

DIALECTICA
IOANNIS SETO-
NI CANTABRIGIEN- 4
SIS, ANNOTATIONIBVS
Petri Carteri, vt clarissimis, ita
breuissimis explicata.

HVIC ACCESSIT, OB ARTIVM
ingenuarum inter se cognitionem, Gulielmi
Bucki Arithmetica.

HAC VLTIMA EDITIONE, COLLA-
tis varijs optimisque exemplaribus, emenda-
tissimè excusa,

LONDINI,
Ex Typographia societatis Stationariorum.
1611.

Cum privilegio.

Εὐλόγιος Χιλθ.

Ὅν κρείττον ἐδίδυ ἱερὴ τῆς διαλεκτικῆς,
ἀνδρὶ σφριμαῖν εἶναι τῶν τήχων Πλάτων λέγει.
Ταύτην Σίτανθ παύει καλῶς κορυμνῶς
ταῖς φιλοπόνοις νύκτιν εἰ σφριμαῖται
καρπῶς συντημῶς κὶ μέλας τυχικῶς.
Ταύτην γένουσι, αὖτ', κὶ σφριμῶς μέλινος.
Διὰ σφριμῶς αὐτὴν εἶναι τῶν πωλῶν ἱερῆς.
Κρυμνῶς αὖτ' ἐν ἀρεστῶν μέλινος φράσις.

Εὐλόγιος ὁ Σίτανθ ἀγλθ Πέτρος το
καρπῶς αὖτ' ἀρεστῶς.

Καὶ τῆς μεσοτῶντος πολὺ φίλιντι φίλα ποταμῆς.
τῆς δομικῆς μετὰν εἶναι ἱερῶς σφριμῶς,
Ναῖσις τοιαύτῃς μέλινος, ἀρεστῶς σφριμῶς
καρπῶς μετὰν γράφει, λυσιπλοῖται νύκτι.
αὖτ' ἀρεστῶς σφριμῶς αὖτ' ἀρεστῶς σφριμῶς.
Σαυτὸν αὖτ' ἀρεστῶς μετὰν ἀρεστῶς,
τῆς ἀρεστῶς ἀρεστῶς, τῆς εἰπῆς εἶναι τυχικῶς.
Αὖτ' ἀρεστῶς ἀρεστῶς, καρπῶς μετὰν, τυχῶς.

66.3579

CLARISSIMO PRÆSV-
LI EPISCOPO WINTONI-
ensi, summo huius Academiæ
Cancellario.

Reverendam tuam dominationem (amplissime
presul) nobis multis nominibus desideratam,
ad Michaëlis festum avidè expectamus:
fore putantes, te presente (quo nihil habet
hic orbis desertius) ut literarum studia, quæ
iam diu defensorum inopia penè emarcuerant, iam denud
velut vere novo, arborum instar, reflorescerent. Huic sic
exoptato aduentui tuo, hunc qualemcunq, de re logica libel-
lum, licet tanto præsule indignum, adornauimus. Cui enim
potius quàm tibi Cancellario nostro honorâdo dicarè, cuius
vnius iudicio, quàm mille ceterorū calculis malletm appro-
bâri? Nec quicquâ equidè hinc venor aliud, quàm ut grati-
animi erga dominationè tuam significationè declararè. Ne-
cessitate eram coactus has olim aggredi lucubrationes ante
septennium, cùm in nostris ædibus publici prælectoris officio
præficiebar. Nam posteaquàm regio decreto profligata fuit
dialecticorum turba, nullum habui ad manum idoneum au-
thorem, quem studiose inuentuti (quam instituendam susce-
pissim) prælegerem. Aristoteles licèt summus naturæ inter-
pres, tamen difficili quadam sublimitate teneriores, qui re-
cens logicam auspicabantur, deterruit: nec quemuis lectorè
desiderat, sed acutū, ingeniosum, eruditum, multaq, lectione
imbutum: alioqui, si hæc desint, frustra euoluitur. Rodolphus
ex professio inuentionem, alteram tantum dialectices partè,
tractat: nec is paruulorum ingenius, qui paruos adhuc in li-
teris progressus fecerunt, facilis. Melancthon stylum suum
non tam ad discètem, quàm docentem, videtur adtemperas-
se. Reliqui verò recentiores, dum rerū flosculos & orationis
delicias persequuntur, lectorè nonnūquàm inani potius ob-
lectamèto delinire, quàm rē ipsam docere studèt. Aristotelē

autem quo nihil subtilius, solidius aut nervosius ijs, qui tante doctrinae videbantur capaces, sum interpretatus, interim fortius horis hanc operam his lucubrationibus impendens, in hunc praecipue usum, ut Aristotelem meo studio redderem faciliorem, & adolescentibus magis familiarem. Nondum absoluto opere, ceptus est iuuenum manibus teri hic libellus quinquennium, frustra me interea loci ad editionem sollicitantibus venerandis viris Medcalfo, Daio, & Talero, collegii nostri praepositis. Magna erat (fateor) horum in me auctoritas, non parui pendebam tam insignium virorum consilium, nec inuidebam iuuentuti suum commodum. Verum necessitatis potius quam famae acquirendae gratia, hic a me susceptus erat labor. Tandem ubi cepit hic liber & aliena intrare collegia, iuuentutisque manibus passim teri, adeunt me amici mei Chæcus, & Watsonus, viri singulari eruditione, & complures alij pereruditi: minantur non desse, qui me invito hoc opus euulgare & typographis credere student. Sæpenumerò hanc mihi, sed surdo, cecinere cationem. Secwikus verò, qui mihi in officio successit, vir doctus & prudens, scriptionum mendis diu pertæsus, supra modum efflagitavit editionem: addens (quod & ipse prius animaduertirem) pulchrè profecisse eos, qui hactenus huic ediscendo libello insudauerant, nec dubitare quin longè maiore cum fructu legeretur, si typis semel excuderetur.

Quid multa? victus tandem tot importunis amicorum admonitionibus et precibus, opus ipsum his Natalitijs ferijs, non minori profectò diligentia, quam prius in initio fuit editum recognoui. Quod si tuæ clarissimæ Dominationi vlla ex parte probatum iri intelligam, voto meo abundè erit satisfactum. Imò verò animos dabis maiora aliquando (Deo volente) aggrediendi. Interim amplissimam tuam dominationem CHRISTVS OPT. MAX. seruet nobis precor, diu in summa dignitate incolumem. Decimo octauo Kalendas Februarij. Cantabrigiæ ex collegio Diuo Ioanni dicato.

Reuerendæ tuæ dignitatis studiosissimus,
Ioannes Setonus, dicti collegij socius.

HONORATISSIMO ET
CLARISSIMO VIRO AC DOMI-

no, D. Edouardo, Dorouentanæ provinciae
comiti, Monæ insulæ Hebridum celeberrimæ
regulo, nobilissimi Garteriorum ordinis e-
quiti aurato. &c. literarum Patrono
benignissimo.

IN magno pudore (Honoratissi-
me vir) quo primum eram suffu-
sus, dum ad te tam clarū & illu-
strem, planè ipse humilis & ferè
omnibus ignotus, scribere me-
cum decreuissem, duo ista maxi-
mo mihi solatio fuerunt, quòd
& huiusmodi obseruantiz erga
celitudinem tuam officium nequaquam à prudente
quopiam reprehendendum fore sperabam: & quòd te
ipsum, pro more vestræ nationis nobilium, bonarum
artium præcipuo quodam amore flagrare intellige-
rem, ut cum illarum studia in alijs excitare & erigere,
tùm eadem etiam singulari quodam patrocinio corro-
borare non desistas. Itaque illis magnoperè recreatus,
ab illa prima verecundia, istas ad summam Amplitudi-
nem tuam perbreues literas, quamuis rudi (quod aiunt)
& pingui Minerua, scribere sum ausus: quas quidem
confido, te, qua es erga omnes humanitate, inprimisq;
benignitate, & fauore erga studiosos, ex animi potius
notione intima mensurum esse, quàm ex hac ingenij
mei imbecillitate, quam legendo animaduertere facil-
limè potes, æstimaturum. Feci tamen pro facultate exi-
li, quæ in me est, ut non omni ex parte hæc Epistola, ne-
dum nihil aliud nisi verba communis officij, & apud
omnes celebrati contineret, inanis & nuda videri pos-
sit. Quare illas etiam lucubrationes, & annotationes

meas in Dialecticam Setoni per triennium iam integrum impensas, & diligenti cum Aristotelis omnium Philosophorum iure optimo principis, tum aliorum collatione in eo disciplinae genere doctissimorum, absolutas adiunxi, ut habeat a me Dominatio tua iudicium minimè incertum in se futurae observantiae, cuius specimen aliquod praeteriti hi anni dederunt. Quod ego id totum, quicquid in me est, sine furo, sincere, & ex animo recipio: Deum optimum maximum rogans, ut id indies magis magisque facere possim, ut cum Celsitudinis tuae in me, amicisque meos beneficia consequi nunquam queam, voluntate tamen & diligentia aliquanto propius accedere videar: à quo etiam per assiduas preces efflagitabo, ut tibi tuisque omnibus salutem & incolumitatem quam diutissimè concedat.

Cantabrigiae, 4. Calendas Ianuarij.

*Honori tuo deditissimus P. Carterus, socius
Collegij S. Ioan. Euangelistae.*

AD LECTOREM, P. CARTERI
Hexastichon.

*Candide primitias nostrorum sume laborum,
Signaque sudantis maxima, lector, habe.
Haec sunt de Logica, quam si laudare pararem,
In pelagus videar fundere stultus aquas.
At te de Logica si quæ damus ista iuvabunt,
Quæ prosint, animos scribere plura dabis.*

IN ANNOTATIONES

Carteri,

THOMAS DRANTA.

Proterogus Socrates clarus florebat Athenis,
Tradidit & tenero Logices præcepta Platoni.
Ter doctus Plato Socratis dictata magistri
Contulit in melius, melioraque pascua pandit.
Noster Aristoteles voluit sic dicere summa,
Hunc ut summatus, non multum dicere dicant.
Namque suos Logicos priuavit luce libellos.
Ipsius hunc proprias (fama est) contemnere leges,
Esse hunc exclamant magnum sine vertice truncum:
Non sensum expedies, non si centum tibi mentes,
Non si tu possis centeno gutture niti.
Sed neque sic satis est tantum calcare magistrum:
Sint tenebræ, sit difficilis, sit non caput, aut pes,
Vicumque est, certe est Dialecticus ille monarcha.
Namque filix Logices eius mansuescit aratro:
Hoc omnes fassi, cuncti simul ore frememus.
Porphyrius princeps, princeps Dialecticus esset,
Sed vix progressus, verba imperfecta reliquit.
Agricolæ pulchrum est opus immortale Rodolphi:
Assidua versate manu studiosa iuuentus.
Aures atque animum comptus Perionius opplet,
Res agit, & dictis non deest faciundia rebus.
Sturmius ornato format sermone loquentes,
Hic docet, hic discit vero distinguere falsum.
Ammoniusque, & Matthæius, non multa locutus
Psellus, Alexander, Boëthius, Hunnius, Hamo,
Arborius, Faber, Cæsarius, Hospinianus,
Valerius, Niphus, Glareanus, Valla, Philippus,
Gasperus, & Crusius, Curio, Trapezuntinus edunt.
Quis rectè, quis non, per me sub iudice lis sit.
Clictonius balbus nobis dialectica trudit,

Thomas & Scotus, Tartar, Dorbellâque, Dûnsque
 Dicere cûm poterunt, maiori inre docebunt.
 Utiles ast Ramus, quasi solus fructifer esset,
 Protrudit lætos (Phæbo ridente) racemos.
 Hunc exemplorum virtus, hunc finis, & usus,
 Hunc ars & voces ornant & lucidus ordo.
 Fructibus istius Rami, nil dulcius esu.
 Wilsonus nostrâs, nostrati voce locutus,
 Claret adhuc nouitate rei, Musâq; Britanna:
 Nec (SETONE) tuum planè est ignobile factum,
 Nec (CARTERE) tuum: decus est in utroque labore.
 Est aliquid doctus succedere posse merendo.
 Est aliquid superesse diu post funera famam,
 Omnia nec tacito simul importare sepulchro:
 Et palma tu dignus, & hic, & quisquis in altam
 (Pluribus ut profit) gnauius descendit arenam.

THOMAS NEWTONS,
 Cestresbyrius.

TE iuenum philomusa probat, Setone, caterua,
 Euehit & laudes sydera adûsque tuas.
 Te nihiloque minùs, Cartere disertè, fouebunt,
 Qui Logicæ griphos enucleare doces.
 Plaudite tyrones: lætare scholastica pubes,
 Et gratum grata concine voce melos.
 Setonum fertis, Carterum ornato corollis:
 Messis ut in vestro luxurietur agro.

T. N.

DE IVDICIO, ALTERA PARTE DIALECTICES.

Dialectica est scientia probabiliter de *Seron.*
quouis themate differendi. Huius
munus est rectè diuidere, definire, &
ratiocinari: quorum singula maximi sunt mo-
menti, & studio nostro dignissima. In hac au-
tem arte, tria veniunt præcipuè consideranda:
nimirum, vox simplex, Proposito, & Argu-
mentatio. De his omnibus ordine, quàm
poterimus apertissimè, breuissimèque dice-
mus.

Vox est animantis sonus, gutture, aliisque
oris partibus æditus: vt Deus.

Vox articulata est, quæ syllabicam compo-
sitionem recipit: vt Cælum.

Inarticulata vox, quæ literarum notis ne-
quit comprehendi: vt hinnitus equorum.

Vox significatiua est, quæ audientem rem
aliquam docet: vt caput, Vrbs.

Non significatiua est, quæ nulli rei significan-
dæ destinatur: vt ouium balatus.

Con-

IOANNIS SETONI

Consignificatiuam dicimus eam, quæ non nisi alijs adiuncta significat, vt omnis, nullus.

Vox significans ad placitum, quæ fingentis arbitrium sequitur, vt aurum, sylua.

Naturalis vox est quæ eandem apud omnes naturalem affectionem præ se fert, vt risus.

Vox incomplexa, est dictio simplex per se elata, vt, iustitia, præceptor.

Complexa, quæ ex duabus, vel pluribus simplicibus conflatur, vt *Æterna* virtus, *Turpe* vitium.

Superior suam inferiorem & quiddam amplius complectitur, vt animal ad hominem.

Inferior, quædam, sed non omnia quæ sua superior continet.

Conuertibiles, quæ nec plura nec pauciora significant, appellamus, vt homo & risibile.

Dissentantiæ sunt, quarum omninò diuersa est significatio, vt, *Lapis*, & *Sol*.

Præterea singularis dicitur, quæ vni tantum rei competit, vt *Cato*, *Cantabrigia*, *Olympus*, hæc *papyrus*.

Communis est, cuius nomen pluribus congruere natum est, vt *scientia*, *vinum*.

Dialectica est artificium, docens de quauis materia probabiliter disserere. Hanc in duas secant partes, nimirum inueniendi & iudicandi. De priori diligenter & satis copiosè scripsit Rodolphus: De altera verò

DIALECTICAE Lib. I.

nos (volente Deo) dicere aggrediemur. Huius summa est vilitas, & ad omnes penè artes necessaria cognitio: quippe quæ tum rectè diuidendi, & definiendi, tum argumentandi modum docet. Tria sunt hæc cognitiuæ præcipua. Vox simplex, quæ terminus dicitur: Propositio, & Argumentatio. Recipit Vox sex diuisiones, non quòd non sunt plures, sed quòd in initio nimium multis non sunt obruendi tenelli puerorum animi, quibus hæc potissimum scripsimus. Prima Vocis diuisio est in Articulatam & Inarticulatam. Altera est Articulatæ in Significatiuam, Consignificatiuam, & non Significatiuam, Significatiuarum, aliæ ad Placitum, alia Naturaliter significant. Vox Significans, iuxta primi fingentis placitum, diuiditur in Complexam & Incomplexam. Potest tamen quandoq; eadem dictio voce esse Simplex, & Complexa significatione, vt Polypus, Taurus. Diuiditur Vox in Superiorem, Inferiorem, Conuertibilem, & Dissentaneam, quæ citra relationem quandam non possunt intelligi: eadem enim vox alijs atq; alijs collata, nunc Inferior, nunc Superior existit: vt, Equus ad brutum Inferior, ad Bucephalum fit Superior, atque ita etiam equus ad hinnibile conuertibilis, ad bouem Dissentanea vox est. Diuiditur iterum Incomplexa in communem & Singularem. Communis in prædicabiliu generum consumitur, vt in proxima tabula apertè liquebit. Iam reuertere, & contemplare tabulam illam de vocis speciebus, illic velut in speculo quodam hæc omnia clarè perspicies ob oculos posita, si nò ipsas definitiones tradideris obliuioni. Multum iuuat considerare, quæ voces, in quas diuidantur, & quæ velut inutiles ab hac arte reiiciantur. Poterunt & plura vocis membra assignari, vt Vniuocæ & Æquiuocæ, sed volui contextum ipsum breuem esse, nec quicquam præter definitiones, diuisiones, & necessarias regulas continere: quæ desiderantur, in his scholijs adijciuntur.

Terminus

IOANNIS SETONI

Terminus communis, qui & prædicabilis dicitur, omnibus huius artis candidatis summa cura venit adnotandus. Aduerte igitur, lector, dum hic tibi prædicabile definiamus, ac in suas species diuidamus. Nam nomen & verbum, etiam si ab incomplexa voce deriuantur, commodior tamen explicandi locus sese offert in proximo libro, qui de propositione instituetur, cuius sunt præcipuè partes.

ANNO.

DIALECTICÆ Lib. I.

ANNOTATIONES P. CARTERI, in primum librum Dialecticæ *Ioannis Setoni.*

Dialectica est scientia differendi de quavis re probabili, Carter.
& in utraque partem.

Dialectices partitio.

Dialectices duæ } Inuentio.
sunt partes : } Iudicium.

Inuentio est, quæ certos locos continet, ex quibus argumenta depromuntur, ad quaque rem confirmandam, vel refellendam.

Iudicium est argumentorum, quæ ex locis deprompta sunt, certo ordine collocandorum, scientia.

Quæstio.

Inuentio ordinis nature & doctrine prior est & antiquior : iudicium posterius est.

Inuenire, est intellectus agentis : iudicare, intellectus patientis : actio passionis causa est. Ratio

Inuentio similis est materie : iudicium forme, ut inquit Boëtius. Materia forma prior est.

Inuentio petitur ex locis : iudicium ex cognitione syllogismorum dependet. Ratio.

Setonius inscripsit librum suum de iudicio, quia præcipue eam Dialectices partem tractat.

De materia Dialectices.

Omnis scientia, Rhetorica excepta, habet certam materiam in qua versatur : ut, Arithmetica in numeris,
Geometrica

IOANNIS SETONI

Geometria in magnitudinibus. Dialectica non habet certam materiam, sed potest & sua, & aliena principia probare. Hæc enim omnibus artibus & scientijs subseruit, ut testatur Arist. 1. Topicor.

De fine Dialect.

Finis Dialectices, est probabiliter differere de questione probabili.

Ars differendi Dialectica est, ars dicendi Rhetorica est: hæc enim latior est, illa est strictior.

Dialectica affecta est ad Logicam, tanquam pars ad totum. Cælius secundus.

Quomodo Dialect. est scientia, & quomodo est ars.

Dialectica est scientia respectu materię, ex qua constat: est ars respectu materię quam tractat, & in qua versatur: vel ut apertius dicam; Dialectica est scientia secundum sua principia, quę semper certa sunt: est ars, ut disputat probabiliter de questione probabili.

Definitio scientię communiter sumptę.

Scientia est comprehensio quorundam præceptorum, ad aliquem finem utilem.

Probabiliter differere quid.

Probabiliter differere, est aliquid probabili ratione concludere.

Prima diuissio Thematis.

Thema duplex, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Simplex.} \\ \text{Compositum.} \end{array} \right.$

Alia

DIALECTICAE Lib. I.

Alia diuifio Thematis.

Thema triplex est : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Manifestè verum.} \\ \text{Manifestè falſum.} \\ \text{Probabile.} \end{array} \right.$

Manifestè verum, & manifestè falſum, aliena ſunt à Dialectica : probabile autem thema, eſt materia circa quam verſatur Dialectica.

De officijs Dialect.

Tria ſunt munera Dialectices : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Diuidere.} \\ \text{Definire.} \\ \text{Ratiocinari.} \end{array} \right.$

Diuidere, eſt diducere genus in ſuas ſpecies per diſſinitiones diuiſiuas. Ut, vocum alia eſt articulata, alia inarticulata.

Definire, eſt breuiter explicare quid ſit res : ut in terroganti, Quid ſit homo, Reſpondendum eſt, Eſt animal rationale, mortale.

Ratiocinari, eſt propoſitiones ad notam illatiuam connectere : ut iuſtitia eſt virtus, ergo eſt laudabilis.

Quando à definitione, & quando à diuiſione exordiendum eſt.

Si obſcurum & multiplex ſit, à diuiſione : ſi obſcurum ſolum, à definitione exordiendum.

Regula.

Obſcura definienda : vniuerſa diuidenda : argumētis vera confirmanda, falſa reſellenda ſunt.

Tria

IOANNIS SETONI.

Tria sunt in Dialect. } Vox simplex.
præcipuè confide- } Propositio.
randa : } Argumentatio.

Vox simplex est dictio simplex per se elata : ut, virtus.

Propositio est oratio verum vel falsum significans.

Argumentatio est oratio, concludens unam propositionem per alteram, per aliquam coniunctionem illativam.

Ordo istorum librorum.

In primo libro, de voce simplici : quia vox simplex est materia propositionis, id est, propositio fit ex vocibus simplicibus.

In secundo libro, de propositione : quia est materia argumentationis.

In tertio libro, de argumentatione : quia argumentari est finis Dialectices.

DE VOCIBVS.

Differentia inter vocem & sonum.

Sonus est quicquid ab auditu percipitur : vox id solum dicendum est, quod nouem illis nature instrumentis editur, gutture, lingua, palato, quatuor dentibus prioribus, & duobus labijs simul.

Sonus est qualitas, auditu perceptibilis, proueniens ex æris collisione inter bina corpora.

Tria requiruntur ad sonum, } Corpus percutiens.
} Corpus percussum.
} Aër motus.

Cautio.

DIALECTICAE Lib. I.

Cautio.

Aliquando aër fungitur vice corporis percussi, simul & medij collisi. Ut in ruptura panni, duæ partes aëris se mutuò collidentes efficiunt sonum.

Regula.

Omnis sonus fit, vel { Percussione,
Scissione corporum,
Moto aëre.

De diuisione vocum.

Recipit vox sex diuisiones, non quòd non plures sunt, ut inquit Setonus, sed quòd initio nimium multis non sunt obruenda tenella puerorum ingenia.

Diuisio vocum.

Vox:

Articulata,

Inarticulata.

Articulata:

Significatiua, non significatiua, consignificatiua.

Significatiua:

Ad placitum,

Naturalis.

Ad placitum:

Incomplexa,

Complexa.

Incomplexa:

Superior, Inferior, Conuertibilis, Dissentanea.

Incomplexa:

Singularis,

Communis.

Communis:

In quinq, prædicabilia.

B

Regula.

IOANNIS SETONI

Regula.

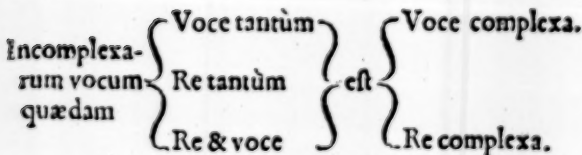
Hæ divisiones vocum perfectæ omninò non sunt, sed docendi gratia adhibentur. Nam vox non significatiua articulata non est: nec omnis vox significans ad placitum significatiua est. Reliquæ diuisiones perfectæ sunt.

Vox articulata hominis tantum est, inarticulata bruti.

De voce consignificatiua.

Vox consignificatiua, comprehendit in se omnes orationis partes, præter nomen substantiuum, pronomen substantiuum, & verbum.

De voce complexa & incomplexa.

Re tantum incomplexa, cuius nomina diuersa sunt, res autem una: ut definitio vniuscuiusque rei, ut subiectum per se accidentium.

Voce tantum incomplexa, cuius nomen unum est, diuersæ tamen sunt nominis significationes: ut omnes voces æquinocæ, videlicet Canis.

Re & voce incomplexa, cuius nomen simplex est, & eadem nominis significatio, ut Insidia.

Regula.

DIALECTICAE Lib. I.

Regula.

Re tantum incomplexa, est voce complexa. Voce tantum incomplexa, est re complexa. Re & voce complexa est, quæ ex duabus vel pluribus simplicibus conflatur.

De voce inferiori.

Inferior quedam, sed non omnia, quæ sua superior, continet. Hæc definitio non intelligenda est de omni voce inferiore: sed tantum de voce inferiore communi, quæ prædicabile est.

De voce conuertibili.

Voces conuertibiles:	[	Definitio & definitum.
		Proprium & species.
		Genus & membra diuidentia simul sumpta.
		Differentia constitutiuus, composita, & species.
		Descriptio & descriptum.
		Interpretans & interpretatum, & ea omnia quæ referuntur ad prædictum definitionis.

Nulla est vox, neque superior, neque inferior, neque conuertibilis, neque dissentanea per se, nisi respectu alterius.

De voce singulari, siue de indiuiduo.

IOANNIS SEŦONI

Indiuiduum quid.

Indiuiduum est, quod constat ex huiusmodi proprietatibus, quarum collectio nunquam in alio quopiam reperitur.

Indiuiduum sive singulare	{	Determina- tum, Vagum, Demonstra- tium, Ex Hypo- thesi.	}	vt	{	Hector & omnia propria nomi- na.
						Quidam homo.
						Hæc virtus.
						Æneæ filius ex Creusa.

Indiuiduum determinatum est, quod rem certam significat.

Indiuiduum vagum, dicitur singulare, de quo fit mentio : vt quidam homo.

Indiuiduum ex demonstratione, cum vox communis cum pronomine demonstratiuo sumitur, ad aliquam rem certam significandam.

Indiuiduum ex hypothesi est, quod per se communis terminus est : sed facta suppositione, fit vt de vno solo dicatur.

PRÆDI-

PRÆDICABILE:

Sexto

Genus:	{ Generalissimum, vt substantia, Quantitas.		
	{ Subalternum, { vt virtus ad { Iustitiam.		
	{ Subalternum.		
	{ Ima, vt Tigris.		
Species:	{ Diuisus.		
	{ Constitutiva. { vt sensibile ad { Viuens.		
	{ Medicum esse.		
	{ Bipedem esse.		
Proprium:	{ Canescere in senio. { Homini.		
	{ Speciale.		
	{ Subalternum.		
	{ Generalissimum.		
	{ Transcendens.		
	{ Separabile. { vt calor { Aquæ.		
	{ Inseparabile. { Igni.		

IOANNIS SETONI

De Prædicabilibus.

Prædicabile est nomen simplex, quod de pluribus enunciari potest.

In quinque membra consumitur; genus, speciem, differentiam, proprium & accidens.

Genus est prædicabile de pluribus differentibus specie in quid: vt flos, virtus, metallum.

Genus a- { Generalissimum,
liud est { Subalternum.

Generalissimum est genus capacissimum, quod nunquam queat esse species: vt ipsa prædicamenta, de quibus in oxplura accipies.

Subalternum genus est, quod potest esse species, vt virtus.

Species est prædicabile de pluribus differentibus numero tantum in quid: vt, Narcissus, fortitudo.

Subalterna species aliquando generis formam induit, à quo sola ratione discrepat: imam speciem vocamus, quæ semper species, nunquam fit genus: vt Leo.

Differentia est prædicabile de pluribus essentialiter in quale: vt Rationale.

Differentia diuisiua est, qua genus in suas species diuiditur.

Con-

DIALECTICAE Lib. I.

Constitutiva est, quæ ad speciem suam refertur.

Proprium est prædicabile, quod vni tantum speciei & omni & semper accidentaliter inest, vt Rugibile, gannibile.

Accidens est, quod tum adesse, tum detrahi alteri potest, saluo interim subiecto, vt Calor, Frigus.

Quod subiecto adimi licet, separabile dicunt: quod actu nequit adimi, inseparabile.

Prædicabile nihil aliud est, quàm vox communis, vt dictum est: vnde facillè liquet, ex quo prioris tabulæ ramo educuntur prædicabiliū genera. Superioribus enim ista sunt cognata, id quod etiam in omnibus sequentibus licet animadvertere. Nam priusquàm de istis quicquam scripsimus, generalem quandam tabulam, fluminis instar in mille riuulos decurrentem, ac singula, quæ in his tribus libris continentur concatenata, complectentem, depinximus. Quam rem imprimis studiosis vtilem futuram existimo, si ingeni vires teneant, quàm apè possint omnia in compendium redigere, & inuicem colligare.

Prædicabile, est vox simplex communis, quæ de multis dici potest vniuoce. Quinque sunt prædicabiliū genera: Genus, Species, Differentia, Proprium, & Accidens, quæ sunt definiendi materia.

Genus est prædicabile, quod de pluribus speciebus dicitur in quale, vt Arbor, Frumentum. Generum aliud generalissimum, aliud subalternum.

Generalissimum est supremum genus, vt ipsa prædicamenta.

IOANNIS SETONI

dicamenta. Subalternum genus potest esse species, quousque, versa vice, ad superiora confertur.

Species est prædicabile de pluribus in quid, numero tantum differentibus, ut aurum, æquitas.

Subalterna species potest esse genus, si habitudo, ut vocant, mutetur: quantum enim ad rem attinet, cum genere prorsus conspirant, ratione tamen multum inter se distant. Ina species (quam vulgò appellant speciosissimam) est, quæ temper species & nunquam genus collatione fit, ut linea, fraxinus.

Differentia est prædicabile de pluribus essentialiter in quale, ut, Sensibile. Differentia diuisiva est, qua diuidimus genus in suas species. Constitutiva est, quæ ad speciem suam, quam cum genere definit, refertur. Ita rationale ad animal diuisiuam, ad hominem constitutiuam dicimus. Alij dicunt differentiam in quale quid prædicari, quod idem sonat ac si dicas in quale essentialiter. Notandum est suprema genera constitutiuis carere, & imas species diuisiuis: raro aut nunquam inveniuntur veræ & germanæ differentie.

Proprium, est prædicabile, quod conuersim, & accidentaliter de sua specie dicitur: ut rugibile leonibus, gannibile vulpibus, mugibile bobus, id est, posse mugire. Nam huiusmodi verba potentiam potius quam actum designant. Porphyrius in Isagoge sua quadrifariam diuidit proprium. At nos hic quartam tantum speciem definimus, quod reliqua accidentia verius quam propria sunt censenda. Proprium etiam speciale, subalternum, generalissimum & transcendens, breuitatis causa omittitur. Quorum singula sunt propria quarto modo & conuersim prædicantur: ut, Gannibile proprium est speciale, si ad vulpem: sensibile proprium subalternum, si ad animal: per se subsistere, proprium generalissimum, si ab substantiam: habere silentiam propriam

DIALECTICAE Lib. I.

priam transcendens, si ad ens referatur, cum quibus conuerſim prædicantur.

Accidens eſt, quod cum ad eſſe, tum ab eſſe poteſt, citra ſubieſti corruptionem. Quædam accidentia ſubſtantia inhærent, vt inde re expelli nequeant: vt, Calor igni, nigredo coruiſ: Cogitatione tamen, quod ſatis eſt, adimuntur. Quod à ſubieſto adimi licet, ſeparabile dicunt: vt, Candor chartæ. Quod actu nequit adimi, inſeparabile dicunt: vt Leuitas igni, humor aquæ. Omne prædicabile, aut in quid, aut in quale prædicatur. Percontanti enim quid ſit Plato, aut Socrates, hominem reſpondemus: roganti autem quid homo, aut bos, animal reſpondemus. Ita qualis ſit homo, interroganti, dicimus rationalem, riſibilem, vel clementem eſſe.

Duplex eſt ergo interrogatio, qualis; eſſentialis, & accidentalis: hanc proprium, & accidens, illam verò differentia ſibi vendicant.

Individuum, quod dictum eſt vni tantum rei competere, ijs omnibus quinque vocibus vniuerſalibus propriè ſubijcitur: vt, Bucephalus eſt equus, eſt animal, eſt irrationalis, eſt hinnibilis, eſt velox: & tamen Bucephalus non eſt genus, nec ſpecies, nec differentia, proprium, aut accidens; ſed vt prædictum eſt, indiuiduum, & ijs omnibus ſubijcibile. Attende ergo, quicquid de prædicabili, de prædicamento, de proportionem, definitionem, argumentationem, & alijs artis vocabulis diximus, aut dicemus, id de rerum vocibus eſſe intelligendum. Alij primam & ſecundam intentionem dicunt, quæ nos artium & rerum vocabula appellamus. Exempla omnia per vocabula rerum danda ſunt, & quarumcunque regularum verificationes. At præceptiones & ipſæ regulæ, è contrario, per artium voces potiffimum traduntur.

IOANNIS SETONI

De voce communi.

Carter.

Vox communis diuiditur in quinque species prædicabiles.

De prædicabilibus.

Prædicabile est nomen simplex. quod de pluribus enunciari potest uniuocè : id est, prædicabile est vox communis & incomplexa re.

Regula.

Omne prædicabile de pluribus prædicatur.

Obiectio.

Sol, Luna, Phoenix, non prædicantur de pluribus : ergo, Omne prædicabile non prædicatur de pluribus.

Respons.

Sol, Luna, Phoenix, quoad nomen, prædicantur de pluribus, licet ob defectum rei non possunt, quia unum tantum continent.

Regula.

E Omne prædicabile prædicatur uniuocè.

Vniuoca prædicatio triplex : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Vniuocè, non æquivocè,} \\ \text{Vniuocè nomine & ratione,} \\ \text{Vniuocè non secundum magis & minus.} \end{array} \right.$

Primum genus uniuocæ prædicationis intelligitur in definitione prædicabilis. Secundum genus non intelligitur, quia genus, species, & differentia tantum prædicantur nomine & ratione, Neque tertium intelligitur, quia accidens in concreto prædicatur secundum magis & minus.

Eorum quæ sunt, quædam prædicantur

De pluribus, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Prædicabilia.} \\ \text{Individuum, quod improprie prædicabile est.} \end{array} \right.$
De vno solo.

De

DIALECTICAE Lib. I.

De genere vniuersaliter sumpto.

- Genus triplex: {
1. Primo modo, quod est principium vniuersaliumque generationis, siue à patria, siue à parente, vt Romulus, pater Romanorum.
  2. Secundo modo, genus dicitur multitudo collecta ab vno principio.
  3. Tertio modo, genus Dialecticum dicitur, quod de pluribus speciebus prædicatur inquit. De hac generis acceptione loquuntur Dialectici.

Diuisio generis Dialectici.

Genus triplex: {

- Generalissimum.
- Subalternum.
- Quæuis vox superior.

Genus generalissimum, est genus capacissimum, quod nunquam queat esse species, scilicet alicuius generis vniuocum: sed æquiuoci generis potest esse species. Vt substantia est res, tamen res non est verum genus substantiæ, sed æquiuocum genus: non enim prædicatur de substantia, nomine & ratione.

Regula.

Dicuntur genera generalissima, quia inter uniuoca nihil est superius genere generalissimo.

Genus generalissimum nunquam potest esse species: nec ima species, unquam genus.

Genera subalterna quæ sunt.

Ea dicuntur genera subalterna, quæ sita sunt inter supremum genus & imam speciem, quæ subalternatim genera & species sunt.

Genus quid?

Genus est prædicabile de pluribus differentiis specie inquit. De pluribus, scilicet, quia omne genus est plurimum specierum genus.

Disse-

IOANNIS SETONI

Differentibus, scilicet, quia singulae species eiusdem generis specie inter se differunt. In quid, quia genus apte respondet ad questionem factam per quid.

Quæ differunt specie.

Ea dicuntur differre specie, quæ sunt diuersa indiuidua diuersarum specierum, vel diuersa species generis eiusdem.

Obiectio.

Aliquid redundans ponitur in definitione generis : ergo mala est definitio.

Ratio.

Valla.

Genus est, quod prædicatur de differentibus specie in quid. Ergo, aliquid superfluum ponitur in definitione generis, nimirum, pluribus.

Respons.

Nihil superfluum ponitur in definitione generis, sed unum alterius est expositio.

De specie.

Species duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Forma vniuscuiusque rei, vt forma hominis, pulchritudo.} \\ \text{Dialectica species, quæ generi proximè subijcitur.} \end{array} \right.$

De specie Dialectica.

Species Dialectica: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Subalterna,} \\ \text{Ima.} \end{array} \right.$

Subalterna respectu superioris est species ; respectu inferioris, est genus : Vt animal ad viuens, species ; ad hominem relatum, genus est.

Species est prædicabile de pluribus differentibus numero tantum in quid. Hæc definitio intelligenda est de Ima specie tantum.

Quæ

DIALECTICAE Lib. I.

Quæ differunt numero.

Ea dicuntur differe numero, quæ, dum numerantur, sunt inter se diuersa.

Ima species semper est species: nam si referatur ad superiora, est species superiorum: si ad inferiora referatur, est species inferiorum: Ut, Fortitudo respectu virtutis, est species virtutis, tanquam sui generis. Respectu fortitudinis istius, vel illius hominis, est species indiuiduorum suorum.

Dubitationis solutio.

Notio vniuscuiusq; speciei, naturâ communis est: propter tamen defectum rei, actu non potest inesse pluribus. Ut Phœnix, &c. quod tribus rationibus effici potest.

1 Cum tota natura & essentia speciei continentur in Ratio. vno indiuiduo.

2 Quando illum vnum indiuiduum per se, & sua naturâ sufficiens est, ut Sol, Luna.

3 Quando plura indiuidua non requiruntur quàm vnum, ad generationem & conseruationem speciei. Ut in Phœnice.

Differentia.

Diuisio differentię vniuersaliter acceptæ.

Differentia triplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Communis, accidens separabile.} \\ \text{Propria, accidens inseparabile.} \\ \text{Maximè propria, differentia diuisiua, \&} \\ \text{constitutiuâ.} \end{array} \right.$

Differentia maximè propria quid.

Differentia est predicabile de pluribus essentialiter in quale.

Expositio.

Differentia constitutiua subalternæ speciei, predicatur de vna subalterna specie, propriè, & de pluribus speciebus & indiuiduis, ut sensile.

Differentia constitutiua composita, predicatur de vna specie, & de pluribus indiuiduis.

Predicari

IOANNIS SETONI

Prædicari in qua-
le duplex : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Essentialiter, differentia tantum} \\ \text{est.} \\ \text{Accidentaliter, proprii \& acci-} \\ \text{dentis.} \end{array} \right.$

Diuisio differentia Dialectica.

Differentia du-
plex est. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Diuisiua.} \\ \text{Constitutiuua.} \end{array} \right.$

Differentia diuisiua diuidit genus in suas species: ut, Rationale, adiuncto irrationali, diuidit animal in hominem & brutum.

Constitutiuua differentia est suæ speciei procreatrix: ut rationale hominis.

Regula.

Omnis differentia diuisiua superioris, est constitutiua inferioris: ut, Rationale ad animal, est diuisiua: ad hominem, est constitutiua.

De proprio.

Diuisio proprii.

Proprium qua- druplex :	$\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Soli, sed non omni, ut} \\ \text{ nautam esse.} \\ 2. \text{ Omni, sed non soli, bi-} \\ \text{ pedem esse.} \\ 3. \text{ Omni soli, sed non sem-} \\ \text{ per, canescere in senio.} \\ 4. \text{ Omni soli \& semper,} \\ \text{ risibile.} \end{array} \right.$	Homini.

Diuisio proprii 4. modo.

Imæ speciei,	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Mugibile, bonis.} \\ \text{Sensibile, animalis.} \\ \text{Per se subsistere, substan-} \\ \text{tia.} \\ \text{Habere essentiam, proprium} \\ \text{rei.} \end{array} \right.$
Subalternæ	
speciei,	
Generis ge- neraliss.	
Transcen.	

Sub-

DIALECTICAE Lib. I.

Subdiuisio proprij 4. modo.

{ Simplex, vt capax disciplinæ.
{ Compositum, dicitur descriptio: vt, animal natura
mansuetum, proprium hominis.

De accidente.

*Accidens est, quod potest adesse & abesse sine interitu
subiecti, vel actu, & el cogitatione.*

*Accidens separabile actu, id est, quod reuera separari po-
test à subiecto: tamen quando separatur, accidens non est.*

*Accidens inseparabile, non reuera, sed tantum cogita-
tione separatur à subiecto, quod in accidente satis est.*

Secunda diuisio accidentis.

Accidens duplex: { Vniuersale, } vt { Albedo.
                              { Singulare, } { Hæc Albedo.
  Regula.

*Accidens vniuersale prædicabile est: singulare non est,
quoniam de pluribus non prædicatur.*

Tertia diuisio { Prædicabile.
                              accidentis: { Prædicamentale.

Vniuersale axioma.

*Quicquid est, aut est Substantia, aut accidens prædica-
mentale.*

Prædicabilium proprietates & diffe- rentiæ notiores.

Genus, & species in quid:

Reliqua tria in quale:

Genus, species & differentia, essentialiter:

Reliqua duo accidentaliter:

Proprium de specie conuersim:

Cætera non conuersim:

Genus, species & differentia nomine &
ratione:

Reliqua solum nomine:

Secun.

Prædican-
tur.

Genus,

IOANNIS SETONI

Seton.

Genus, differentia, & proprium cognata sunt speciei, & eam necessariò sequuntur.

Accidens non ita speciem comitatur, ut eam sequi sit necesse.

Genus & differentia ad definitiones conducunt.

Proprium & accidens, ad descriptiones sunt aptiora.

Proprium præcipuè speciebus suis inest, ac deinde specierum indiuiduis.

Accidentia, è regione primùm & præcipuè competunt indiuiduis, & minùs principaliter, deinde speciei & generi.

Omne superius ad suum inferius relatum, faciem generis induit, & eundem ferè locum in argumentando obtinet.

Hæ conuenientiæ differentię utilissimæ sunt cognitæ. Aliæ etiam sunt, sed non ita necessariæ.

Quamuis proprium & accidens ad descriptiones sunt aptiora, tamen iisdem in definiendo, differentiarum defectu, creberrimè uti cogimur. Rodolphus vocat omne superius, genus, quòd à genere & superioribus similiter oriuntur argumenta. Nos tamen ne vocum pareretur confusio, hic, non abs re genus à specie, & proprium à differentia separauimus. Diligenter enim nauare operam debent Dialecticam auspicaturi ut statim in initio ipsa vocabula cognoscant ad vnguem, atque ea superstitiosè admodum decernant. Primum ergo de regulis in vtrâque partem pueris est disputandum.

Deinde

DIALECTICAE Lib. I.

Deinde animaduertendum quo pacto altioribus, hoc est, scribendi dicendiq; vsui obseruiant.

Sed quoniam diu erit (exigente huius libri ordine) priusquam ad propositionem, & argumentationem ipsam perueniatur, sine quibus haud facillè poterunt reliqua intelligi, hîc vîsum est, quædam ex secundo & tertio libro desumpta inferere.

Propositio est oratio indicans verum, vel falsum: vt, Deus est author omnium bonorum. Propositio vera est, quæ vt res est, significat: vt, Adamas trahit ad se ferrum. Falsa, quæ aliter quàm res se habet, significat: vt, Omnis senex est liberalis.

Propositio affirmatiua est, vbi principale verbum affirmatur. Negatiua, vbi negatur. Exemplum affirmatiuæ: vt, pueri amant otium. Negatiuæ, vt, Venter non habet aures.

Argumentatio est propositio ad illatiuam notam connexio. Tria sunt in argumentatione notanda, antecedens, copula, & consequens.

Antecedens, est prior pars argumentationis, copulam præcedens.

Copula est nota illatiua, vnde insertur consequens.

Consequens est posterior pars argumentationis, notam subsequens.

Argumentatio bona est, cuius antecedens necessario infert consequens: vt, Cernit, ergo oculos habet.

Mala est, cuius Antecedens potest esse verum, consequente existente falso: vt, Adolescens est, ergo prodigus. Facillè poterit hoc loco præceptor ille, qui hæc dignabitur docere, plures ex secundo & tertio libro propositionis & argumentationis diuisiones colligere, quò cætera citius a tenellis intelligantur, & postea ordinem ipsum contextus seruare.

DE PROPRIETATIBVS
prædicabilium.

*Prædicari in quid vel in quale, est respondere ad hanc
questionem factam per quid vel quale.*

Prædicari in quid duplex: } *Completè, definitionis est tan-
rùm.
Incompletè, generis & specièi.*

*Prædicari in quid completè, est absoluerè totam natu-
ram rei interrogatæ.*

*Prædicari in quid incompletè, est absoluerè aliquam par-
tem rei interrogatæ.*

*Genus, species, & differentia essentialiter, id est, sunt
de essentia earum rerum de quibus dicuntur, ut genus est
de essentia specierum & individuorum. Differentia de es-
sentia speciei & individuorum: species de essentia indivi-
duorum. Reliqua duo accidentaliter, id est, Proprium pri-
mo modo, & per se, non est de essentia speciei. Accidens
nullo modo est de essentia subiecti.*

*Proprium de specie conuersum, cætera non conuersum, id
est, proprium dicitur conuersum de specie necessariò. Cæte-
ra non conuersum necessariò, sed non necessariò.*

Dubitationis solutio ex distin-
ctione.

Prædicari conuersum } *Necessariò.*

bisariam dicitur: } *Non necessariò.*

*Proprium necessariò conuertitur cum specie: puta, si
non conuertatur, tollitur nomen proprii.*

*Differentia constitutiva simplex (non composita) ex ne-
cessitate non conuertitur; quia obtinet nomen differentie
si non conuertatur.*

Regula.

DIALECTICAE Lib. I.

Regula.

Unaquæque res habet suam veram differentiam, cum qua conuertitur: sed nobis minimè notæ propter imbecillitatem intellectus nostri.

Omnis differentia constitutiuæ composita conuertitur cum specie, ut rationale & mortale cum homine conuertuntur. Differentia simplex non conuertitur, aut saltem non eodem modo quo proprium.

Genus, species, & differentia, nomine & ratione prædicantur, id est, nomen generis, & definitio generis, nomen speciei & definitio speciei, nomen differentie, & definitio differentie prædicantur de his, quorum sunt genus, species, & differentia, ut homo est animal. Animal dicitur nomen, accipienda est definitio nominis, id est definitio animalis, nimirum, Corpus animatum, viuens, sensibile. Eadem est ratio speciei & differentie.

Obiectio.

Genus non predicatur de differentia, nec est differentia differentie: ergo differentia non predicatur nomine, & ratione.

Respons.

Quando definitio attribuitur differentie, non accipitur pro vera & genuina definitione, quæ ex genere & differentia constat, sed pro definitione minùs perfecta; quæ tamen esse etiam rei explicat: Ut, rationale est, quod potest uti ratione.

Reliqua solum nomine, id est proprium & accidentis.

Obiectio.

Accidentia definienda sunt, ut inquit Arist. in 2. Topic cap. 2.

Respons.

Essentialis definitio non attribuitur accidenti, sed descriptio; quæ qualitatem non essentiam rei explicat. Et eodem modo dicendum est de definitione proprii.

IOANNIS SETONI

Genus, differentia, & proprium, dicuntur sequi speciem, non quod posteriora sunt specie, sed quod posita specie, hæc tria sequuntur : ut posito homine, ponitur animal, ponitur rationale, ponitur risibile.

Accidens non sequitur ex necessitate speciem, quia omne accidens, vel actu vel cogitatione potest separari à subiecto, quod in accidente sufficit.

Regula.

Præintelligendum est, semper subiectum existere priusquam id quod subiecto accidat.

Genus & differentia ad definitiones conducunt, id est, ad explicandum quid sit res. Conducunt, quia omnis definitio vera constat ex genere & differentia.

Proprium & accidens ad descriptiones sunt aptiora.

Proprium enim descriptionis est ostendere qualis sit res, non quid sit res.

Proprium præcipuè conuenit speciei ; gratia speciei indiuiduis : accidentia, contrario modo.

Regula.

Proprium secundum intellectum primò conuenit speciei : secundum nostram cognitionem, primum conuenit indiuiduis : nam nostra cognitio oritur ex sensibus externis.

Accidentia primum conueniunt indiuiduis, quia i ac sensibus externis proxima sunt.

Omne superius in eodem ordine prædicamenti est genus inferioris, secundum inuentionem.

QVÆDAM PROPRIETATES, & conuenientiæ generis & cætero- rum prædicabilium.

1 **O**mine genus notius est naturâ suis speciebus : species nobis notiores sunt.

2 Genus prius est specie, natura, non tempore : quia sunt
relatiua

DIALECTICAE Lib. I.

relatiua actū : unum relatiuorum neque prius, neque posterius est altero.

3 Genus prædicatur tantum de speciebus, & indiuiduis.

4 Genus primam partem definitionis sibi vendicat: differentia constitutiua secundam.

5 Genus simile est materiæ, differentia formæ, species corpori composito.

6 Quicquid diuiditur, est genus: quicquid definitur, est species.

7 Quicquid aptum est ad diuidendum, aptum est ad definiendum: quicquid enim diuiditur, diuiditur per differentias: quicquid definitur per differentias definitur.

8 Differentia constitutiua prior & notior est sua specie.

9 Nulla prædicatio sumitur de differentia diuisiua.

10 Species habet unam differentiam actū: genus nullam habet actū, sed potentia.

11 Genus, species, differentia & proprium prædicantur æqualiter.

12 Speciei plura propria esse possunt.

13 Omne proprium est unius speciei proprium.

14 Omne proprium notius est specie.

15 Subiectum prius est tempore accidente, etsi inseparabile sit: quia quod accidit alicui, posterius est eo.

16 Accidentia continent subiecta, & continentur. Continent, quia in pluribus insunt: Continentur, quia subiectum non est unius, sed plurium accidentium susceptibile.

17 Solum accidens dicitur secundum magis & minus, idq. in concreto.

18 Accidens uniuersale non conuertitur cum subiecto: accidens singulare potest.

19 Accidentia quædam in concretis prædicantur nomine & ratione: quædam uero minimè.

20 Eadem est ratio in accidentium descriptione, quæ est differentie constitutiue inde finitione.

DE PRÆDICAMENTIS.

etiam

Prædicamentum, est simplicium terminorum pariter ac rerum certa quædam series. Decem sunt huiusmodi: Substantia, Quantitas, Qualitas, Ad aliquid, Actio, Passio, Quando, Vbi, Situs, Habitus.

Nulla est vox, siue singularis, siue communis, quin in aliquo prædicamentorum inueniri possit, modò non sit inter nouem illa genera, quæ his versiculis complexi sumus;

off. 1. 1. 1.

*Vox artis, con significans, priuatio, fictum, -
Pars, Deus, excedens, complexum, vel polysemus,
Ista Categorijs haud possunt verba locari.*

Nunc est, vt simili compendio Prædicamenta perstringamus: quæ sunt, substantia, quantitas, &c. Hæc summa genera & capita ideò dicuntur, quòd nulum habent superius vniuocum. In his elementis, seu classibus, res omnes & vocabula eò reponuntur, vt inter definiendum, ac ratiocinandum, habeas in promptu, vnde velut è quodam penu, quibus opus est, depromas. Prædicamenta subiiciuntur transcendentibus, sic appellant Dialectici vocabula illa, quorum significatio ad rem quamque se extendit, qualia sentiens, res, aliquid & vniu. Ens ergo, siue res æquiuocæ prædicamenta complectitur. Sed hic opportunum videtur, vt quid tunc vniuoca, æquiuocaque dicamus.

Vniuoca dicuntur, quorum nomen commune est, & secundum illud nomen eadem ratio substantiæ, vt Animal, Saxum, Arbor.

DIALECTICAE Lib. I.

Æquiuoca verò dicuntur, quorum nomen commune est, & secundum illud nomen substantiæ ratio diuersa, vt Sagitta, pisces, capra. Hæc à logicis reijciuntur. Quatuor sunt tantum prædicamenta, re pariter & ratione distincta, Substantia, quantitas, qualitas, & vbi. Reliqua rerum relationes magis quantitates significant.

Expositio carminum.

Vox artis) de qua superius præbuimus exemplum à prædicamentorum consideratione rei citur: vt, prædicabile, prædicamentum, propositio, & cætera. Casus numerus, verbum coniugatio, &c. Exordium, narratio, Epilogus & cætera in alijs scientijs: quæ quidam in relatione, alij in nulla locant classe.

Consignificans) omnia significat syntegoreumata, qualia sunt, vel, &, ac, omnis, nullus. Adde etiam & non significatiua: vt, Latratum, hinnitus, & similia, quæ eduntur à bestijs.

Priuario) quæ nullam rem, sed potius rei absentiam significat, propriè in nulla est categoria, nisi fortè per accidens, in ea, in qua res illa cuius est priuatio, contineatur: vt, Tenebræ, foramen, cæcitas, ignorantia, obliuio, vmbra.

Fictum) verba commentitia designat, qualia sunt Gorgon, Chymera, Stix, Cerberus, Sphinx, Sirenes, Cyclops, Acheron, Aleëto, Tisiphone, Megæra, Læmia, & cætera.

Pars) totius membra, aut qualescunque totius rei partes designat: vt, manus, caput, oculi, cor, pulmo, vena, cutis, fundamentum, paries, testum, radix, ramus, caulis, culmus, gluma, geniculus, &c.

Deus) creditur à multis non esse in prædicamento, vt alia quæ sunt actu infinita: vt, Deitas, creator, numen, æternum & cætera. Deus tamen rectius (opinor) ab alijs dicitur esse perfectissima substantia.

IOANNIS SETONI

Excedens, id est transcendens : vt ens, res, vnum, aliquid, opinabile, & si quæ sunt alia, quæ nil certi sed omnia indiscriminatum (vt dictum est) significant.

Complexum) vt, Homo iustus, irrationale animal, quæ non sub aliquo, sed in diuersis continentur prædicamentis. Veruntamen si voce solum sit complexum, vt corpus animatum, hæc modestia, & talia (quibus vocum inopia vtiamur) non debet à prædicamento videri alienum.

Polytemus) id est æquiuoca : vt acutum, virgo, liber, leue, & cætera, quorum incerta est significatio, & idcirco distinguenda, priusquam in categorijs reponantur. Sed de ijs nimis fortasse multa.

De prædicamentis.

De diuersa ratione collocandarum vocum in prædicamentis, & prædicabilibus.

arter.

Voces collocantur in prædicabilibus, quemadmodum cum alijs considerantur. Vt, virtus respectu hominis, accidens est : Respectu habitus, species : respectu temperantiae, genus. Voces collocantur in prædicamentis, quemadmodum per se considerantur : vt, virtus sine alterius respectu est in qualitate.

Prædicamentum quid ?

Prædicamentum est certus & distinctus quidam ordo vocum simplicium pariter ac verum.

Divisio eorum, quæ ponuntur in prædicamentis.

Eorum quæ ponuntur in prædicamentis, quædam

{	Per se : Genus, species indistincta.
	Per accidens, reliqua omnia.

Regula.

DIALECTICAE Lib. I.

Regula.

Definitio est in prædicamento secundum partes, non secundum totum.

De numero prædicamentorum.

Quatuor sunt prædicamenta re
pariter & ratione.

Substantia.
Quantitas.
Qualitas.
Vbi.

Cætera prædicamenta, rerum relationes, potius quam res significant.

Discrimen inter prædicabile, & Prædicamentum.

*Prædicamentum est receptaculum vocum communium
& singularium: prædicabile vocum communium tantum.*

De vocibus, quæ reijciuntur à prædicamentis.

Vox artis quid?

Vox artis est verbum, quo aliqua ars utitur in suis regulis explicandis: ut, prædicabile.

Cautio.

Vox artis reijcitur ab omnibus prædicamentis, excepta relatione. Ut, omne genus est speciei genus: Genus & species relativa actu sunt.

De voce consignificante.

Consignificans sub se complectitur omnes orationis partes, præter nomen substantivum, pronomen substantivum, & verbum. Et comprehendit etiam omnes voces quæ à beatijs eduntur, ut Latratu.

Cautio.

Concretum ponitur in prædicamento, non per se, sed gratia abstracti.

De

IOANNIS SETONI

De priuatione.

Priuatio est absentia rei naturalis, & per se reuincitur à predicamento, (priuatio enim rei, res non est) positam in predicamento, gratiâ eius rei, cuius est priuatio.

De ficto.

Ficta sunt verba commentitia, qualia per plurima à poetis finguntur, ut Achates. Ficta res, res non est.

De parte.

Partium, alie sunt

Uniuersales,	{	vt {	Temperantia respectu virtutis.
Integrales,			Caput pars corporis.
Essentiales,			Forma pars rei naturalis.
Definitiuæ,			Genus pars definitionis speciei.

Regula.

Partes uniuersales, essentielles, & definitiuæ, per se in predicamento sunt: pars integralis non per se, sed gratiâ totius, cuius est pars.

Partes essentielles & definitiuæ priores sunt toto.

De Deo.

Deus non est in predicamento, quia nihil quod est ætèrnum infinitum, reperitur in aliquo predicamento, ut, Deus, Creator, numen.

De excedente.

Excedentia sunt ipsa transcendentia, quæ nihil certi significant, sed omnia sine aliqua differentia: & ea de causa aliena sunt à predicamentis, ut res, unum, &c.

Regula.

Non est aliquis certus & definitus numerus transcendentium, sed per plurima sunt, ut traditur ab Arist. in Metaphys.

De Complexo.

Complexum hoc in { Voce tantum.
loco duplex est: { Re & voce.

Regula.

DIALECTICAE Lib. I.

Regula.

Complexum voce tantum, secundum partes est in predicamento, non secundum totum, ut, animal rationale.

Dubitationis solutio.

Tertium membrum complexi omittitur in hac diuisione, ne complexum & polysemus inter se confunderentur.

De Polysemo.

Polysemus est vox æquiuoca.

Æquiuoca sunt, quorum nomen commune est, definitio nominis alia atque alia.

Vniuoca sunt, quorum nomen commune est, & eadem nomini attributa naturæ definitio.

Diuisio æquiuoci.

Æquiuocum { Æquiuocans, ut canis.
duplex: { Æquiuocatum.

Æquiuoca æquiuocata, sunt significationes æquiuoci æquiuocantis: ut animal latrabile, piscis marinus, sidus celeste.

Æquiuocum æquiuocans locum non habet in categoriis: Æquiuoca æquiuocata habent, nam reipsa vniuoca sunt.

Ista Categoris haud possunt verb. &c. Scilicet per se, sed per accidens tamen quadam possunt.

De Substantia.

Substantia est res, qua suffulciuntur accidentia. Prima, Secunda.

Substantia prima, est indiuiduum substantiæ, vnum aliquod designans: ut, Virgilius, hic lapis.

Secunda, est primæ genus, aut species, multa representans. Ut arbor, cerasus.

Pro-

IOANNIS SETONI

Proprietates sex.

- 1 Nulla substantia est in aliquo subiecto.
- 2 Secunda substantia & eius differentia vniuoce, & proprie, de primis prædicantur.
- 3 Prima hoc aliquid significat: Secunda verò quale quid.
- 4 Substantiæ nihil est contrarium.
- 5 Non suscipit magis aut minus.
- 6 Prima substantia propriissimè contrariorum est susceptibilis.

Completæ substantiæ, genera cœli, elementa, vegetabilia, animalia, fossilia, imperfectè mista, &c.

Incompletæ species sunt, angelus, spiritus, manes, dæmon, anima separata, materia, forma, partes, & si quæ sunt huiusmodi.

Substantia:

Corporea, Incorporea.

Corpus:

Compositum, Simplex.

Compositum:

Viuens, Inanime.

Viuens:

Sensile, Insensile.

Animal:

Rationale, Irrationale.

Homo:

Plato, Socrates.

Maro.

Substantia,

DIALECTICAE Lib. I.

Substantia, ut planissime dicatur, res est solida, cui scætera quoque accidentia obueniunt. Est enim quasi sustentaculum, ac basis reliquorum, ut saxum, ut ignis: illi crassities, huic raritas, veluti suo susceptibili innitur, & inest.

Prima substantia singularis est, & infima, quæ de vna tantum re enunciatur: vitore, Demosthenes, hic plitacus: quorum natura (quo minus de plurimis dicantur) repugnat. Secunda verò, genus, seu species est primæ, hoc est, communior quædam & amplior, quàm ut ad vnum aliquid significandum astringatur: ut Demosthenes, species homo, genus animal. Ita ad hunc plitacum, species est plitacus, genus verò iuis.

Nulla substantia est in subiecto: quia ipsa est potius cæterorum prædicamentorum subiectum, ut ex definitione eius patet. Nam licet vinum in cado sit, non tamen ut in suo subiecto, sed inest ut in loco. Dicitur aliquid inesse nouem modis: veluti in loco, vase, toto, partibus, genere, specie, fine, efficiente, forma.

Differentiæ & partes substantiæ, quoniam incompletæ sunt, non putantur propriè in prædicamento locari. De primis tamen propriè, & vniuocè prædicantur, ut latius dicetur, vbi ventum est ad prædicationem.

Quale designat qualitatem circa substantiam: ut cum dico animal, ostendo talem esse substantiam, qualis de pluribus prædicari potest.

Substantia non agnoscit contrarium, quomuis iuxta eius qualitates & formas nonnunquam contrariatur. Ut ignis, & aqua, quæ ob mutuam pugnam à physicis contraria appellantur. At completæ substantiæ nec inuicem contrariantur, nec quicquam aliud ijs alienum.

Non intenditur, nec remittitur, sed omnis substantia æquè est substantia: ut bos, brutum, ignis, æs, corpus,

IOANNIS SETONI

pus, ex æquo sunt substantiæ. Vna tamen alijs magis vel minùs dici potest, secundum angustiam aut amplitudinem: vt species magis quam genus est substantia, & indiuiduum maxima dicitur, quòd plurimis substat, sed nec magis nec minùs est, secundum prædicamenti essentiam.

Prima substantia, cùm singularis sit, propriissimè per suam ipsius variationem contrariorum est susceptibilis. Nam etsi opinio, & enunciatio, suscipiant contraria, verum & falsum, nulla tamen in ipsis, sed ipsa re potius, permutatio existit. Semper enim eadem permanet hæc propositio, Cæsar pugnat, quicquid agat Cæsar: veram tamen, nisi eo pugnante, non dicimus.

† Secunda autem substantia, gratia primarum, contrarijs subijcitur. Dicitur homo diues, quia Cræsus & Attalus, & alij fuere diu res; pauper, quia Codrus & alij rerum inopia laborabant. Longè igitur aliud est contraria habere, & contraria suscipere. Pueris dialecticam auspicantibus, non solùm eritendum censeo, vt voces qualescunque in suas classes reducere, ac collocare discant, verum etiam vt gradus vocum inter se cognatarum perfecte cognoscant, quò ab imis ad suprema, velut per gradus quosdam ascendere & contrà ad ima vsque, inde descendere possint, vt sciant quousque sit progrediendum: nempe ab omni indiuiduo cuiusque sit categoriæ, tanquam à primo gradu, per intermedia & summa vsque genera licet progredi, vbi oportet sistere, vt, Cicero, homo animal, viuens, corpus, substantia: hic sistendum est. Similis est à generalissimo in quoduis suum indiuiduum descensus, vt substantia, corpus, compositum, viuens, animal, brutum, terrestre, gressibile, quadrupes, equus, Bucephalus: nihil est infra Bucephalum, nec supra substantiam, quòd sub huius categoriæ ambitu contineatur. Nam ens reijci à Prædicamenti, superius ostensum est, quòd res om-

DIALECTICAE Lib. I.

res quæ sunt, indiscriminatim significat, & ultra ens, opinabile, dictio amplissima, ea omnia quæ sunt, fictitiaque monstra, quæ non sunt, sed imaginantur, significans. Hic vocum gradus, rem quempiam definituros iunabit plurimum.

Recitantur à quibusdam hæc completæ substantiæ genera, cæli, elementa, animalia, vegetabilia, fossilia, imperfectè mista. Mihi videntur vix satis integrè huius prædicamenti sententiam complere. Pannus enim, cadaver, & lac, & talia vocabula non possunt aptè prædictis generibus comprehendi. Incompletæ substantiæ species sunt, Angelus, spiritus, manes, dæmon, anima separata, materia, forma, partes substantiæ, & si quæ sunt huiusmodi. Disant pueri, quot genera sub se continent vegetabile, & fossile, ut huius prædicamenti intelligant immensitatem.

De Substantia.

Substantia triplex:	{	Secundum rem tantum, ut rationale & singule differentie constitutiue speciei.	Carter.
	{	Secundum modum predicandi ut vniuersalia accidentia, ut Color.	
	{	Secundum rem & modum prædicandi, ut secundæ substantiæ.	

Regula.

Substantia primum locum sibi vendicat, quia quæ continentur in cæteris prædicamentis, referuntur ad substantiam, tanquam ad proprium subiectum.

Substantia quid?

Substantia est subiectum per se accidentium.

Subiectum triplex:

In quo,	{	In quo accidentia inherant.
De quo,		Subiectum in propositione.
Circa quod,		Materia circa quam res versatur.

Sub-

IOANNIS SETONÆ

Subiectum in } Per se,
quo duplex } Per accidens.

*Subiectum est accidentium per se, substantia tantum est
subiectum esse accidentium per accidens, id est improprie,
ceteris predicamentis conuenit, ut superficies.*

Diuisio Substantiæ.

Corporea. } alia } Prima.
Incorporea. } } Secunda.
Obiectio.

*Secunda substantia dicitur de prima: ergo, mala est
diuisio substantiæ.*

Respons.

*Secunda non dicitur de prima, quemadmodum sunt
membra diuidentia substantiæ: sed si ipsas res respiciamus,
secunda prædicatur de prima.*

DE PROPRIETATIBVS Substantiæ.

*Proprietates conuenientiæ sunt, quæ neque solis, neque
omnibus insunt.*

*Proprium & proprietas non confunduntur: sed proprie-
tas latius sumitur quam proprium.*

*1 Nulla substantia est in aliquo subiecto, scilicet ut ac-
ciciens in subiecto.*

Inesse in subiecto } Substantiale in subiectuali: ut a-
duplex: } nima in corpore hominis.
} Acciciens in subiecto.

Inesse ut acciciens, quid?

*Inesse ut acciciens est, quod neque est pars subiecti, neque
ab eodem subiecto separatur.*

Regula.

Omne acciciens, quatenus est acciciens, inest subiecto.

Aliquid

DIALECTICAE Lib. I.

Aliquid dicitur inesse 9. modis.

In loco,	{	Cicero in senatu.
In vase,		Vinum in cado.
In toto.		Caput in corpore.
In partibus,		Omnis humana vis in animo & corpore.
In genere,		Aurum in metallo.
In specie,	{	Metallum in auro.
In efficiente,		Felicitas in virtute.
In fine,		Virtus in felicitate.
In materia,		Forma in materia.

2 Secunda substantia & eius differentia constitutiva prædicatur de primis uniuocè, id est, nomine & definitione.

3 Prima hoc aliquid significat, i. rem singularem.

Obiectio.

Hic homo est Ioannes, & ille homo est Ioannes: ergo prima substantia de pluribus dicitur.

Respons.

Prima substantia non prædicatur de pluribus propter communem in ea speciem, sed propter nominis similitudinem.

Secunda verò, quale quid: id est, omnis secunda substantia sibi innatam hanc qualitatem habet, ut de pluribus possit prædicari.

Dubitationis solutio.

Quale hic non sumitur quemadmodum in predicamento Qualitatis, pro qualitate accidentaria, sed pro communi notione essentiali. Non enim idem est significari quale quid, & prædicari in quale quid.

4 Substantie nihil est contrarium, id est, una substantia non est contraria alteri secundum essentialiam predicamenti, sed aliquando secundum qualitates, que physica contraria sunt, ut, Ignis, & aqua.

5 Non suscipit magis & minus, secunda & predicamenti essentialiam.

IOANNIS SETONI

Obiectio.

Individuum est magis substantia quàm species, species quàm genus : ergo, Una substantia est magis quàm altera.

Respons.

Unum individuum non est magis substantia quàm alterum individuum : nec una ima species est magis quàm altera : nec unum genus, magis quàm alterum genus, neque secundum essentiam prædicamenti, neque secundum rationem suscipiendi accidentia.

Regula.

Omnis comparatio est eorum, quæ sunt generis eiusdem.

6 Prima substantia propriissimè contrariorum accidentium est susceptibilis.

Suscipere contraria quid.

Suscipere contraria, est subiectum esse contrariorum accidentium.

Obiectio.

Oratio dicitur vera, vel falsa : ergo, Non est proprium substantiæ, suscipere contraria.

Respons. 1.

Oratio dicitur vera vel falsa, non per se : sed quia res est, vel non est, dicitur esse oratio vera vel falsa. Ut, Hector pugnat. Hæc oratio est vera, Hectore pugnante : falsa est quando non pugnat.

Respons. 2.

Proprium est substantiæ suscipere contraria, sui ipsius mutatione : orationi conuenit, non sui ipsius mutatione (quia eadem oratio semper manet) sed mutatione substantiæ.

Completa substantia quid.

Completa substantia, siue corporca est, quæ cerni tangiue potest. Incompleta, quæ nec cerni, nec tangi potest : sed solummodo cogitatione comprehenditur. Ut Deus.

DI LECTICAE Lib. I.

De numero cœlorum.

	1	Lunæ.
	2	Mercurij.
	3	Veneris.
Cœli siue sphere 8. sunt secundum Arist.	4	Solis.
	5	Martis.
	6	Ionis.
	7	Saturni.
	8	Fixarum, siue primi mo- bilis.

Cœlum quid?

Cœlum est corpus simplex, æthereum & sphericum, per-
petuò mobile aciu, stellis & aëris insignitum.

Elementa quatuor.

Ignis.	} Et omnia cœlestia corpora simplicia sunt.
Aër.	
Aqua.	
Terra,	

Corpus compositum quid?

Corpus compositum est, quod componitur ex quatuor e-
lementis, & ista quatuor elementa & omnia cœlestia cor-
pora, respectu primæ formæ, corpora composita sunt.

DIVISIO VITÆ.

Vita triplex.

Vegetativa,	} attribui- tur.	} Placis, brutis, & hominibus. Brutis, & hominibus. homini tantum.
Sensitiva,		
Rationalis,		

Fossilia sunt quæ è terris exsodiantur, et Metalla.

De imperfectè missis.

Meteoron est corpus compositum imperfec-
tum, ex va-
pore, vel exhalatione affectum, in aëre vel terra apparere
solitum, ut Grando, draco volans.

IOANNIS SETONI

Regula.

Dicitur imperfectum, propter subitam meteori generationem.

De materia meteororum.

Materia meteororum sunt fumi, qui è terra & aqua oriuntur.

Diuisio meteororum.

Duo sunt genera } Exhalatio.
meteororum : } Vapor.

Materia & forma, sunt prima principia rerum naturalium.

Anima separata, scilicet à corpore. Partes, idest, substantiae.

Regula.

Duo sunt extrema } Genus generaliss.
in omni prædi- }
camento : } Species specialiss.

Quaecunque comprehenduntur inter genus generalissimum, & speciem specialissimam, sunt genera & species: genera respectu inferiorum, species respectu superiorum: ut corpus, ad substantiam species, ad compositum corpus, genus.

Dubitationis solutio.

In omni diuisione, proximum genus intelligendum est: ut in diuisione corporis compositi in viuens & inanime, in inanime intelligendum est genus suum proximum: nec pro alijs sumi potest, quam pro inanimatis compositis. Ut, omne corpus inanime compositum, est corpus compositum.

De quantitate.

Quantitas, est cuius gratia diuisibile sectionem participat, ut linea, sex.

Continua discreta.

Contigua, est cuius partes in communi termino

DIALECTICAE Lib. I.

mino connectuntur. Eius quinque sunt species, linea, superficies, corpus, tempus, & locus.

Communis terminus:	{	Lineæ,	}	est	{	Punctum.
		Superficieï,				Linea.
		Corporis,				Superficies.
		Temporis,				Iam nunc, &c.
		Loci,				Linea.

Punctum, est infecabile quoddam, quo solum longitudinem diuidimus.

Linea, est longitudo, latitudine & profundo carens.

Superficies, est longitudo & latitudo, sine profundo.

Corpus, est longitudo, latitudo, & profunditas.

Tempus, est primi motus per successionem numerus.

Locus, est concaua superficies corporis concaui.

Quantitas discreta est, quæ discretas, & minimè continuas habet partes, vt numerus.

Numerus, est vnitatum collectio, vt viginti.

Vnitas est quiddam, non quantum, vnde quemuis numerum licet procreare.

Binarius est numerorum minimus. Maximus autem numerus non potest assignari.

Quantitas est suapte natura in partes diuisibilis. Huius gratiâ diuiduntur, substantia, qualitas, & quæ-

IOANNIS SETONI

quæcunque participant sectionem. Nam omne quantum, & solum quantum, est diuisibile, si (vt hic sumitur) diuisionem realem intelligis. Quantitatum, alia continua, alia discreta: Hoc est, magnitudo & multitudo.

Continua, est quantitas diuisibilis in semper diuisibilia, vt Linea, superficies, & ceteræ species. Eius partes in termino aliquo communi connectuntur.

Terminus communis est principium vnius partis, & finis alterius: vt continuus terminus, linea est punctum, superficiem, linea: corporis, superficies: temporis, iam, nunc, præsens, instans: loci linea, quia locus est superficies: & hic pro re ipsa, hoc est, pro mensura loci sumitur.

Punctum est quiddam non quantum, insecabile, quo sola longitudo diuiditur. Duo sunt actus puncta in omni linea, principium & finis: potestate verò infinita sunt, vel, in minima linea. Porro, vt linea diuiditur per puncta: ita superficies per lineas, corpus per superficies, tempus per præsens, & locus per lineas diuiduntur. Linea nuda est longitudo reliquis carens dimensionibus. Talem autem cogitatione oportet fingere, quòd omnis linea ducta secum trahit latitudinem. Quia etiam mente concipienda est & superficies, vt hinc definita est, quòd omne planum in rebus profundum habet sibi adnexusum.

Corpus, vt hic capitur (abutimur enim hac voce aliarum defectu) omnem dimensionem designat. Atque ob hanc dimensionis trinitatem, habetur corpus perfectissima quantitas.

Tempus est numerus primi motus, hoc est, primum mobile, dum solem & alias planetas rapit motu suo, & continua reuolutione tempus numerat, & æquis spatijs mensurat. Aduerte temporis partes licet sint continuæ inuicem, non esse permanentes, nec vt partes lineæ in continuo positionem habent: qua de re plura te docebit

docebit Aristoteles. Quantitas discreta est, cuius partes nullo communi termino adnectuntur, sed separatae inuicem existunt, vt numerus, vel oratio ad nullum limitem communem copulantur numeri, aut orationis partes. Vt quantitas continua perpetuo minui, ita discreta semper augeri potest: hic maximum, illic minimum ignoramus. Quod de numero dictum est, de numero numerante, quo res numeramus, intellige, vt quinque, decem, centum, &c. quod numeratur, est aut substantia, aut qualitas, aut aliquid aliud. Tempus non numerat motum supremæ sphere, sed ab eo numeratur, vt prædictum est, & ideo non numerans numerus, & discretum, sed numeratus numerus, & continuum habetur.

Oratio pro tenore vocis, hoc est, pro syllabarum mensura, quantitas potest dici, quanquam nec oratio, nec locus, propriè quantitas censetur: quandoquidem locus, (si eius rationem complexeris) vt ad locatum refertur, in relatione locatur. Oratio autem rectius in tertia specie qualitatis, cum sit vox, reponitur.

De Quantitate.

Quantitas primum locum obtinet post substantiam, quia Carte
vi quantitatis cætera in substantia inherent.

Quantitas quid?

Quantitas est diuisibilis in semper diuisibilia.

Ratio

Quantitas continua semper diminui potest: quantitas discreta semper augeri potest.

Diuisio duplex, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Logialis.} \\ \text{Realis.} \end{array} \right.$

Logialis diuisio est generis in species per differentias accommoda deductio.

IOANNIS SETONI

Realis diuisio (quæ partitiō vocatur) est totius integralis in suas partes. De hac diuisione loquitur Setonus.

Quantitatis diuisio.

Quantitatis duæ sunt species.

Continua,	} dicitur	} Magnitudo.
Discreta,		

Terminus communis quid?

Terminus communis est finis vnius partis, & initium alterius.

Linea duplex: } Communis.
                          } Mathematica.

Mathematica linea (de qua Setonus loquitur) mente tantum & cogitatione comprehenditur. Eadem est ratio in cæteris.

Dubitationis solutio.

Omnis linea diuiditur per puncta: nulla tamen linea fit ex puncto, iuxta Aristotelem in 6. Physicorum.

Rationes duæ.

- 1 Nullum continuum compositum est ex impartibilibus, punctum insecabile quiddam est.
- 2 Ex non quantis, nulla assurgit quantitas: punctum, quantitas non est.

De corpore.

Corpus duplex: } Substantiale. } Substantia.
                          } Mathematicum. } Quantitas.

Dimensiones tres sunt: } Longitudo,
                                  } Latitudo,
                                  } Profunditas.

Regula.

Hæ dimensiones respectu substantiæ accidentia sunt: respectu quantitatis, differentie sunt.

Tempus

DIALECTICAE Lib. I.

Tempus quid?

Tempus est numerus primi motus, id est, mensura primi motus caelestis: per successionem, id est, secundum prius & posterius.

Numerus duplex: { Numerans.
Numeratus.

Numerus numerans, est numerus quo res numeratur, ut duo, tria.

Numerus numeratus, est numerus rebus applicatus, ut duo homines.

Tempus est numerus numeratus, respectu motus primi mobilis: respectu sui sibi est mobilis, & numerus numerans.

Omnis numerus numerans est in predicamento quantitatis: numerus numeratus in omnibus predicamentis est.

Tempus aliquando dicitur esse quantitas per se, & aliquando quantitas per accidens. Per se, quemadmodum quantitas sumitur secundum rationem mensurae. Est quantitas per accidens, quemadmodum quantitas sumitur secundum esse.

Locus quid?

Locus est concava superficies corporis continentis immobilis prima.

Obiectio.

Locus & superficies sunt species quantitatis continuæ: ergo locus superficies non est.

Respons.

Locus & superficies reipsa omnino eadem sunt, sed ratione differunt. Nam dicitur locus respectu corporis contenti, superficies vero respectu corporis continentis.

Divisio loci.

Locus quadruplex: { Proprius.
Comunis.
Naturalis.
Violentus.

Locus

IOANNIS SETONI

Locus proprius, neque maior, neque minor corpore locato : locus communis est maior.

Aliquid dicitur esse in loco trifariam.

Per se : }
Per accidens : } v. } Omnia corpora inferiora.
Per partem : } } Animus.
                          } } Primum mobile.

Primum mobile dicitur esse in loco, non secundum totum, sed secundum partem, partem dico, quia centrum eius est in loco.

Regula.

Omne corpus est in loco, vel secundum totum, vel secundum partem.

De quantitate discreta.

Quantitas discreta, & numerus numerans, idem sunt omnino.

De oratione.

Oratio est in quantitate, iuxta mensuram syllabarum : & in qualitate, ut infert passionem auditui : est in substantia, quatenus scripta est.

Maximus numerus non potest assignari, quia maximus ignoratur in quantitate discreta, quemadmodum minimus in quantitate continua.

Punctum & unitas non sunt in predicamento per se, sed gratia lineæ & numeri, quorum sunt principia.

Proprietates. III.

Seton.

- 1 **Q**uantitas non habet contrarium.
- 2 **Q**uoniam non suscipit magis aut minus.
- 3 **Q**uantitas est, quæ res æqualis, vel inæqualis censetur alteri.

Sub hoc predicamento continentur omnia magnitudinis, numerorum, & mensurarum nomina.

Quantitas.

DIALECTICAE Lib. I.

	Quantitas.	
Continua.		Discreta.
	Continua.	
Permanens.		Diffluens.
	Permanens.	
Superficies.		Linea.
	Superficies.	
Concava.		Convexa.
	Concava.	
		

Hæc & illa concava superficies.

Prima & secunda proprietas facillè ex substantiæ proprietatibus cognoscuntur. Tertia huic prædicamento est peculiaris. Nam ex quantitate dicitur res esse alteri æqualis, vel secus: nempe tum res æquales dicimus, cum illarum quantitates sunt æquales. Continet sub se quantitas nomina, id est, species magnitudinis, mensurarum, & numerorum. Nomina magnitudinis, longitudo, latitudo, profunditas, altitudo, planum, granum, digitus, spithama, dyctas, cubitum, vlna, pes, sesquipies, gradus, passus, perica, stadium, miliare, leuca, parasanga, &c.

Mensurarum, pinta, sextarius, congius, cotyla, dyaulus, modius, amphora, vicia, libra, semis, triens, sextans, chœnix, polichus, pondo, talentum, bilibris, & alia huius generis sexcenta, quæ studiosi pueri sedulo conscribent.

Numerorum, decem, viginti, quadraginta, centum, sexcenta, mille, myrias, & reliqua infinita.

De Proprietatibus Quantitatis.

Quantitati nihil est contrarium.

Dubitationis solutio.

Sursum, deorsum, & cetera non sunt contraria, quia non repugnant

Carte

IOANNIS SETONI

repugnant secundum pugnantiam formæ, sed secundum distantiam loci.

Omnia contraria insunt eidem subiecto, & eidem parti subiecti diuersis temporibus, nisi alterum sit à natura, quod minimè congruit positionibus loci.

Regula.

1 *Omnia contraria opponuntur secundum pugnantiam formæ.*

2 *Diuersa nunquam possunt competere eidem subiecto.*

3 *Magnum & paruum non sunt contraria, quia nihil est magnum aut paruum per se, sed tantum comparatione.*

Quantitas non dicitur secundum magis & minus, id est, omnia quæ sunt in predicamento Quantitatis, æquæ sunt quantitates, quoad genus.

A quantitate res solum dicuntur æquales, & inæquales: quia æqualitas & inæqualitas cernuntur in magnitudine, vel in multitudine. Magnitudo, quantitas continua est: multitudo, quantitas discreta est. Tamen æquale & inæquale non tam quantitates sunt, quàm qualitates, & passionēs qualitatis.

Æqualitas, est rerum differentium eadem quantitas.

Inæqualitas, est rerum differentium diuersa quantitas.

DE RELATIONE.

con.

AD aliquid dicitur, cuius essentia ex alio dependet: vt, Pater. Relatiua actu ea dicuntur, quæ aptè inuicem referuntur in obliquis, vt, Pater est filij pater.

Relatiua potentiâ sunt, quorum existente vno, non necessariò sequitur alterum: vt, Sensibile & sensus.

Pro-

DIALECTICAR Lib. I.

Proprietates. IIII.

- 1 Ad aliquid habet contraria.
- 2 Suscipit intentionem & remissionem.
- 3 Relatiua propria necessario sese mutuo consequuntur : vt Præceptor, & discipulus.
- 4 Propria Relatiua sunt simul naturâ : hoc est, sese ponunt & auferunt : vt loquitur ille.

Ad aliquid.

Magistratus, Cognatio, etatum nomina, &c.

Magistratus.

Prætor, Rex, Consul &c.

Prætor.

Urbanus, Peregrinus.

Urbanus.

Hic Prætor urbanus, & ille.

AD aliquid dicitur, cuius essentia non ex se, sed ex alio pendet : vt, pater & dominus, ex suis correlatiuis filio & seruo. Relatiua actu, ea sunt quæ aptè inuicem, & mutuo sese in obliquis sequuntur : vt, duplum est dimidij duplum, & contrâ dimidium est dupli dimidium.

Relatiua potentiâ, non necessario sese consequuntur. Nam quamuis sequitur, si sensus sit, sensibile esse : tamen è contrario non sequitur : quia potest esse sensibile absque sensu, si sensibile passiuè sumatur.

Suscepit contraria : vt, virtus contraria est vitio, non quòd virtus referatur ad vitium. Virtus enim studiosi est virtus, & non vitij virtus, sunt tamen inuicem contraria.

Intenditur & remittitur : vt, simile & æquale magis & minùs dicuntur.

Necessaria

IOANNIS SETONI

Necessaria est consecutio in propriis relatiuis, vt præceptor est discipuli præceptor, & discipulus præceptoris discipulus.

Relatiua actu sunt simul natura, nam ponunt se: vt si dominus est, seruus est, & auferunt, vt si non sit dominus, non est seruus, si non est seruus nec dominus est. Relatiua propria & relatiua actu, & secundum esse, sunt idem: sic & idem sunt relatiua potentiâ, impropria, & secundum dici, vt loquuntur. Hæc omnia prædicamenta penè complectuntur, nec sunt ita multum necessaria. Ad hanc classem referendæ sunt, iuxta quosdam, omnes voces quæ non possunt in alijs collocari: verum quàmuis hoc prædicamentum adeò sit capax, vt videatur multis omnia penè reliqua ambitu suo complecti, difficile tamen est, vocabulorum inopia, eius intermedia genera inuenire, etiam si sexcentæ eius species vltro sese querenti offerunt.

Si certò vnum relatiuorum cognoscas, & alterum scias oportet: vt si scias Bacchum esse Iouis filium, scis Iouem esse Baccho patrem. Ad hæc, si relatiuum definias, eius correlatiui facienda est mentio. Denique, Ad aliquid, quoniam sola est relatio rerum, non vt cætera accidentia sensui obicitur, sed solo intellectus obtutu apprehenditur. Huius ergo Categorix sunt, quæcunq; non rem, sed rei designant collationem: vt omnia cognationis, affinitatis, magistratus, & ætatis nomina.

De Relatione.

arter.

AD aliquid dicitur, cuius essentie consequentia non ex se dependet, sed ex alio, id est suo correlatiuo.

Relatiuorum duæ } Relatiua actu,
sunt species: } Relatiua potentiâ.

Relatiua actu sunt propria relatiua, quæ aptè inuicem referuntur in casibus obliquis, vel quomolibet alterum ad aliud.

Rela-

DIALECTICAE Lib. I.

Relatiuorum actu, { In casu { Referun-
quædam { Absque casu } tur.

Quæ referuntur in ca- {
sibus, referuntur in {
Genitiuo, vt, regnum est re-
gis regnum.
Datiuo, vt simile est simili si-
mili.
Ablatiuo, vt maius est mino-
re maius.

Absque casu referuntur, vt mons magnus ad montem paruum. Dicitur esse absque casu, quia vis istius relationis non dependet ex casu, sed ex propositione.

Relatiua potentiâ quæ.

*Relatiua potentiâ sunt, quæ mutatis casibus referuntur, ita vt vnum alterum minimè sequatur : vt, Scientia est sci-
bilis scientia, & scibile est scientia scibile.*

Regula.

- 1 *Omnis relatio est vocum relatio, non rerum : nam re-
latio potius designat rei collationem, quàm rem ipsam.*
- 2 *Omnia relatiua conuertuntur, vel secundum actum,
vel secundum potentiâ.*
- 3 *Omnia relatiua sunt accidentia.*

De proprietatibus relati- uorum.

- 1 *Ad aliquid habet contrarium, non per se, sed ratione
qualitatum, & eodem modo dicitur secundum magis &
minus : vt, Virtus vitio contraria est.*
- 2 *Et ad aliquid dicitur magis vel minus simile.*
- 3 *Relatiua propria, id est, relatiua actu, conuertuntur
secundum conuersionem relatiuorum.*
- 4 *Relatiua actu sunt, quæ sese ponunt & auferunt, id
est, posito relatiuo, ponitur & correlatiuum : & sublato re-
latiui, tollitur correlatiuum : vt, posito seruo, ponitur &
dominus; & sublato domino, tollitur nomen serui: nam sub-
stantia*

IOANNIS SETONT

*stantia ipsa potest remanere, non tamen seruus est dicendus,
sed homo, ut loquitur ille Aristoteles.*

DE QVALITATE.

Seton.

Qualitas est forma accidentalis, qua res qualis appellatur, ut fortitudo.

Hæc in quatuor partes consumitur: habitum, potentiam, passibile, & formam.

Addunt authores habitui affectionem: potentia impotentiam: passibili passionem, & formæ figuram.

Habitus, est qualitas sensim acquisita, sensimque à subiecto mobilis, ut Dialectica.

Affectio, est brevis inclinatio ad aliquid, unde habitus initium sumit & gignitur, ut Desiderium discendi Græca.

Potentia, est donum naturæ innatum, qua quid firmitus & magis possumus, ut Visus.

Impotentia, est illius naturalis vis absentia, vel potius naturalis quædam imbecillitas, qua quid minus audemus, ut timiditas.

Passibile, est qualitas permanens, quæ sensui passionem incutit, ut dulcedo, albedo.

Passio, est momentanea qualitas ex affectione excitata.

Forma, est ex numeri proportionem proueniens qualitas.

Figura, similiter ex continui terminatione assurgit.

Qualitas

DIALECTICAE Lib. I.

Qualitas est secundum quam aliquid dicitur esse quale, ut à fortitudine dicitur homo fortis, à sapientia sapiens: addunt authores habitui affectionem, potentiae impotentiam, passibili passionem, & ferroz figuram: ita habitus & affectio primam speciem, potentia & impotentia secundam complent, atque ira de reliquis. Habitus est qualitas, non naturâ, sed studio sensum parata, & sensum à susceptibili separabilis, ut doctrina: sub hac specie virtutes, vitia, scientiae, artesque omnes continentur.

De Qualitate.

Diuisio qualitatis.

Qualitas duplex.

Essentialis, } *ut* } Rationale.
 Accidental, } } Virus.

Regula.

Forma essentialis, secundum rem, substantia est: secundum modum prædicandi, qualitas est.

Qualitas est, secundum quam res qualis appellatur, vel aliquo alio modo.

Regula.

Hæc postrema particula ponitur in definitione qualitatis, gratia potentie.

Quale dupliciter dicitur.

Largè, } *ut* } Concretum vniuscuiusque abstracti.
 Strictè, } } Concretum tantum accidentis, quod
 reperitur in hoc prædicamento.

Regula.

Quale strictè sumendum est, non largè.

Quale duplex: } Quod est in qualitate solum.
 } Quod est in cæteris prædicamentis.

*Id dicitur quale in prædicamento qualitatis, à quo res
 E simpli-*

IOANNIS SETONI

simpliciter denominatur qualis, vi qualitatis; ut à iustitia dicimur iusti.

Quale, in ceteris predicamentis, à quores non simpliciter denominatur qualis, vi qualitatis, sed secundum aliquem alium modum: ut dicimur felices à felicitate, secundum quid agentes.

Diuisio qualitatis.

Qualitatis quatuor sunt
Species non imx, sed
subalternæ.

{	1. Habitus, & affectio.
	2. Potentia & impotentia.
	3. Passibile & passio.
	4. Forma & figura.

Habitus quid.

Habitus est qualitas, non à natura data, difficulter à subiecto mobilis.

Diuisio habitus.

Habitus du-
plex :

{	Animi.
	Corporis.

Habitus animi est qualitas inherens in animo hominis tantum: quæ vel intelligendi, vel deliberandi facultate perficitur. Intelligendi, virtutes intellectiue: deliberandi, virtutes morales.

Habitus corporis est qui corporis actionibus comparatur.

Affectio quid.

Affectio est qualitas, quæ facile à subiecto dimouetur.

Diuisio affectionis.

Affectio du-
plex :

{	Propria.
	Communis.

Propria affectio est qualitas non naturâ data, facile à subiecto mobilis.

Affectio communis, est qualitas non natura insita, sed industria acquisita, ad bene malè agendum, siue facile, siue difficulter à subiecto mobilis, ut Faber.

Regula.

Omnis habitus est affectio communis: sed non omnis affectio

DIALECTICAE Lib. I.

fectio in genere habitus est. Qui enim habitum habent, dispositi sunt : sed omnes, qui dispositi sunt, habitum non habent.

Regula.

Propria affectio non differt ab habitu, neque genere, neque specie, sed numero : habitus enim est qualitas firma : dispositio propria, qualitas infirma.

Potentia quid.

Naturalis potentia est facultas à natura data, vel animo, vel corpori, ut Mens, Robur.

Naturalis impotentia est reluctatio naturae, ut velocitas asino, obliuio homini.

Regula.

Nihil dicitur tale à potentia, vel impotentia, quia iam tale est, sed quòd tale esse potest : ut lignum fragile dicitur, non quòd fractum est, sed quia facile frangi potest.

Passibilis qualitas quid.

Passibilis qualitas est, quae permagnet in subiecto, sensum mouens, cui passionem insert : Ut albedo, qualitas permagnet in cygno, & insert passionem visui.

Diuisio passibilis qualitatis.

Passibilis qualitas.

Corporis, } vt } Insania ex tristitia.
Animi, } Pallor ex morbo.

Passio quid.

Passio est momentanea qualitas, quae oritur ex aliquo affectu, vel in animo, vel in corpore.

Regula.

Passibiles qualitates sunt obiecta sensuum, non subiecta. Dicuntur passibiles qualitates, non quòd subiecta, vel qualitates ipse aliquid patiantur, sed quòd inferunt passionem sensibus.

IOANNIS SETONI

De forma, & figura.

Forma est ex numeri proportionem proveniens qualitas, id est, oritur ex discreta quantitate.

Figura similiter, &c. id est, figura oritur ex ratione quantitatis continuæ.

Qualitatum divisio.

Qualitatum alie sunt

Sensibiles, } *ut* { Passibile & forma.
Insensibiles, } { Habitus & potentia.

Discrimen inter habitum

& potentiam.

Omnis potentia à natura est. Habitus à natura non est, sed industria acquisitus.

Discrimen inter patibilem qualitatem, & habitum.

Patibilis qualitas, est qualitas sensibilis, sensum mouens: habitus est qualitas insensibilis, in subiecto remanens.

Discrimen inter passibile & passionem.

Passibile, est qualitas diuturna & stabilis: passio est temporaria, & facile mobilis.

Discrimen inter formam & figuram.

Forma considerat quantitatem discretam: figura quantitatem continuam: Ut, statua forma est, si consideremus aptam & conuenientem proportionem lineamentorum: figura est, si consideremus lineamentorum diductionem tantum, quia hunc vel illum representamus.

Regula.

Affectio, impotentia, & passio non sunt propriæ qualitates: sed gratia habitus, potentiæ, passibilis.

1 **Q**ualitati aliquid est contrarium.

2 **Q**ualia intenduntur & remittuntur.

3 **Q**uali-

DIALECTICAE Lib. I.

3 Qualitatis est, quod res similes & dissimiles dicuntur.

Similia sunt, quæcunque simili imbuuntur qualitate.

Dissimilia verò, que diversa.

Denominatiua, sunt substantiuum & adiectiuum, partim nomine, partim re cõgruentia.

Substantiuum appellant logici abstractum, adiectiuum concretum.

Quedam sunt voce tantum, quedam re tantum, quædam re & voce simul denominatiua.

	Qualitas.	
<i>Anime,</i>		<i>Corporis.</i>
	Animæ.	
<i>Acquisita,</i>		<i>Naturalis.</i>
	Acquisita.	
<i>Permanens,</i>		<i>Transiens.</i>
	Permanens.	
<i>Moralis,</i>		<i>Intellectnalis.</i>
	Moralis.	
<i>Virtus,</i>		<i>Vitium.</i>
	Virtus.	
<i>Principalis,</i>		<i>Minus principalis.</i>
	Principalis.	
<i>Iustitia,</i>		<i>Fortitudo, &c.</i>
	Iustitia.	
		
	<i>Ciceronis Iustitia.</i>	

Qualitates inuicem contrariantur, vt bonum & malum, calidum & frigidum, album & nigrum, vel

IOANNIS SETONI

vel frigiditas & caliditas, albedo & nigredo, &c. Secunda proprietas potius de qualibus intelligitur, quàm de ipsis qualitatibus: ut doctus, iustus, albus, alter altero magis & minus dicitur. Albedo, iustitia, & cætera abstracta, propriè nec intenduntur, nec remittuntur: quod concretis, hoc est qualibus, creberrimum est. Istæ voces, simile & dissimile, qualitates non sunt, sed in prædicamento relationis. Res tamen secundum earum qualitates similes vel dissimiles appellantur, non aliter, ac secundum quantitatem dicitur quoduis æquale, aut inæquale. Insuper infinita denominatiua ex hac classe sunt: itaq; hæc vsu est, quid sint explicare. Denominatiua, partim nomine, similiter enim incipiunt, partim re, hoc est significatione congruunt: ut sapientis, sapiens: prodigalitas, prodigus. Intelligenda est igitur definitio de ijs, quæ nomine pariter & significatione sunt denominatiua: atq; ad huius definitionis analogiam facillè aptari potest eorum definitio, quæ re aut nomine tantum sunt denominatiua. Virtus & studiosus re solum, pater & paternitas tantum voce sunt denominatiua. Marmoreum autem, ligneum & lapideum, opinor propriè non esse denominatiua, quoniam substantiam, veriùs quàm accidens, significant; quando idem prorsus est marmorea columna & marmor, lignea mensa & lignum: int. Illego ergo substantivum & adiectivum in accidentibus potius quàm in substantia, ut iustitia & iustus, non autem homo & humanus. Longior esset, si conarer recensere ea quæ sub huius prædicamenti ambitu continentur, tam innumera ac diversisunt: possunt, qui volunt Mummelium consulere, cui melius debemus ob suam in prædicamenti operationem, quamquam & alibi & in hoc prædicamento non semel (me iudice) sit lapsus. Nec hominem taxo, cui potius agendas esse gratias censeo, quòd in re ardua, quod posset præstitit.

DIALECTICAE Lib. I.

DE PROPRIETATIBVS

Qualitatis.

Qualitati aliquid est contrarium, id est, omnis contrarietas quæ est in qualitate, est inter habitum & habitum, & passibile & passibile: ut iustitia iniustitiæ, frigiditas caliditati. Carter.

Secunda species, & quarta non habent contraria, neque tamen tertia semper habet aliquid sibi contrarium. Ut medij colores, & medij sapes contrarij non sunt, sed diuersi, quia unum uni non repugnat.

2 Qualia suscipiunt magis & minus, non qualitates ipsæ.

Qualia quæ sunt.

Qualia sunt, quæ denominatiuè dicuntur secundum qualitates, vel quomodo libet aliter ab ijs. Hæc postrema particula additur propter potentiam. Ut cursor non dicitur qualis ab aliqua qualitate, sed secundum naturalem potentiam.

Regula.

Qualitates respectu subiecti dicuntur secundum magis & minus: respectu generis non dicuntur secundum magis & minus.

3 Qualitatis est, quod res similes & dissimiles dicuntur: id est, proprium est qualitatis, ut res cuiuscunque generis fuerint, ab eisdem similes, vel dissimiles dicantur. Ut, Hector & Achilles similes sunt, quia simili qualitate præditi sunt: Dissimiles, ut Memnon & Paris: Memnon fortis, Paris timidus.

Similitudo est rerum differentium eadem qualitas.

Dissimilitudo est rerum differentium diuersa qualitas.

Diuisio denominatorum.

Denominatiua quædam.

Re tantum,	}	vt	{	Somnus, dormiens.
Voce tantum,				Vinum, vinolentus.
Re & voce,				Temperantia, temperans.

IOANNIS SETONI

Regula.

Coniugata sunt ipsa abstracta.

Casus, sunt concreta, & aduerbia quæ deriuantur ab abstractis.

Argumentum sequitur affirmatiuè & negatiuè ab illis coniugatis, quæ sunt re tantum, & re & voce. Ab his quæ sunt voce tantum: minimè sequitur, ut vinum habet, ergo est vinolentus, non sequitur.

De Actione.

on. **A**ctio est vis ab agente in passum proueniens, vt secare.

Diuiditur multifariam, vt in tabula sequenti leges.

Omnis actio infert passionem.

Proprietates. I I.

1 Contrarietas reperitur in actione.

2 Actio recipit plus & minus.

Actio.

Perdurans, Substantia.

Perdurans.

Animati, Inanimati.

Animati.

Sensilis, Insensilis.

Sensilis.

Voluntaria, Non voluntaria.

Voluntaria.

Ambulare, Studere.

Ambulare.

Ambulatio Ciceronis.

Nihil

DIALECTICAE Lib. I.

Nihil est in hac categoria, quod interprete egeat. Nemo, qui regulas gustauit grammatices, ignorat quid sint actio & passio. Verum hic largius aliquantò sumitur actio, quam apud grammaticos. Nam proficisci, insidiari, loqui, licet non voce, significatione tamen sunt actiua.

Contrarietas est in actione, vt calefacere, frigefacere. Intenditur ac remittitur actio, vt, siccare, frigefacere, plùs aut minùs dicimus. Nec omnis, nec sola actio habet contraria: vnde habere contrarium, nec primo, secundo, tertio, aut quarto modo conuenit actioni. Non est itaque proprium actioni, sed potius quædam conuenientia. Ac idem de secunda proprietate huius capitis, & aliorum prædicamentorum penè omnibus proprietatibus est dicendum.

De Actione.

Actio est forma accidentalis, secundum quam res aliqua Carter. Adicitur agere in id, quod subiicitur.

De proprietatibus Actionis.

1 Contrarietas est in actione, non per se, sed per accidens, videlicet ratione contrariarum qualitatum, quæ per actionem agentis suscipiuntur in patiente.

2 Actio suscipit magis & minùs, non vi actionis, sed ratione qualitatum in subiecto patiente: vt Ignis igni magis calefacit vel minùs.

Regula.

1 Omnis actio est ab aliquo: Omnis passio est in aliquo.

2 Actio & passio unum motum constituunt.

3 Omnia fere verba, quæ habent actiuam significationem, sunt in prædicamento actionis, vt proficiscor.

4 Quædam verba passiuæ referuntur ad prædicamentum actionis: vt intelligor, &c.

5 Per plura sunt verba, quæ neque sub prædicamento actionis,

IOANNIS SETONI

actionis, nec passionis continentur, ut caleo, frigeo: tamen sub passibili qualitate continentur. Idem, iaceo, sto, sedeo, species situs sunt, licet non tam proprie, quam statio, sessio.

De Passione.

eton:

Passio, est actionis in aliquo ^{effectus} ~~affectus~~, & illatio, ut secari, percuti.

Diuidi potest in animæ & corporis passionēs, ac deinde in varias species, ut postea erit manifestum.

Proprietates.

Passio participat contraria, ut Calefieri, frigefieri.

Præterea recipit passio plus & minus, ut, Aliud alio magis secatur & minus.

Passio.

Animæ,

Corporis

Animæ.

Brutæ partis,

Intellectus.

Brutæ partis.

Sensitiuæ,

Appetitiuæ.

Sensitiuæ.

Externi,

Interni.

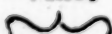
Externi.

Visio,

Auditus, gestus, &c.

Visio.

Socratis visio, & hæc & illa.

Docet Aristoteles in physicis, nihil esse re ipsa inter actionem & passionem, quæ tamen ratione aded

DIALECTICAE Lib. I.

ad idem non sunt, ut inuicem opponantur. Nemo necit actionem & passionem esse relativa, veluti situm & habitum, quæ sequatur: quæ, ne esset magna relatiuorum confusio discentibus, non immerito à Philosopho separatim traduntur: ut omnis actio ab aliquo, sic omnis passio est in aliquo. Ad hæc, quemadmodum in actione passiue vocis aliquot verba recitantur: ita hic contra in Passione, quædam actiue vocis ponuntur, ut Timere, mœrere, intelligere, videre, audire, tangere, & huiusmodi. Nam superius monuimus omnem sensum patiendi suam exercere operationem, non agendo. Nec emittunt quippiam oculi, vel aures intellendi, sed aliquid recipiunt potius: nimirum sensibilem speciem & similitudines ad ipsa organa pertinentes. Non sumitur hic passio, ut illa quæ est in tertia specie qualitatis: hic enim est, ut definitur, vis ab agente illata, illic verò ut ex passione excitata qualitas.

DE PASSIONE.

De Proprietatibus Passionis.

Passio participat contraria. Dicitur plus & minus, non Carter. per se, sed gratia contrariarum qualitatum.

Regula.

1 Omnia ferè verba, quæ passiue significationis sunt, ad hoc predicamentum pertinent.

2 Verba ad sensus pertinentia, sunt in predicamento passionis, ut intelligo, video, audio. Nam quod intelligit, non agit, sed patitur, recipiens speciem sensibilem.

3 Actio & passio sunt relativa actu, quia eadem est omnino ratio actionis & passionis. Dicitur actio, ut prouenit ab agente: dicitur passio, ut recipitur in passum.

Quando.

IOANNIS SETONI

Quando.

Seton.

QVando, est rerum affectio ex tempore relicta: vt hodiè, cras, olim.

Multum cum tempore conspirat, sed omnino idem non est.

Proprietates. II.

1 Quando non habet contrarium.

2 Non dicitur plus aut minus. Eius partes semper flunt, vt temporis.

Quando.

Circumstans, *Præsens.*

Circumstans.

Præteritum, *Futurum.*

Præteritum.

Olim, *Nuper.*

Olim.

Sæculum, *Lustrum.*

Sæculum.

Hoc & illud sæculum.

TEmpus, vt priùs docuimus, est numerus primi motus, nullo ad alias res respectu: at quando rerum actiones & euenta respicit. Quando igitur non est tempus simpliciter, nam tum esset quantitas, sed est applicatio temporis ad personam, rem, vel factum, ideo dicitur affectio relicta ex tempore: vt heri, olim, nuper. Quando est & ipsum prædicamentum, & interrogatio eiusdem, veluti & vbi, proximum prædicamentum. Est ergo in hac classe quicquid aptè ad interrogationem quando, respondetur. Non intenditur hoc prædicamentum. Videtur tamen incrementum sumere, quando dicimus serò, seriùs, id est, magis serò. Eius partes nunquam

DIALECTICAE Lib. I.

quam non fluunt, ut partes temporis.

Circumstans continet præteritum & futurum, non quidem simpliciter, sic enim sunt partes temporis, sed ut euenta rerum respiciunt.

De Quando.

Quando, est applicatio temporis ad rem, personam, vel *Carter.*
facta.

Regula.

Quando, est ipsum predicamentum, & interrogatio eiusdē.

De Proprietatibus.

Quando non habet contrarium propriē. Sæculum est spatium centum annorum.

Lustrum spatium est quinque annorum.

Regula.

Circumstans, non continet præteritum & futurum simpliciter, sed ut respiciunt euenta rerum.

De Vbi.

Vbi est, quæ à loci circumscriptione procedit, corporis locatio: ut, Londini, vel *Seron.*
in foro esse.

Respicit personam, rem, & facta.

Proprietates. II.

- 1 Non est capax contrariorum propriē.
- 2 Nec admittit intentionē, & remissionem.

Vbi.

In aëre,

Extra aërem.

In aëre.

In vrbe,

Extra urbem.

In vrbe.

Sub tecto,

Sub dio.

Sub tecto.

Publico,

IOANNIS SETONI

Publico,

Publico.

Private.

Sacro,

Sacro.

Profano.

In templo,

In templo.

In Curia.

In templo Petri, & Pauli.

Vbi, est ipsa corporis in loco circumscriptio. Est enim applicatio loci ad rem aliquam: vt, Romæ, in Templo, in gymnasio; non est tamen nuda rerum relatio, vt Quando & reliqua quæ sequuntur prædicamenta, sed vnum est è quatuor rerum generibus. Quando & Vbi multum ponderis habent in omni contro- uersia, & rhetoribus cum primis in vsu: Logices nego- tio parùm admodum subleruiunt. Non suscipit con- traria, nec plus aut minus, nisi vtrunque improprie se- cundum distantiam locorum intelligas: vt, Sursum, deorsum: oriens, & occidens. Est Vbi prædicamen- tum pariter & interrogatio: vnde quicquid ad questio- nem Vbi proprie responderetur, sub hac classe locatur, vt Vbi crescit juncus? in loco palustri: Vbi capitur scarus? in mari.

Carter.

Vbi, est circumscriptio corporis locati, quod procedit à loci circumscriptione: vel, Vbi, est applicatio loci ad rem, personam, & facta.

Regula.

Vbi non est nuda rerum relatio, sed est vnum ex quatuor prædicamentis, quæ sunt re pariter & ratione distincta.

De Proprietatibus.

I Vbi non est capax contrariorum proprie, sed improprie: nam sursum & deorsum contraria sunt, secundum physicam considerationem: nam motus sursum, & motus deorsum,

DIALECTICÆ Lib. I.

deorsum, secundum naturalem philosophiam, sibi inuicem
consentur contrarij.

2 Ubi non dicitur secundum plus & minus : nam in
templo esse, non dicitur magis Vbi, quàm in domo esse :
tamen si frequentius sit, vel diutius.

De Situ.

Situs est partium rei positio, vt Sessio, sta- Seson.
tio.

Proprietates. II.

- 1 Nihil est situi contrarium.
- 2 Non suscipit incrementum, nec decre-
mentum.

Situs.

Naturalis,

Violentus.

Naturalis.

Mutabilis,

Immutabilis.

Mutabilis.

Continuò,

Aliquando.

Continuò.

Cæli,

Ignis.

Cœli.

Solis vel Lune Sphæra.

Videtur Situs multis esse qualitas : vt acutum, ob-
tusum. Sed id verum non est, nempe obtusitas
gladij non vlla qualitas est in gladio, sed potius par-
tium gladij positio. Scindit enim scannum cùm eius
extremum in tenuem aciem acuitur : alioqui, si densa
sit acies ferri non æquè scindit præ obtusitate, hoc
est præ spissitudine situs partium. Sedere & stare
non

IOANNIS SETONI

non propriè positiones, sed ab ijs (vt à Philosopho in Relatione dictum est) denominatiua sumantur. Nihil est sui contrarium, licet stare & sedere videantur esse contraria. Præterea dicimus ali d magis & minus supinum, pronum & decliuum : quæ tamen omnia ex æquo arbitror situs iudicanda. Huius categoriæ sunt sessio, statio, accubitus, raritas, spissitudo, asperitas, leuitas, accliuitas, inflectio, inclinatio, obtusitas, acuitas, & si quæ sunt aliæ partium rei positiones.

Contendunt quidam, quod de supino & prono, & alijs conerctis diximus, de abstractis potius esse intelligendum : quanquam supinum & supinitas, decliuum & decliuitas ad idem prædicamentum pertinere computantur, veluti cætera quæcunque denominatiua. Huius interrogatio est, quo modo situatur? responderetur, iacet, sedet, recumbit, pendet, erigitur, & cæteræ positionum varietates.

De situ, siue positione.

• Carter.

Situm esse, est quod positionem habet quoq; modo ad partes corporis, vel sic se habentis.

Regula.

Quæ denominatiuè dicuntur à positione, prædicamentum Situs præcipuè non constituunt : vt, sessio est situs, non sedere neque stare est situs.

Quæ denominatiuè dicuntur à positione, non tam propriè situs sunt, quàm positiones ipsæ.

Situs tres sunt
species : } Sedere.
Stare.
Iacere.

Sedere, partim erecto corpore, partim incuruo esse.

Stare, est erecto omnino corpore esse.

Iacere, est in toto esse corpore prostrato.

Eorum

DIALECTICAE Lib. I.

Eorum quæ situm habent, quæ-
dam secundum.

Naturam, } vt { Elementa.
Artem, } Columnæ.

De Habitu.

HAbitus est alicuius circa aliquid applica- Seton.
tio : vt, Annulatum, Ocreatum, vel pe-
tasatum esse.

Proprietates. II.

- 1 Nihil habitui contrariatur.
- 2 Non dicitur habitus plus & minus.

Habitus.

Domesticus, *Peregrinus.*

Domesticus.

Decorus, *Indecorus.*

Decorus.

Virilis, *Muliebris.*

Virilis.

Ocreatum esse, *Armatum esse.*

Ocreatum esse.

His & illis ocreis ocreatum esse.

HAbitus est vestium, aut armorum, in corpore ve-
stiendo, ornando, vel defendendo, vel alicuius al-
terius circa corpus applicatio. Nec tam ad vestium
materiam aut formam in habitu, quàm & vestiendi
rationem & vsum circa corpus, est respiciendum. Tu-
nica enim, si ipsum pannum contempleris, substantia
est. At tunicatum esse, hoc est, modus ipse vestiendi
corpus tunicis, habitus est. Fingendaque sunt nomina
quoties defunt, vt calceatura, & similia. Nihil est simi-

IOANNIS SETONI

litudinis inter hoc prædicamentum & primam speciem qualitatis, licet nomine omninò conueniant. Quando, Vbi, Situs, Habitus, easdem prorsus habent proprietates; vel, vt rectius dicam, easdem conuenientias. De ijs fusiùs scripsit quidam, sed tanta cum difficultate, vt iuuentutis non multùm intersit eum euoluere. Facile poterit Momus quispiam qui nihil vnquam candidè interpretari didicit, omnes, quas his in tabulis assignauimus, diuisiones reprehendere: sed studiosæ, & obsequenti iuuentuti, potiùs quàm præfastis, & omnia cauillaturis, hanc operam insumpsimus. Scio enim omnem virilem habitum non esse decorum, nec omnem decorum habitum esse domesticum. Sic obiecturis ergo dicendum est, quòd quemadmodum vnum membrorum diuiditur, ita nonnunquam & reliquum diuidi posse. Insuper in membris diuidentibus, proximum genus intelligendum est, ne nimis latè se extendat membrum diuidens: sed hæc adhuc planiora faciamus.

In primi prædicamenti tabula, compositum corpus in viuens & inanime secuius. Iam si quis cauillabitur, malam esse hanc diuisionem, quia latius se extendit compositum (nam terra inanimis est, & aqua, nec tamen composita corpora) huic facillimè responderi potest, in inanimè intelligendum esse genus suum, nec pro alijs sumi posse, quàm pro inanimatis compositis. Hoc qui non admittit, inter diuidendum, vix vllum prædicamentum à summis ad infima exactè diuidere potest. Id quod videre est in plerisque alijs prædicamentorum tabulis, hinc breuiter & rudi Minerua prædicamenta tradidimus, præsertim sex posteriora, quæ Aristoteles sicco pede præterijt; quòd non ita multùm ad Dialecticam, aut philosophiam conducerent: sunt tamen (sicuti prædiximus) in dies, dum ista ediscuntur, exercendi pueri, vt cum condiscipulis suis in regulis periculum faciant, quæstionibus & interrogationibus mutuis

DIALECTICAE Lib. I.

tuis assuescant, adeò vt nulla sit vox omninò quem non possunt facìle in sua categoria, atque adeò in sua propria specie locare, vel saltem rationem reddere cur non sit ei in prædicamentis locus: nec ad cætera priùs progredi debeant, quàm ista ad amissum calleant.

H *Abitus est modus corporis vestiendi.*
Regula.

Carter.

In habitu non est consideranda materia, vel forma rei, sed modus corporis vestiendi: vt, pileus substantia est: at pilcatum esse, habitus est.

Diuisio habitus.

Habitus triplex.

Habitus est prædicamentum.

Habitus, prima species qualitatis.

Habitus, naturalis potentia.

De proprietatibus.

Nihil est habitui contrarium: vt habitus decorus & indecorus contraria non sunt, sed priuatiua.

De Postprædicamentis.

Opposita sunt, quæ non possunt eidem simul simili respectu congruere. Carter.

Relatiua sunt, quæ non possunt sine collatione intelligi: vt, præceptor, & Discipulus.

Priuatiua sunt habitus, & priuatio eiusdem, quæ successiuè eidem nata sunt aduenire: vt, visus, cæcitas.

Contraria sunt sub eodem genere posita, quæ ob maximam distantiam se mutuò à suo

IOANNIS SETONI

susceptibili expellunt, nisi alterum eorum sit inseparabile.

Contraria immediata sunt, quorum alterum non potest non inesse suo susceptibili: vt sanum vel ægrum, animali.

Media simul possunt à susceptibili abesse: vt, Album & nigrum à lapide.

Bonum semper malo contrarium est: malum nunc bono nunc malo.

Non necesse est, si vnum contrariorum actu sit, alterum quoque actu esse: vt Callidum potest esse, etsi non sit frigidum.

Necesse est contraria in eodem esse prædicamento.

Impossibile est, ea simul eidem, seruato eodem respectu, competere.

Contradictoria (quæ vocant simplicia) sunt voces, quæ affirmationi & negationi subiaccēt: vt, Sedet, non sedet: sapientia, non sapientia.

Iam sese offert occasio de Oppositis reliquisque: Postprædicamentis dicendi, quæ ideò in nullo certo prædicamento recensentur, quòd varia sit eorum acceptio, hoc est, scilicet secundum partes in prædicamentis locantur, non tamen ipsa summa capita, vt opposita prius, & motus.

Postprædicamenta vocat Aristoteles quasdam diuisiones & definitiones, & regulas aliquot, non alio (opinor) nomine, quàm quòd ea post suam de prædicamentis introductionem tradiderit, atque eodem modo de Antepædicamentis iudicandum putamus.

Opposita

D I A L E C T I C A E Lib. I.

Opposita non possunt eidem simul inesse, id est, non simul competunt eidem singulari. Additum est, simili respectu, ob relatiua: nam potest vnus idemque vir simul esse & pater, & filius, sed non eodem respectu, id est, non eiusdem. Priuatiua sunt habitus & priuatio eiusdem. Habitus hoc loco est qualitas certo tempore alicui inesse destinata: vt gustus, lumen. Priuatio eiusdem defectus, quæ quandoq; solum actum, vt tenebræ, quandoque & actum & potentiam priuat, vt cæcitas. Contraria sunt in eodem prædicamento, quæ maximè inter se repugnant, & sese mutuò à suo susceptibili expellunt, vt, album, & nigrum: nisi alterum sit inseparabile, hoc est, innatum, vt igni calor: quæ licet per frigus non separatur ab igni, frigori tamen est contrarius & aduenienti frigore separatur ab aëre, aqua, & alijs suis subiectis. Susceptibile est, quod potest esse subiectum, & accidentia recipere.

Ad contrariorum definitionem, analogicè reducuntur cætera quæ minùs sunt contraria, vt fulcum & album, flauum & nigrum: nam propriè de extremis tantum intelligitur superiùs data definitio. Contradictoria vocant, terminum finitum & infinitum, vt sanatus, non sanatus. Valla verba tantum, & non nomina infinitari posse existimat. At, Cicero, bonum & non bonum pro contradictorijs vtitur. Horum alterum de omni re verè enunciatur: vt Plato studet, Plato non studet, vnde cōtradictorijs hoc peculiare videtur, quòd in altera contradictionis parte, addito verbo inuenitur verum vel falsum, siue res existat, siue secùs: vt Socrates est, Socrates non est, alterum verum est, siue sit Socrates, siue non sit, quod non in reliquis oppositionibus inuenitur: nam quod non existit, nec sanum, nec ægrum est: nec videns, nec cæcum: nec pater, nec filius. Filius enim non omnino erit, si non sit qui genuit.

De Differentijs, hoc est, de dissentaneis, satis est dictum:

Etum: quæ propriè non opponuntur, licèt sint oppositis simillima.

Obiectiones.

Dixerit aliquis, Non possunt homo & brutum simul eidem congruere: ergo aut mala est oppositorum definitio, aut homini & bruto conuenit.

Sic occurrendum est, vbi dicitur non posse opposita simul eidem conuenire, intelligendum est, illa diuersis temporibus eidem rei singulari congruere: vt idem homo nunc sanus, nunc æger, hoc in dissentaneis est impossibile.

At iterum obijcies, dissentaneorum definitionem quibusdam oppositis conuenire. Nam calidi & frigidi omninò diuersa est significatio, quid ni ergo dissentanea? Quia nimirum illa sunt dissentanea propriè, quorum omninò diuersa est significatio, & quæ nullo alio oppositorum modo repugnant: nam tale quidnam in definitione illa est intelligendum. Rursum si quis obiecerit, relatiua opposita eidem simul posse congruere; Vt, Apollo idem pater & filius fuit: palàm est hîc non eundem seruari ordinem, & respectum; non enim vnus & eiusdem pater & filius erat Apollo, sed filius Iouis & Phaëtonis pater. Assuescant pueri ad hunc modum singulas regularum, sed potissimum definitionum particulas examinare, & ex ijs solutiones obiectorum eruere.

DE POSTPRÆDICAMENTIS.

Cur dicuntur postprædicamenta.

er. **D**icuntur postprædicamenta, quia summa genera eorum (vt, opposita, prius, simul, idem, & motus) non possunt in prædicamentis collocari. Vel dicuntur postprædicamenta, quia eadem ratione non ponuntur in prædicamentis: Vt virtus, per se considerata, est in qualitate, vt verò opponitur vitio est in oppositis.

Repug-

DIALECTICAE Lib. I.

Repugnantia quæ sunt.

Repugnantia, est dissidens per se rerum habitudo : qua fit, ut nec alterum de altero, nec ambo de tertio dici possint.

Repugnantium diuisio.

Repugnantium duo sunt genera.

Opposita,	{ vt }	{ Vnum vni, Vnum pluribus, vel plura vni,	{ Repugnant.
Diuerſa:			

Obiectio.

Auaritia repugnat liberalitati, & prodigalitati : ergo unum duobus.

Respons.

Vnum oppositorum potest repugnare pluribus, non eadem ratione : nam prodigalitas opponitur liberalitati secundum excessum, auaritiæ autem secundum defectum.

Opposita quæ sunt.

Opposita sunt repugnantia, quæ non possunt eidem, scilicet subiecto & eidem parti subiecti, simul, id est, eodem tempore, simili respectu, id est, eadem comparatione competere.

Regula.

Omnia opposita sunt accidentia, præter voces contradicentes.

Omnia opposita debent eisdem subiectis competere diuersis temporibus, nisi alterum eorum sit accidens inseparabile.

Omnia opposita repugnant, ut unum vni.

Diuisio oppositorum.

Oppositorum quatuor sunt species:	{	Relatiua.
		Priuatua.
		Contraria.
		Contradicientia.

Relatiua quæ sunt.

Relatiua sunt, quæ non possunt intelligi sine mutua collatione unius ad alterum.

IOANNIS SETONI

Dubitationis Solutio.

Relatiua sunt in prædicamento relationis, quemadmodum essentia consequentiæ unius dependet ex essentia alterius: sunt verò in oppositis, quemadmodum opponuntur: ut, unum uni: ut, pater filio.

Priuariua quæ sunt.

Priuariua sunt habitus, id est, naturalis potentia destinata tempore definito alicui subiecto inesse, & priuatio eiusdem defectus.

Diuisio priuariuorum.

Priuariuorum quædam.

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Actum tantum,} \\ \text{Potentiam \& actum} \end{array} \right\} \text{Tollunt.}$

Regula.

A priuatione in habitum nulla est regressio, si sint priuariua potentiâ: sin actu priuariua sunt, est regressio, ut à tenebris in lucem.

De contrarijs.

Diuisio contrariorum

Contrariorum quædam $\left\{ \begin{array}{l} \text{Mediata,} \\ \text{Immediata.} \end{array} \right.$

Contraria immediata sunt, quorum necesse est alterum semper esse in subiecto. Vt, omne animal (secundum Dialecticos, non verò secundum medicos) est vel sanum, vel ægrum.

Corpus secundum Medicos triplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Sanum.} \\ \text{Ægrum.} \\ \text{Neutrum.} \end{array} \right.$

Mediata contraria sunt, quorum non est necesse alterum semper esse in subiecto, sed ambo possunt abesse, ut dulcedo & amaritudo.

Diuisio medij.

Medium duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ex subiecto.} \\ \text{Ex negatione.} \end{array} \right.$

Medium

DIALECTICAE Lib. I.

Medium ex subiecto dicitur, quando aliquod medium exprimitur inter duo extrema contraria : ut inter albedinem & nigredinem, flauus color.

Medium ex negatione, dicitur ex negatione utriusque extremi : ut quod neque est bonum, neque malum.

Dubitationis solutio.

Par & impar contraria non sunt, sed differentia numeri : licet pro contrarijs sæpè ponuntur.

Regula.

Veritas in exemplis Aristotelis non est inquirenda, sed expositio.

Discrimen inter Relatiua & contraria.

Relatiua ad inuicem dicuntur : Contraria sibi inuicem opponuntur.

Discrimen inter Priuatiua & contraria.

Priuatiua & contraria mediata præcipuè in hoc differunt, quòd necesse est alterum priuatiuorum (post tempus definitum) inesse subiecto : Ut, canis post nouem dies est vel cæcus, vel videns : ante nouem dies, neque cæcus, neque videns ; sed non videns : verùm ambo contraria mediata possunt abesse post tempus definitum.

Priuatiua & immediata contraria in hoc differunt, quòd necesse est alterum contrariorum immediatorum semper inesse subiecto : sed ambo priuatiua possunt abesse à subiecto ante tempus definitum : ut canis, ante nouem dies, neque cæcus, neque videns.

Bonum semper malo contrarium est, scilicet si versantur circa easdem res : Ut, Iustitia iniustitiæ contraria est : iniustitia prodigalitati nunquam.

Malum, nunc homo, nunc malo contrarium est, quia vnaquæque virtus habet duo extrema : Et extremum extremo contrarium est, & utrâque medio : Ut, audacia timiditati contrariatur : & ambo fortitudini aduersantur.

Non

IOANNIS SETONI

Non necesse est, si unum contrariorum actu sit, alterum quoque actu esse.

Obiectio.

Afferit Arist. in 3. cap. de cælo & mundo, Si unum contrariorum sit, alterum esse necesse est: ut, si terra sit, ignem esse, est necesse.

Respons.

Verum semper est in contrariis elementorum, si unum sit, alterum quoque esse: quia elementa semper in se inuicem agunt, & à se mutuo patiuntur.

Necesse est contraria in eodem esse prædicamento, id est, si fiat in prædicamenti omnino. Nam illa superna contraria que sunt transcendentia, non sunt in aliquo certo & definito genere, sed in omnibus prædicamentis, ut bonum & malum in substantia, quantitate &c. Sed hæc moralia, non logica contraria sunt.

Impossibile est ea, id est, contraria: &c.

Regula.

Alterum priuatorum expellit alterum; alterum contrariorum expellit alterum: alterum contradicentium expellit alterum à subiecto: & relativa simul eidem, seruato eodem respectu, non possunt competere.

De contradictorijs.

Contradictoria (que vocant simplicia) &c.

Diuisio contradicti.

Contradicentium § Simplicia.

quædam sunt: } Composita.

Simplicia contradictoria, sunt voces simplices, que subiacent affirmationi & negationi: id est, non sunt affirmationes & negationes, sed subiacent affirmationi & negationi. Si subiectum copule, vel copula subiecto addatur, sunt affirmationes & negationes.

Contradictoria composita sunt propositiones contradicentes, quarum altera est vniuersalis, altera particularis: & due quoque singulares secundum legem oppositionis,
contra-

DIALECTICAE Lib. I.

contradicientes propositiones sunt. De quibus dicitur in secundo libro.

Regula simplicium contradic.

1 *Altera pars simplicis contradictionis est finita, altera infinita.*

2 *Altera pars contradictionis dicitur de omni re.*

TEmpore, natura, ordine, honore prius. Seton.
Prius, primo modo est, quod alterum tempore præcessit : vt senex iuvene prior.

Secundo modo, cum essentia consequentiæ non conuertitur : vt, vnum duobus prius.

Tertio modo, quod ordine præcessit : vt, littera syllabis.

Quarto modo, quod perfectio præstat : vt, Sol Luna.

Simul itidem ea propriissimè dicuntur, quæ in eodem tempore habent originem, vt Gemelli.

Secundo modo, cum consequentiæ essentia conuertitur, & neutrum est alterius causa, vt duplum & dimidium.

Tertio modo, simul ea dicuntur, quæ ex aduerso idem genus condiuidunt : vt, volatile, gressibile, aquatile.

Porro idem tripliciter diuiditur, nempe, idem genere, specie & numero.

Idem genere sunt, quæ sub eodem genere continentur, vt homo & brutum.

Idem specie sunt, eiusdem speciei indiuidua, vt, Socrates, Plato.

Idem

IOANNIS SETONI

Idem numero sunt, quæ rem eandem singularem designant, vt, Stratimocles, & Aristotelis pater.

Quæcunque sunt specie idem, genere sunt idem, non contrà.

Quæcunque sunt idem numero, sunt specie & genere idem, non è diuerso.

Quid diuersum sit, & quot modis dicatur, facile per hæc potes colligere.

PRIUS, primo modo, vt, senex puero. Secundo, vt vnum duobus. Nam si sint duo, sequitur vnum esse, sed non conuertitur sequela. Nam existente vno, non statim necessarium est duo esse. Tertio modo, prius est, quod ordine præcedit, vt proœmium narratione, protasis Catastrophe. Quarto modo dicitur prius, quod perfectius, melius, honorabilius est: vt, Sol, Luna præceptor discipulo: anima corpore: rex subdito, &c. Et è regione per omnia intellige posterius. Simul tempore, vt gemelli. Secundum modo, vt duplum & dimidium, nam firma in ijs est consecutio: vt, si duplum, sit, est & dimidium: si dimidium, & duplum, horum neutrum est alterius causa. Tertio modo, simul sunt omnia eiusdem diuisionis membra diuidentia, vt iustitia, fortitudo, &c. Idem genere, vt grammatica, rhetorica. Specie idem, vt Basilii, Ambrosii. Idem numero, vt Romulus & conditor Romæ. Nihil est in ijs, quod magnoperè eget expositione. Ex his intellige diuersum.

De quinque modis prioris.

riter.

Aliquid dicitur altero prius modis quinque,	{	Tempore. Natura. Ordine. Honore. Causa causato.
---	---	---

DIALECTICAE Lib. I.

1 Prius tempore, quod est antiquius vel vetustius altero, tempore ut, Academia Cantabrigiensis prior Oxoniensi.

2 Prius natura est, cum essentia consequentia non conuertitur, id est, cum id quod ex necessitate aliquam rem sequitur minimè tamen cum eadem potest conuerti.

Regula.

Omnis vox superior, prior est natura inferiore: nam posita inferiore voce sequitur superiorem esse, sed non è cōtra.

Prius ordine est, quod alterum ordine præcedit: ut, Exordium prius narratione est.

Prius ordine bis- $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ordine naturæ.} \\ \text{riam dicitur:} \quad \left\{ \begin{array}{l} \text{Ordine doctrinæ.} \end{array} \right. \end{array} \right.$

Regula.

3 Vniuersalia priora sunt particularibus, ordine naturæ.

Particularia priora sunt vniuersalibus, ordine doctrinæ. Nam, nostra cognitio oritur ex sensibus: sensus verò singularium, non vniuersalium sunt.

4 Prius honore dicitur, quod est honorabilius & præstantius altero: ut, iustitia mansuetudine prior est.

5 Prius causa causato est, quod secundum subsistendi consequentiam conuertitur, quod nimirum est alterius causa & principium, ut Res oratione prior.

De tribus modis eorum quæ sunt simul.

Simul itidem propriè dicuntur, quæ in eodem tempore habent originem, id est, quemadmodum id propriè dicitur prius, quod est tempore prius: sic ea propriè dicuntur simul, quorum generatio eodem fit tempore.

Simul natura quæ sunt.

Simul natura ea sunt, quæ cumq; ad inuicem conuertuntur, & neutrum est alterius subsistendi causa, ut pater & filius.

Diuisio causæ.

Causa duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Subsistendi.} \\ \text{Denominandi.} \end{array} \right.$

Tater

IOANNIS SETONI

Pater est causa denominandi filij, scilicet ut dicatur filius: homo est subsistendi, id est, ut sit.

Simul tertio modo, sunt species diuersæ generis eiusdem, vel differentię diuisionis eiusdem generis.

Respons.

Vnum membrum diuidens respectu diuisi, neque prius, neque posterius est altero: sin respectus sit vnus ad alterum, è contra sit.

De eodem.

Idem triplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Genere.} \\ \text{Specie.} \\ \text{Numero.} \end{array} \right.$

Idem genere sunt species diuersæ eiusdem generis, ut substantia prima & secunda.

Idem specie, sunt diuersa indiuidua eiusdem speciei, vel diuersæ species generis eiusdem.

Idem specie dupliciter dicitur: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Strictè.} \\ \text{Large.} \end{array} \right.$

Si strictè sumatur, ea tantum idem specie sunt, quæ sunt diuersa indiuidua eiusdem speciei. Si large sumatur, idem specie sunt, vel diuersa indiuidua eiusdem speciei, vel diuersæ species generis eiusdem.

Idem numero sunt, quæ rem eandem singularem designant.

Idem numero.

Definitione,	}	vt	{	Definitio & definitum.
Nomine,				Proprium & species.
Proprio,				Plura nomina eandem rem significantia.
Accidente:				Subiectum singulare, & accidens quo subiectum significamus.

Regula.

¹ *Quæcunque sunt idem definitione, vel nomine, propriissime sunt idem, quia sunt idem primo modo, & per se.*

² *Deinde proprium & species, quia sunt idem per se: sed*

DIALECTICAE Lib. I.

sed non primo modo, sed secundo. 3. Postremo subiectum & accidens : atque hic alienissimus modus est, quia accidit ut eadem significent.

Quaecumq; sunt idem specie, genere sunt idem, quia species sub genere continetur, ut ouine inferius sub superiore. Non contra : id est, quaecumq; sunt idem genere, non sunt specie idem : ut, hominis et bruti non sunt eadem individua.

Quaecunque sunt idem numero, sunt genere & specie idem, non contra.

Expositio.

Hec regula non intelligitur de his omnibus quae sunt idem numero : nam ea quae sunt proprio, vel accidente, continentur in diuersis predicamentis.

Quid diuersum sit, &c.

Diuersum triplex : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Genere.} \\ \text{Specie.} \\ \text{Numero.} \end{array} \right.$

Ea genere differunt, quae sunt diuersae species diuersorum generum, ut virtus & homo.

Diuersi specie sunt, diuersa individua diuersarum specierum, vel diuersae species diuersorum generum. Et eodem modo dicendum est de reliquis.

De Motu.

MOTUS sex habet species, generationem, Seron. corruptionem, augmentationem, diminutionem, alterationem, & lationem.

Generatio est non existentis in essentiam, ex c^{is} productio, ut cum ex semine fit arbor. s^{is} x o

Corruptio existentis est desitio : ut, quando lignum comburitur. s^{is} q

Augmentatio est in toto maioris quantitatis acquisitio.

Dimi-

IOANNIS SETONI

Diminutio verò est quantitatis in toto decrementum.

Alteratio est qualitatis in aliquo productio vel destructio.

Eius sex sunt modi.

Alteratio fit.

Ab extremo,	} in {	Extremum.
Ab extremo,		Medium.
A medio,		Extremum.
A medio,		Medium.
Ab habitu,		Priuationem.
A priuatione,		Habitu.

Latio est localis permutatio, vt Soli motus ab oriente in occidentem, & rursus hinc in orientem.

Quies motui per omnia ex opposito respondet. Hic septem habendi modos, & alia post-prædicamenta, ne sim prolixior, omitto. Hæc igitur de voce simplici hætenus.

DE MOTV.

Generatio, vt ex semine fit arbor, herba aut frumentum. Corruptio, vt quando lignum comburitur. Augmentatio & diminutio, quando quantitas rei in toto augetur & minuitur: vt, Puerorum corpora usque ad periodum quandam ætatis augentur: Senum verò corpora diminuuntur, præsertim quum sint decrepiti. Alteratio est mutatio qualitatis, vt quum ex albo fit nigrum aut fuscum: aut est corruptio qualitatis, vt vbi ex docto fit indoctus, ex luminoso fit tenebrosus. Motus localis est in loco vel circa locum mutatio. In loco, vt motus maris, vel lapidis: circa locum

DIALECTICAE Lib. I.

ut motus primus sphaeræ, quæ nullo loco circumscribitur, sed omnia intra se comprehendit. Motus, ut has sex species complectitur, largissimè lumitur. Aristoteles negat, in quinto Physicorum, generationem & corruptionem esse motus, quòd eo in libro solùm accidentalem motum considerat. In tertio verò Physicorum libro, ubi applicat motum prædicamentis. dicit tot esse motus species, quot sunt entis. Generationem & corruptionem, quæ fiunt circa substantiam, pro prima specie, computans: augmentationem & diminutionem, quæ respiciunt quantitatem, pro secunda, alterationem & lationem, pro tertia & quarta: quarum hæc circa prædicamentum Vbi, illa circa Qualitatem versantur. Motus motui opponitur ut forma, vel actus. Quies autem motui opponitur, ut priuatio vel finis. Tot modis dicitur quies, quot motus, ut quies à generatione, corruptione, augmentatione, & sic deinceps: facile per motum intelligi potest quies, quia oppositorum eadem esse disciplina solet. De simplici themate quærimus, quid sit & quotuplex? ut, quid virtus, quotq; sunt eius species? De composito themate quærimus, verumne, an falsum? necessarium, an contingens? & alia multa. Sed à rudimentarijs, qui paruos adhuc progressus in dialectica fecerunt, nec secundum librum, aut tertium attigerunt, satis erit quærere, qualis vox sit virtus? qualis vox sit auaritia, aut triticum? articulata an inarticulata? complexa-ne, an incomplexa? Superior an inferior? atq; ita vsq; ad prædicabilia. Rursum, quale prædicabile? utrùm genus, species, differentia, proprium, an accidens? num in quid an in quale, num essentialiter, an accidentaliter prædicatur? Si genus sit, quas habet species? & contrà, si species, quod proximum genus, quæ inferiora & superiora? ab imis ad suprema vsque in quo reponitur prædicamento? Si substantia, quæ habeat in se accidentia? quas proprietates?

IOANNIS SETONI

Si qualitas, quod habeat subiectum? Postremò, sit ne qualitas acquisita, an innata? permanens an fluxa: Si passibilis, cui sensui inferat passionem? quæ organa? quæ obiecta illius sensus? quæ sentiendi media, quæ media & extrema obiectorum: Deniq; quæ ei cognata, quæ opposita, quæ dissidentanea, perutile mihi in initio videtur, ad hunc modum puerilis ingenij vires experiri.

DE MOTU.

Motus quid.

arter.

Motus est actus entis in potentia, quatenus est in potentia: ut generatio est actus generabilis, in quantum est generabile: vel Motus est acquisitio, vel amissio alicuius in aliquo.

Motus species sex.

Generatio	}	Circa substan-	}	Versatur.
Corruptio		tiam.		
Augmentatio		Circa quanti-		
Diminutio		tatem.		
Alteratio circa qualitatem.				
Latio, circa ubi.				

Dubitationis solutio.

Motus si strictè sumatur, eius species sunt tantum quatuor: sin sumatur pro mutatione (quemadmodum à Setono) tum sex sunt species motus. Nam Arist. negat in 5. Physicorum, generationem & corruptionem esse motus: quod verum est si, consideremus motum accidentalem, de quo loquitur Arist. eo in libro.

Regula.

Quinque in motu consideranda sunt:	}	Mouens,	{	à quo, ad quem.
		Mobile,		
		Tempus,		
		Locus,		
		Terminus,		

Omne

DIALECTICAE Lib. I.

Omne corpus compositum ex materia & forma mouetur, vel secundum totum, vel secundum partem.

Generatio quid.

Generatio est rei non existentis actus, sed potentia, in rem actu existentem, ut ex ouo fit pullus.

Corruptio est rei actu existentis desitio, ut quando frangitur ouum.

Regula.

1 *Res corrupta non statim euanescit in primam materiam, sed gradatim.*

2 *Generatio unius est corruptio alterius & e contra.*

Augmentatio dicitur, ubi singulae partes alicuius totius maiorem quantitatem suscipiunt: diminutio e contra, ut corpora puerorum, corpora senum.

Alteratio est acquisitio vel deperditio alicuius qualitatis in aliquo subiecto, ut, cum ex iniusto fit iustus.

Diuisio Lationis.

Latio triplex.

Recta,	{	ut {	Elementorum.
Circularis,			Orbium caelestium.
Mixta,			Volatus avium.

Quies motui per omnia ex opposito respondet, id est, quies opponitur singulis speciebus motus.

Obiectio.

Quies opponitur motui, & motus motui: ergo duo opponuntur uni.

Respons.

Quies opponitur motui, quemadmodum est finis vel principium motus: Motus opponitur motui, ut forma vel actus.

IOANNIS SETONI

De septem habendi modis.

Habere, septem modis dicitur.

Qualitatem,	}	Scientiam.	}	} Habere.	
Quantitatem.		Bicub. quantir.			
Vestimentum,	}	Pallium.	}		
In parte,		Annulum in digito.			
Partem,	}	Pedem.	}		
In vase,		Triticum.			
Possessionem.		Agnos.			

Finis libri primi.

LIBER SECVNDVS.

De Propositione.

in.

Inito tandem libro primo, de simplice voce, restat vt aliquid de composita, id est, de integra oratione, quam Logici propositionem appellant, dicamus.

Sed prius dicendum est (vt pollicitus sum) quid sit nomen, & verbum, vnde conflatur propositio.

Est igitur nomen, desinitore Aristotele, vox ad placitum significans sine tempore, cuius partes nihil repræsentant seiunctæ, vt arbor.

Verbum, vox est ad placitum consignificans tempus, cuius partes separatim nihil designant, vt Scribo.

Propo-

DIALECTICÆ Lib. 2.

Propositio, est oratio indicatiua verum vel falsum significans: vt, Auaritia est radix omnium malorum.

Eius tres sunt partes, duo termini, hoc est, subiectum, & prædicatum, & copula.

Subiectum dicitur, quod præcedit copulam: Prædicatum verò quod eam sequitur.

Copula, verbum principale extrema connectens: vt, Apelles fuit elegantissimus pictor. Apelles, subiectum est: fuit, copula: elegantissimus pictor, prædicatum.

Explicanda est propositio, si fuerit implicita, & verbum adiectiuum in substantiuum soluendum, eodem prorsus sensu remanente: vt, Cæsar pugnat, id est Cæsar est pugnans.

Relicta tandem incomplexa voce, de composita aliquid est dicendum. Ea autem complexa vox, quæ appellatur terminus, facilè ex incomplexa deprehenditur, quando (vt diximus) nihil aliud est, quàm duæ simplices pariter elatæ: vt, acutus ensis, fuluum aurum, & cætera, cum quibus nihil commercij habemus in hoc libro. Hic ab illa composita voce nobis auspiciandum est, quæ nominibus verba coniungitur atq; hæc etiam bifariam sumitur, vel vt oratio imperfecta suspensum habens sensum: vt, Sacerdos in templo, Deum contemni, Si rescripseris, Qui non operatur, & cætera, vel vt perfecta, cuius expletus & absolutus est sensus, in qua nihil amplius desideratur: vt, nulla virtus senescit vnquam. Perfecta vox, hoc est, perfecta oratio, vel sententia consumitur in indicatiuam, imperatiuam, optatiuam, subiunctiuam, & infinitiuam: ex quibus logici tan-

IOANNIS SETONI

tam indicatiuam (quam propositionem vocant) recipiunt, reliquas poetis rhetoribusq; (quibus subseruiunt) relinquentes. Propositio & quæ illi accidunt, huius secundi libri sunt argumentum. Partes nominis separatae nihil significant, licet aliquando videntur designare. vt in hac voce forex, rex nil designat Verba eo significant tempus, id est, præter significationes, temporis differentiam inducunt: vt puta præteritum, præsens, vel futurum, & est verbum semper eorum quæ de alio dicuntur, nota, vt Scribo. Ex ijs propriè omnis constat sententia: cætera orationis supplementa, Dialectici, veritatem in primis spectantes. pro partibus nolunt computari. Propositio est oratio indicatiua, hoc est, ex verbo indicatiuo constans. Subiunctiua quoque oratio & alia cum pro indicatiua ponuntur, propositionem constituunt: vt, Vellem vinum gustare, id est, volo.

Propositionem	{	Aristoteles	{	Pronunciationem.
		Cicero		Effatum.
		Viues		Enunciationem.
		Stoici		Axioma.
		Alij.		Proaunciatum, & Proloquium.

Eius partes sunt tres, subiectum, & prædicatum, (quæ sunt propositionum materia) & copula: quantum alij sub prædicato copulam intelligunt. Grammatici dicunt subiectum & prædicatum, suppositum & appositum: Viues obiectum, & dictum. In hæc, tanquam in simplices partes, soluitur propositio. Omnis virtus est habitus bonus: virtus hic est subiectum, est copula, habitus bonus, prædicatum. Signa non sunt partes subiecti, nec negationes. Explicanda est propositio quæ fuerit implicita: & verbum adiectiuum in substantiuum conuertendum: vt, Plato disputat, Plato est disputans. Quod non semper oportet. Nam non est idem, Hic puer suauiter canit, &, hic puer est suauiter canens.

DIALECTICAE Lib. 2.

canens. Nec idem sonant, Nescit aliquis mortem, & aliquis est nesciens mortem. Aut igitur non soluenda sunt huiusmodi pronuntiata, aut sic soluenda, ut prorsus idem sensus remaneat: ut, Nescit aliquis mortem id est, nemo scit mortem. Afferit quidam posse pronuntiatum ex sola prima, aut secunda, nonnunquam ex tertia persona constare, ubi certa possit intelligi, ut Pluit, ningit: sed grammaticorum est hæc docere

ANNOTATIONES P. CARTERI

In secundum librum Dialecticæ

Ioannis Setoni.

De Propositione.

Omnis propositio conflatur ex vocibus simplicibus. Hic igitur explicatis, aliquid de Propositione dicendum Carter. erit.

Sed prius dicendum est, &c.

Omne totum ex suis partibus cognoscitur. Propositio totum est, nomen & verbum partes sunt.

Diuisio Nominis.

Nomen triplex.

Rectum,	{	ut {	Iustitia.
Casus nominis,			Iustitiæ.
Infinitum.			Non iustitia.

Eadem est Verbi diuisio.

Hæc diuisio nominis, est nominis tantum diuisio, non rei.

Regula.

Casus nominis, & nomen infinitum, ad dialecticos non pertinent.

Nomen quid.

Nomen est vox ad placitum significans sine tempore: id est, importans nullam temporis differentiam, neq; temporis presentis, neque præteriti, neque futuri.

IOANNIS SETONT

Diuisio nominis.

Nomen duplex.

Simplex,   } vt { Arbor.
Compositum,   }   } Domus.

Regula.

Partes nominis simplicis neque videntur aliquid significare, nec aliquid significant omnino. Partes nominis compositi videntur aliquid significare, nihil tamen significant: ut in hac dictione, Domus, mus, nihil significat, quemadmodum est pars huius nominis Domus,

Discrimen inter nomen & verbum.

Nomen & verbum in hoc tantum differunt, quod verbum con significat tempus, id est, præter suam significationem, aliquam temporis differentiam importat: Nomen verò significat aliquando tempus, sed nullam temporis differentiam, ut dies, mensis.

Propositio quid?

Propositio est oratio indicatiua, verum vel falsum significans, id est, Dialectica propositio constat ex verbo indicatiui modi, & temporis presentis. Nam orationes cæterorum modorum, nisi ponantur pro indicatiua oratione (vt, Vellem esse iustus, id est, volo) non dicuntur dialecticæ propositiones, quia, neque verum, neque falsum significant.

Veritas & falsitas in tribus reperitur.

In intellectu,   } vt in { Subiecto.
Voce aut scriptis,   }   } Significatione.
Rebus ipsis: }   } Causa.

Discrimen

DIALECTICAE Lib. 2.

Discrimen inter verbum, & casum verbi.

Dicitur verbum, quod est indicatiui modi & temporis
presentis: Casus verbi, alterius modi & alterius temporis.

De oratione.

Oratio est vox significatiua secundum placitum, non si-
cut instrumentum, cuius partes separatim aliquid signifi-
cant, ut dictio, non ut affirmatio & negatio.

Dubitationis Solutio.

Instrumentum duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Proximum,} \\ \text{Secundarium.} \end{array} \right.$

Oratio est vox, instrumentum secundarium & remotum
non proximum: nam omne proximum instrumentum natu-
raliter significat.

Oratio duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Simplex.} \\ \text{Composita.} \end{array} \right.$

1 Partes simplicis orationis significant ut dictio, non ut
affirmatio vel negatio: partes orationis compositae signifi-
cant, ut affirmatio & negatio, ut partes syllogismi.

Si loquamur de simplici oratione, partes vicinæ accipi-
endæ sunt: si de composita, partes remotæ intelliguntur.

Regula.

Partes remotæ compositæ orationis, sunt literæ, syllabæ,
dictiones: partes vicinæ, ut affirmatio et negatio significant.

Explicanda est propositio si fuerit implicita, &c.

Propositionum, aliæ sunt, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Implicitæ.} \\ \text{Explicitæ.} \end{array} \right.$

Explicita est propositio, in qua explicantur subiectum,
predicatum, & copula. Implicita vero propositio est, quan-
do aliquid horum deest.

Regula.

IOANNIS SETONI

Regula.

Verba substantiua sunt, Sum, forem, fio, existo: cetera omnia verba sunt adiectiua.

Propositio potest constare ex verbo tantum prime vel secunde persone, & aliquando tertia, quoties certa persona verbo intelligitur. ut, Pluit, nimirum vel Deus, vel natura.

ton.

Propositorum alia Categoricalia, alia Hypo-
thetica: illa simplex, hæc composita.

De hypothetica postea suo loco est dicen-
dum.

Categoricalia est simplex propositio vno tan-
tum principali verbo contenta: ut, inscitia est
loquax.

Categoricaliam quadrupliciter diuidunt: pri-
mo in vniuersalem, particularem, indefinitam,
& singularem: iterum in affirmatiuam, & ne-
gatiuam: deinde in veram, & falsam: postre-
mo in necessariam, contingentem, & impossi-
bilem.

Vniuersalis propositio est, quando vniuer-
sale signum subiecto præponitur: ut, Omnis
potestas est à Deo. Nulla turpitudine est cum
honestate coniuncta.

Particularis est, quando subiecto præponi-
tur nota particularis: ut, Aliqua mulier lin-
guam refrænât. Quidam Monachus non est
indoctus.

Indefinitam dicimus, quando nullum sig-
num

DIALECTICÆ Lib. 2.

num antecedit subiectum : vt, Labor improbus omnia vincit. Hæc de communi subiecto sunt intelligenda.

Singularis enunciatio est, quando subiectum est vox singularis : vt, Londinum est vrbiū præclarissima. Hoc falernum non est dulce.

Signa vniuersalia sunt omnis, quisque, nusquisque, totus, vniuersus, singulus, , vctus, vterque, quis non, nullus, nemo, & cuncter. neu-

Signa particularia sunt, vnus, alter, aliquis, quidam, quilibet, quiuis, quispiam, quisquis, quicumque, &c.

Affirmatiua dicitur, vbi principale verbum affirmatur : vt, Forma est inconstans.

Negatiua verò, vbi principale verbum negatur : vt, Charitas non est suspiciosa.

Propositio vera est, quæ cum significatione sua re consentit : vt, deus est omnipotens.

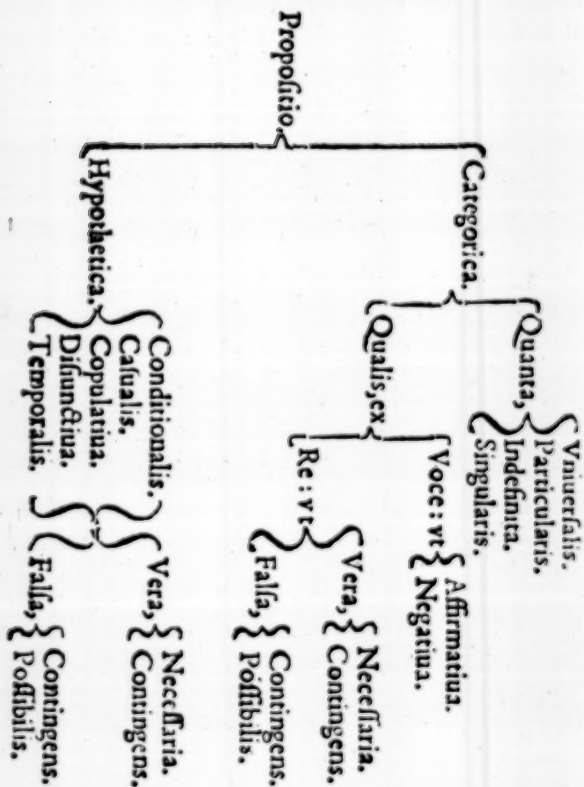
Falsa autem est, cuius significatio à re dissentit : vt, Stellæ decidunt.

Necessaria est, vbi prædicatum necessario conuenit subiecto : vt, Smaragdus est lapis.

Contingens dicitur, cuius extrema nulla necessitate coherent : vt, Philosophus est diues.

Impossibile est, cuius significatio ex natura rei repugnat veritati : vt, lapis sentit.

Propo-

Q Vinque modis diuiditur propositio. Primò secundum substantiam (vt dictum est) in categoricam & hypotheticam, quæ latinè sonant Simplicem & Compositam. Categorica ergo est simplex propositio, vno tantum principali verbo contenta: vt, Magistratus virum arguit. Vultus indicat iram. De hypothetica in fine huius libri dicetur. Categorica in vniuersalem, particularem, infinitam & singularem diuiditur. Vniuersalis

DIALECTICAE Lib. 2.

salis est, in qua vniuersalis nota præponitur toti subiecto : vt, Omnis potestas impatiens consortis erit : Nulla tyrannis diu durat. Particularis itidem, in qua nota particularis subiectum præcedit : vt, aliqua culpa est inexcusabilis : Aliquis senex non est morosus. Signa vniuersalia sunt, omnis, quisque, vnusquisque, totus, vniuersus, singulus, cunctus, vterque, quis, nonnullus, nemo, neuter, &c.

Signa particularia sunt, vnus, alter, aliquis, quidam, quilibet, quiuis, quispiam, quisquis, quicumque. Quidam tamen fit frequentius singularitatis nota, nec vnquam aliter sumitur, si Vallæ credas. Sunt qui vniuersalibus adijciunt aduerbia quædam, vt semper, nunquam ; Et particularibus, aliquando, quandoque, interdum : sed sequentem vocem potius quam integram propositionem distribuunt. Quod faciliè deprehendas, si ipsa aduerbia dissolueris : vt, Nunquam crescit lapis, id est, lapis nullo tempore crescit : Semper ridet Democritus, id est, Democritus omni tempore ridet. Hæ propositiones non sunt vniuersales. Infinitam dicimus, in qua subiectum signo vacat : vt, Pax bello optatior. Hæc, iuxta Vallæ sententiam, fere semper cum vniuersali cõspirat.

Censet Lodouicus infinitam ex sensu, nunc in Vniuersalem nunc particularem, quandoque in singularem transire : vt, Virtus est præponenda opibus, vniuersalis est : Animal respirat, particularis. Homo adest, singularis, si prius de aliquo fueris loquutus. Hæc de communibus subiecto sunt intelligenda. Nam si subiectum singulare fuerit : qualecunq; signum præcedat, singularis est propositio. Propositio singularis est, cuius subiectum est terminus singularis : vt, Themesis fluit, & refluit. Nec refert, quæ negatio aut quod signum præcedat, nihil enim virium habent in voces singulares. Huius species est collectiua propositio, licet vniuersalitatem præseferat : vt, Omnes sapientes Græci suere septem, id est,

IOANNIS SETONI

est, hi omnes pariter fuere septem: & ut ad Papyrium dixit Fabius: Omnes magistratus, & populus Romanus, maiorem habent potestatem quam Dictator, id est, non Consul, non Prætor, non Quæstor, non Aedilis per se singulari, sed omnes vnâ iuncti. Aduerte igitur cum signum vniuersale nunc diuisiuè, nunc collectiuè sumatur, nullam esse propositionem vniuersalem, nisi diuisiuè sumatur nota vniuersalis. Vives, inter vniuersalem, & singularem, mistam facit: ut Socrates semper deambulat in Academia Idem recenset vniuersales conuenientias & reflexas: ut, Omnia tua causa volo, id est, omnia quæ conueniunt. Aristoteles omnia diligenter scripsit, id est, omnia quæ scripsit: quas ego omnes singulares dixerim. Quantitas enim propositionis ex subiecto potissimum est æstimanda: ut, Sol eleuat vapores singulis diebus, particularis est. Cicero omnes Romanos anteibat eloquentia, singularis est. Nec tamen vniuersalis nota in istis caret sua vi, sed eam in sequentem dictionem imprimit, afficitque, ut ea vniuersaliter supponat, & copulatiuè descendat, de quo suo loco plura dicentur.

Ad hæc, categoricam diuidit Tullius in aientem & negantem, id est, in affirmatiuam & negatiuam. Alij vocant affirmationem, & negationem, quæ in connexionem verbi incumbunt: ut, Avaritia est insatiabilis: Sol non est calidus. Affirmatiua est, vbi principale verbum affirmatur: ut, Pueri sunt futiles. Negatiua, vbi principale verbum negatur: ut, virtus non est caduca. Mistâ hic fortasse locum habebit, ut Socrates aliter disputat quam Plato: Tu omnibus præterquam pecunia abundas. Negatio vim suam amittit, si principali copulæ addatur. Hæc enim sunt affirmatiuæ: Odi sapientem, qui sibi non sapit: Pater qui non castigat liberos, eos indulgentia corrumpit. Nec semper necessum est negationem exprimi: ut, Arrogans est alius sapiente bonoque,

DIALECTICAE Lib. 2.

nōque, &c. De negatione infinita nihil hoc loco mihi
dicendum est, de qua & alijs non paucis, plura subtili-
us quā vtilius à quibusdam præcipiuntur. Præterea
Categorica in veram & falsam, vt ex eius definitione
liquet, dirimitur. Quarum gratiā hæc omnia hæcenus
docuimus. Frustrā enim (vt prædiximus) cætera cog-
noscī, si nescias veram propositionem à falsa discernere.
Propositio vera est, quæ vt res se habent significat: vt,
Christus piorum preces exaudit. Troia olim diruta
fuit: Deus impietatem punit. Falsa, quæ aliter quā
res est, designat: vt, Deus non respicit mortales: Opes
reddunt hominem foelicem. Valla semiveram & se-
mitalsam addit, in qua re eum nemo, quod sciam, dig-
natur imitari. Postremo vltima enunciationis diui-
sio, quæ est in necessariam, contingentem, & impossi-
bilem, ex vera & falsa gignitur. Nam vt vera in neces-
sariam & contingentem, ita falsa in impossibilem, &
contingentem secatur. Necessaria est, vbi extrema
simpliciter perpetua necessitate coheret: vt, Forti-
tudo est virtus. Id fit quoties definitio aut eius pars
definito tribuitur: vt, Virtus est habitus voluntatis bo-
nus: Mendacium est vitium: Leo est rugibilis. Huius
certa & perpetua est veritas, nec temporis fluxu mu-
tatur. Contingens dicitur, cuius prædicatum contin-
genter coheret subiecto: vt, Iuuenis est studiosus:
Mercator est cupidus. Harum non est necessaria veri-
tas, sed ex æquo veræ vel falsæ possunt esse. Nam etsi
quod præterijt nequit mutari, & quæ sunt, cum sint,
autore philosopho, necesse sit esse: Tamen hæc non
simpliciter, sed necessariò ex hypothesi, id est, sup-
positione dicuntur. Quod illorum materia sit con-
tingens, id fit quoties accidens adijcitur subiecto,
nisi fortè & abstracta subiecto conueniant: vt, Deus
est iustitia, veritas, sapientia, bonitas, quæ in abstra-
ctis soli Deo congruunt. Subiectum, vt hic definitur,
dicitur,

IOANNIS SETONI

dicitur, cui accidentia insunt: vt, Timiditatis subiectum est lepus, Virtutis anima, Albedinis paries, &c. Impossibilis est, quæ nunquam potest esse vera: vt, Saxum cernit, homo est immortalis. Hoc etiam de impossibili per se, & simpliciter dictum volo, & non per accidens: quod, ne molestus sim discipulis, veluti multa alia prudens prætereo.

Diuisio propositionis.

Propositio diuiditur secundum.

Substantiam,	} in {	Categoricā & hypotheticā.
Quantitatem,		Vniuersalem, particularem.
Qualitatem ex voce,		Affirmatiuam & negatiuā.
Qualitatem ex re,		Veram & falsam.
Qualitatem ex materia subiecta,		Necessariam.
		Conting. & impossib.

Regula.

Propositio & quæstio eadem sunt secundum rem ipsam. Discrimen inter problema dialect. & propositionem sine quæstionem dialecticam.

Duplex est eorum, } Ex parte rei,
differentia: } Ex modo proferendi.

Dialectica propositio est interrogatio alterius tantum partis. Problema dialecticum est vtriusq; partis interrogatio: vt, an oppositorum eadem sit disciplina: quæstio est dialectica: An oppositorum eadem sit disciplina, an nō, problema est.

Hypothetica propositio quid.

Hypothetica propositio est coniunctio duarum categoricarum propositionum, vel plurium cum aliqua coniunctione vel aduerbio æquivalente: vt, si dies est, lux est.

Categorica propositio quid.

Categorica propositio est pura propositio, constans ex vno subiecto, vno prædicato & vna copula.

Diuisio

DIALECTICAE Lib. 2.

Diuisio categor. propositionis.

Categorica propositio alia: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Pura.} \\ \text{Impura.} \end{array} \right.$

Solutio tacitæ obiectionis.

Modales propositiones continentur sub categoricis propositionibus, dicuntur enim categoricæ impuræ.

Vniuersalis Propositio quid.

Vniuersalis propositio est, quando vniuersale signum vniuersali subiecto præponitur: ut omnis virtus est laudabilis.

Particularis propositio est, quando particulare signum præponitur vniuersali subiecto, ut, Aliquis est doctus.

Indefinita propositio est, quando nec nota vniuersalis, nec particularis antecedit subiectum: ut, mala vituperantur.

Regula.

Indefinita propositio ex sensu aliquando sumitur ut vniuersalis, aliquando ut particularis, quandoque ut singularis.

Hæc de communi subiecto, &c. id est, nulla propositio est vniuersalis, particularis, vel indefinita, nisi subiectum fuerit vox vniuersalis.

Regula.

Omnis collectiua propositio est singularis.

Dicitur collectiua propositio quando vel subiectum, vel prædicatum sit numerus: ut omnes sapientes Græciæ fuisse septem: Omnes digiti huius manus sunt quinque.

Signum vniuersale dupliciter sumitur: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Disiunctiue.} \\ \text{Copulatiue.} \end{array} \right.$

Nulla propositio vniuersalis est, nisi signum disiunctiue, siue disiunctiue sumatur.

Omnis affirmatio est alicuius de aliquo: Omnis item negatio est alicuius de aliquo.

IOANNIS SETONI

Divisio negationis.

Negatio triplex est.

Simplex, }
Priuans, } vt Homo non est iustus.
Infinicans, } Homo est iniustus.
Homo est non iustus.

Privans, {vt} Homo est iniustus.

Infinitans, } Homo est non iustus.

Regula.

Negatio privans non est negatio re ipsa, sed affirmatio, ut, Homo est indoctus, propositio affirmativa est, quia principale verbum affirmatur. Eadem est ratio negationis infinitantis.

Materia propositionum triplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Necessaria.} \\ \text{Contingens.} \\ \text{Impossibilis.} \end{array} \right.$

Contingens.

Impossibilis.

Dicitur propositio necessaria, in qua genus prædicatur de specie: species de individuo: differentia de specie & individuo: proprium de specie: accidens inseparabile de subiecto: definitio de definito: interpretans de interpretato, &c.

De Quaestione.

кон.

EAsdem omnino cum propositione diuisiones recipit & quæstio. Alia enim est simplex, alia composita: simplex, in vniuersalem, particularem, indefinitam, singularem, in verâ & falsam, in affirmatiuam, & negatiuam, in necessariam, contingentem & impossibilem dirimitur. Nec mirum, quâ quæstio nihil sit aliud: quàm propositio cum interrogatione elata: vt, An oppositorum eadem sit disciplina? An non sint Antipodes?

De interrogationibus.

Tres sunt interrogaciones propositionis,
quæ, quanta, qualis: quibus interrogamus
naturas

DIALECTICÆ Lib. 2.

naturas pronuntiatorum, & quæ illis accidunt omnia: vt si quærere velles, quæ, quanta, qualis sit hæc propositio.

Quisque homo auaritiæ studet: responde-
mus esse categoricam, vniuersalē, affirmatiuā,
falsam & contingentem. Quæ, quanta, qualis:
Non est aliquod brutū insensile: respondemus
esse categoricam, particularem negatiuam, ve-
ram, & necessariam, & ita de similibus.

Questio, dempta interrogationis nota, propositio est,
ita mirum videri non deber, si easdem cum propo-
sitione diuisiones recipiat. Sed quia in quæstione nihil
est obscurum, tria illa interrogationum genera aggredi-
ar. Habet enim propositio, iuxta suas diuisiones, aliquot
interrogationes, quas vulgo vocant quæsiuæ: quæ?
quanta? qualis? quæ quærit, sit ne propositio catego-
rica, an hypothetica: quanta quærit, sit ne vniuersalis,
particularis, indefinita, an singularis: Qualis, affirma-
tiuæ an negatiuæ. Vt percontanti, quæ? quanta? qua-
lis, sit hæc: Vfus in naturam vertitur. Respondemus ef-
se categoricam, indefinitam & affirmatiuam. Deinde
si iterum roges qualis affirmatiua, adjicimus esse affir-
matiuam veram. Postremò si qualis vera interroges, af-
firmamus esse veram contingentem. Atque hoc modo
de vnaquaq; propositione licet interrogare, donec ab-
soluta fuerit responsio. Quòd si prima interrogatione
perfecta sit responsio, non vltra quærendum est: vt,
quæ? quanta? qualis est? Quisquis homo est bipes.
Huic interrogationi satisfactum erit, si dixeris esse
categoricam, vniuersalem, affirmatiuam, veram.
Alioqui donec plenè satisfecerit aduersarius, vltra
per postremam illam interrogatiuam licet sciscitari:
nempe vt prima propositionis diuisio secundum

IOANNIS SETONI

substantiam, id est essentiam, & secunda secundum quantitatem, ita tres reliquæ secundum qualitatem dantur. Vnde interrogatio quæ ? substantiam querit : quanta, quantitatem. Denique qualis ? propositionis qualitatem querit, hoc est, num affirmatur, num vera sit, num necessario vera, an secus.

Tres sunt interrogationes Propositionis.

Verficulus.

ver.

Quæ ? ea, vel hyp. qualis : ne vel aff. vn. quanta ? par
in, fin.

Expositio verficuli.

Quæ, querit utrum propositio sit categorica, vel hypothetica : quanta, utrum sit vniuersalis, particularis, indefinita, & singularis : qualis, utrum affirmatiua, vel negatiua : qualis affirmatiua, vel negatiua : vera, vel falsa : qualis vera vel falsa : contingens, vel necessaria.

De suppositione.

n.

Suppositio est significationis terminorum in propositione acceptio : plurimum momenti habet ad inquirendam veritatem.

Veritas autem pronunciati ex quantitate, qualitate, verbo & affectionibus est inquirenda : sed præcipuè ex quantitate, vt, patebit ex regulis.

1 Subiectum semper capitur in vniuersali, vniuersaliter : in particulari, particulariter.

2 Prædicatum verò in vniuersali affirmatiua immobiliter supponit, & confusè capitur.

In

DIALECTICAE Lib. 2.

In particulari & singulari affirmatiuis, particulariter.

In vniuersali, particulari, & singulari negatiuis, vniuersaliter, nisi fuerit singulare.

3 Vera est igitur vniuersalis affirmatiua, cum prædicatum omnibus & singulis sui subiecti singularibus congruit. Negatiua quando nullis.

4 Particularis est vera, quando prædicatum verè affirmatur de aliquo, vel aliquibus eorum quæ in subiecto continentur: aut negatur si sit negatiua.

5 Singularis nullā habet dubitationē, quod vnum & non ampliùs respicit. Quare, vera est singularis affirmatiua, quando extrema conueniunt: negatiua, quando disconueniunt.

Exempla hæc sunt: Omnis homo equitat, non erit hæc vera nisi vnusquisque hominum equitet: falsa, si Cæsar, vel vllus alius non equitet. Et hæc, Aliquis homo pingit: vera erit si Zeuxis solus, aut vllus pingat: falsa, quando nemo pingit.

Notandum est maiorem esse vim in nota vniuersali quàm particulari, & negatione, quā in affirmatione. Denique vniuersalia pronuntiata, tum in ascensu tum in descensu, coniunctionem copulatiuam assumunt, quemadmodum & particularia disiunctiuam.

IOANNIS SETONI

Versiculi.

- A* *A*, prius extremum reddit generale, sed alterum.
Semper confundit.
E *Generale*, *E*, reddit utrumque.
I *Particulariter*, *I*, quicquid sibi sumit habebit.
O *Particulare prius facit*, *O*, generale secundum.
V *Pro solo & certo discretum sumitur uno.*

IAm quoniam res est valdè, & in primis necessaria, Inoscere, quid verum & quid falsum, plura adhuc pueros docere oportet, de veritate dignoscenda, quæ præcipuè in suppositione elucescit. Suppositio est significatiui termini in propositione acceptio. Termini propriè dicuntur in propositione duo, subiectum & prædicatum, qui variè pro quantitatis ratione sumuntur. Nunc enim latior, nunc angustior est extremorum significatio. Subiectum in vniuersali largissimè significat, in singulari parcissimè, in particulari medio quodam modo: vt, Hic homo est medicus. Subiectum, id est, hæc vox, hic homo, solum vnum certum hominem, & non amplius signat. Aliquis homo est medicus, Homo in hac propositione Galenum, vel Hypocratem, vel quemuis alium medicum significat. Omnis homo est medicus. Hic verò homo, pariter pro vnoquoque homine sumitur, nec minus diuersitatis in negatiuis reperitur. Atq; hoc est quod dictum est in prima regula. Subiectum in vniuersali vniuersaliter, in particulari particulariter, in singulari singulariter capitur. Vniuersaliter, hoc est, pro vniuersis, & singulis suis significatiuis, particulariter, hoc est, pro vno aliquo, sed non pariter, pro vnoquoque significatiuo. Singulariter, hoc est, pro vno tantum singulari, & eo certo: nec potest (opinor) planius & manifestius de his dici, quàm in textu explicuimus. Ascensus fit ab inferioribus ad communiora, vt, Iustitia est amplectenda: & fortitudo, & temperantia, & prudentia:

DIALECTICAE Lib. 2.

prudencia: ergo omnis virtus est amplectenda. Hoc oppidum est expugnabile, vel hoc, vel hoc, vel istud, & ita de ceteris, ergo aliquod oppidum est expugnabile. Descensus fit è regione à superiori ad inferiora, vt, Omnis ciuitas mœnijs est munita, ergo Londinum, & Roma & singulae sunt mœnijs munitæ. Aliqua quadrupes est munita: ergo vel hæc, vel hæc, vel illa est munita, & sic de singulis. Signa & negationes alterant suppositionem. Aduerbia, coniunctiones & cætera orationis supplementa non mutant suppositionem propriè, licet veritatem & sensum alterare possunt. Non est idem sensus in his. Quidam homo vigilat, & quidam homo semper vigilat: attamen extrema in vtraque similiter supponunt, nimirum particulariter. Copularum autem ampliationes, & restrictiones (quas vocant) prudens omitto: vt, Polycletus sculpsit: Polycletus sculpturus est: Polycletus potest sculpere: quæ faciliè ingeniosis patebunt.

Notandum est præterea voces quasque trifariam accipi posse. Quandoque personaliter, hoc est, significariue: vt, Fraxinus non facit fructum. Quandoq; materialiter, hoc est, pro ipsa nuda voce: vt, Fraxinus est nomen fœminini generis. Aliquando copulatum, hoc est, pro natura sua communi: vt, Fraxinus est species arboris: Frumentum est genus: Albedo est accidens, & cætera, quæ omnia de industria prætereo. Nam à grammaticis petenda est suppositio propria & impropria, materialis, & personalis, nos quæ propria sunt huius artis solum exequemur. Ad hæc suppositio respicit solummodo contingentes propositiones, quantum ad veritatis varietatem attinet. Nam in necessarijs haud ita multum refert ad sensum vniuersaliter ne, an particulariter: quid enuncies: vt, Smaragdus est lapis, & quæque Smaragdus est lapis. In contingenti materia non ita est. Multum enim interest an dixeris: quidam homo pingit: &

quisque homo pingit: quum hæc sit vera, quando solum Zeuxis pingit aut Apelles. aut vllus hominum pingit: illa verò falsa erit, si vllus sit omnino, qui non pingit. Sed de his prius satis diximus.

De suppositione.

arct.

Suppositio est significationis terminorum, &c. id est, supposito docet quomodo subiectum & prædicatum, sumuntur in quavis propositione.

Regula.

Suppositio non est totius propositionis, sed terminorum propositionis.

Veritas propositionis inquirenda est, ex quantitate, vtrum sumitur vniuersaliter, particulariter, vel singulariter: ex qualitate, vtrum sit affirmatiua, vel negatiua, &c.

De affectionibus propositionum.

Affectiones propositionum sunt, oppositio, equipollentia, & conuersio.

Confusa suppositio duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Confusa tantum.} \\ \text{Confusa distributiva.} \end{array} \right.$

Subiectum in vniuersali affirmatiua confusè & distributivè supponit: prædicatum confusè tantum.

Immobiliter supponere, quid.

Dicitur immobilis suppositio, quando ex subiecto non fit prædicatum simpliciter vertendo: vt, omnis temperantia est virtus: ergo, Omnis virtus est temperantia, non sequitur. Quando termini sunt conuertibiles, nulla est immobilis suppositio, licet prædicatum confusè capiatur,

Regula.

1 Nulla propositio est vera, in qua vniuersale signum præponitur prædicato, nisi prædicatum & subiectum sint termini conuertibiles: vt Homo est omne risibile.

2 Subiectum vniuersale efficit propositionem vniuersalem: signum cur sumatur vniuersaliter.

Vniuers-

DIALECTICAE Lib. 2.

Vniuersaliter capi, quid.

Vniuersaliter, pro omnibus & singulis sui subiecti significatis : particulariter, pro aliquo, vel aliquibus.

In vniuersali, particulari, & singulari negatiuis, prædicatum supponit vniuersaliter, nisi prædicatum fuerit singulare.

Maiores est vis in negatione quam in affirmatione : quia vniuersalis negatiua efficit, ut prædicatum & subiectum sumantur vniuersaliter, vel, Maior est vis in negatione quam in affirmatione, quia facilius res improbantur, quam probantur : facillimum enim est de finitionem refellere, confirmare difficillimum : tum proprium, deinde genus, postremo in loco accidens vniuersale : attamen particulare accidens facilius confirmatur quam refellitur : ut, citius probatur aliquem hominem esse doctum, quam nullum hominem esse doctum. Attamen particularis negatiua facilius probatur quam improbat.

Denique vniuersalia pronunciata, &c.

Ascensus sit ab inferioribus, ad magis superiora : ut, ars habitus est, scientia habitus est, ergo Omnis virtus intellectualis habitus est.

Descensus sit à superioribus ad inferiora : ut, homo est animal : ergo, Ioannes, Richardus, & singuli homines animalia sunt.

Versiculorum expositio.

A, Vniuersalis affirmatiua, facit prius extremum, id est, subiectum, vniuersaliter sumi, sed alterum, id est, prædicatum, confusè capitur.

E, Vniuersalis negatiua, facit cum prædicatum, tum subiectum vniuersaliter sumi.

I, Particularis affirmatiua, facit subiectum & prædicatum particulariter sumi.

O, Particularis negatiua, facit ut subiectum particulariter sumatur : prædicatum verò vniuersaliter.

Discretum

IOANNIS SETONI

*Discretum indiuiduum dicitur, quod minimè in partes
vniuersales secari potest.*

De Repugnantium formis.

Seton.

Propositionum genera quadrifariam inui-
cem referuntur, nimirum vt contrarietas,
subcontrarietas, contradictio, & subalterna-
tio.

Contrarię sunt duę vniuersales, altera affir-
matiuā, altera negatiuā, vt, Omne metallum
liquefcit : Nullum Metallum liquefcit.

Subcontrarię, duę particulares, hæc affir-
matiuā, illa negatiuā, vt Arbor est fatiuā : Ar-
bor non est fatiuā.

Contradictorię sunt vniuersalis & particu-
ris, quarum altera affirmatur, altera negatur,
vt omnis eruditio auget virtutes, Aliqua eru-
ditio non auget virtutes : vel, nulla mater tru-
cidat liberos, aliqua mater trucidat liberos :
vel duę singulares : vt, Terentius fuit Comi-
cus, Terentius non fuit Comicus.

Subalternę sunt, vniuersalis & particularis
pariter affirmatiuę, aut pariter negatiuę : vt
omne vitium est fugiendum : Aliquod vitium
est fugiendum : aut sic, Nullum bellum est li-
citur : Aliquod bellum non est licitur.

DIALECTICAE Lib. 2.

Omnis virtus la- } Contrarij, { Nulla virtus
bore paritur: } Labore paritur.

Subalceruz.

Contra

dictoria.

Subalternæ.

Contra

dictoria.

Aliqua virtus la- } Subcontra, { Aliqua virtus non
bore paritur: } labore paritur.

Prædictarum leges.

Contrariæ hanc sortiuntur naturam: vt, si vna sit vera, alteram esse falsam est necesse. Nam si vera sit, omnis avarus est miser: falsa est, Nullus avarus est miser. Non contrà requiritur, nisi in contingenti materia.

Subcontrariæ nunquam reperiuntur simul
falsæ, sed in contingenti materia, possunt simul
esse veræ: vt, Cōscius paller, Conscius nō paller.

Contradictorie acerrimè & ex diametro in-
ter se pugnant, quippe quæ nunquā, neq; pa-
riter

riter veræ, neque pariter falsæ reperiuntur. Sed si hæc sit vera, falsa erit illa: è contrario si illa falsa fuerit, hæc necessariò vera erit.

Subalternæ non opponuntur, vt dictam est: sed particularis in veritate sequitur vniuersalem, non contra: Vniuersalis autem in falsis sequitur suam particularẽ, non contra. Nempe vt existẽti vniuersali vera, vera est & eius particularis, ita è regione, falsa particulari, falsa quoque est necessariò eius vniuersalis. Nec vnquã fallunt hi canones, qui tum ad probandas propositiones, tũ ad disputandũ mirè sunt vtilis.

DE modalibus & Hypotheticis alias, interim de oppositione aliquid est dicendum. Dictum autem est in compositas voces, quatuor modis opponi: verũ propositionis proprie trisariam tantũ habetur oppositio, licet quadrifariam referantur, nimirum contrarietas, subcontrarietas, & contradictio. Subalternæ verius inuicem referuntur, quàm opponuntur. Carerũ reliquæ species inter sese opponuntur. Contrariæ sunt duæ vniuersales in qualitate repugnantes: hoc est, vniuersalis affirmatiua, & vniuersalis negatiua, eiusdem per omnia subiecti, copulæ & prædicati: vt omnis piscis est mutus: Nullus piscis est mutus. Subcontrariæ sunt duæ particulares similium partium, in qualitate repugnantes: vt, aliqua culpa est excusabilis, aliqua culpa non est excusabilis. Contradictoriæ sunt duæ propositiones earundem partium, sed tum quantitate, tum qualitate repugnantes. Altera enim vniuersalis est, altera particularis, & altera affirmatur, altera negatur: vt, omne bonum est à Deo: aliquod bonum non est à Deo: Scientia præstat virtute, nulla scientia præstat virtute, vel
duæ

DIALECTICAE Lib. 2.

duæ singulares: vt, Milo interfecit Clodium: Milo non interfecit Clodium. Talibus dialectici, nescio quo iure, nullum locum in figura (vt loquuntur) nec in æquipollentia, aut conuersione reliquere.

Hæ enim solent dialectici vocare contradictorias de lege, & non contradictorias de forma. Nam quamuis formam contradictionis non seruant, hoc est, repugnant quantitate, tamen legem subeunt eandem, hoc est, qualitate per omnia repugnant, vt contradictoriæ, hinc est, quod in repugnantium tabula, quam figuram dicunt, non locantur. Subalternæ sunt vniuersales & particulares pariter affirmatiuæ, vel pariter negatiuæ: vt, Omne periurium est castigandum, aliquod periurium est castigandum: aut sic, Nulla fraus est licita: aliqua fraus non est licita.

Porrò in hac mutua enunciationum collatione, non solum vitanda est omnis æquiuocatio, amphibologia, translatio, verum etiam curandum est, ne propositionum partes villo modo mutantur: id quod etiam in æquipollentijs, conuersionibus, argumentationibus, obnixè debet obseruari. Hæ enim non repugnant, Omnis equus est solipes. Nullus bos est solipes: nec istæ, Galea est leuis, & nulla Galea est leuis, si leuis in priori vt a petro opponitur, in altero, vt graui, sumatur: nec istæ, Omnis stolidus, est infans: quidam stolidus est infans, si infans in altera solum sumatur metaphoricè. Satis de formis dictum est. Nunc de legibus dicendum est simili breuitate. Contrariæ hanc legem obseruant, vt in vero nunquam conueniant, in falso, aliquando conueniant, si materia sit cõtingens. Si ergo prior sit vera, necessario sequitur alteram fore falsam, non contra, possunt enim simul esse falsæ, vt omnis homo est medicus, nullus homo est medicus. Subcontrariæ imitantur cõtrarias, sed ex aduerso, non possunt vquam simul esse falsæ, veræ possunt in contingentibus: vt, Conscius pallet, conscius non

IOANNIS SETONI

non pallet. Vbi materia non sit contingens, quoties una est vera, altera est falsa. Contrà si hæc falsa, illa vera erit necessariò: vt, Brutum sentit, brutum non sentit. atque hoc etiam in contrarijs tenet similiter. Contradictorium acerrima est pugna: nam vt ex diametro locantur, ita ex diametro (vt est in prouerbio) repugnant.

Quippe quæ nunquam simul veræ, nec simul falsæ inueniuntur in vlla materia, sed si prior sit vera, posterior erit falsa: nam tum quantitate, tum qualitate repugnant: quod in ceteris non est necessum. Subalternæ propriè non opponuntur, quantitate tamen semper sunt dissimiles, & nonnunquam etiam aliqua qualitate, nam licet sunt pariter affirmatæ, vel negatæ, non tamen sunt semper pariter veræ, vel pariter falsæ, sed vbi contingens est materia, potest hæc esse vera, illa falsa: sed hoc est generale, quod particularis sequitur suam vniuersalem in veris, non contrà: & vniuersalis sequitur particularem in falsis. Namque vt existente vniuersali vera, vera est & particularis, ita è regione, falsa particulari, falsa erit & eius vniuersalis: generales & firmi sunt ij canones. Hæc igitur leges velim à pueris ad amissim obseruari, quæ sanè ingeniosis vix vnius horæ negotium facessunt tamen ratiocinaturò ingentem materiam ministrant.

De oppositione Propositionum.

Carter.

Oppositio est repugnantia duarum categoricarum propositionum, vel qualitate tantum, vel quantitate tantum, vel quantitate & qualitate simul.

Repugnantes propositiones.

Quantitate tantum,	}	vt	Subalternæ.
Qualitate tantum,			Contrariæ, subcontrariæ.
Quantitate & qual.			Contradictentes.

Cautio.

Propositiones quatuor modis, scilicet secundum prædictam

DIALECTICAE Lib. 2.

dictam definitionem ad inuicem referuntur, sed tribus modis opponuntur. Nam subalternae propositiones non opponuntur, quia non repugnant qualitate.

Regula.

In omni oppositione debet esse idem subiectum, idem predicatum, idem tempus: neque ulla debet esse æquiuocatio in uocibus, aut amphibologia in propositionibus.

Duplex consideratio oppositionis.

- Forma, } Quantitas, } Proposit.
Lex, } Qualitas, }

Due singulares propositiones contradictorio modo opponuntur, secundum legem, non secundum formam.

Diuisio contradicentium proposit.

Contradict. triplex.

- Suprema, } Vniuersal. particula.
Media, } vt } Duæ singulares.
Infima, } } Subcontrariæ.

Eadem est ratio indefinitæ propositionis, quæ est particularis, quoad suppositionem propositionem & oppositionem, & formam argumentationis.

De lege contrariarum propositionum.

Lex siue conditio contrariarum propositionum est, ut si prior sit vera, secunda erit falsa. Ambæ tamen possunt esse falsæ, quoties accidens separabile est predicatum: ut Omnis homo est iustus, Nullus homo est iniustus, ambæ sunt falsæ.

Lex subcontrariarum.

Subcontrariæ nunquam reperiuntur simul falsæ, sed ambæ possunt esse veræ, quoties predicatum est accidens, quia particularis propositio est vera, si predicatum verè affirmatur de aliquo, vel aliquibus.

Cautio.

Due subcontrariæ non possunt simul esse veræ, nisi in utraque propositione diuersum subiectum intelligatur.

Lex

IOANNIS SETONI

Lex contradicentium.

Contradictorie acerrimè & ex diametro inter se pugnant : quia repugnant tam quantitate, quàm qualitate, et si prior propositio fuerit vera, secunda erit falsa, in quacunque materia fuerit : et, Omnis virtus est amplectenda : Aliqua virtus non est amplectenda.

Subalternarum lex.

Subalternæ non opponuntur, quia non repugnant qualitate : sed particularis est vera, si uniuersalis sit vera : & si particularis fuerit falsa, uniuersalis quoque erit falsa.

Cautio.

Subalternæ possunt aliquando opponi, quoties prædictum est accidens, nam et si pariter sunt affirmatiuæ, vel pariter negatiuæ, non tamen pariter veræ vel falsæ in materia contingenti : ut omnis homo est medicus : aliquis homo est medicus : tamen non proprie opponuntur.

Regula.

Subalternæ opponuntur in materia contingente, secundum qualitatem ex re, non secundum qualitatem ex voce.

De Æquipollentia.

ieron.

Æquipollentia, est aliquot pronūciatorum verbis differentium eadem significatio.

Hæc ad veritatem inuestigandum plurimum conducit : quandoquidem omnis propositio eiusdem est substantiæ, quantitatis & qualitatis, cum ea cui æquipollet, & idè prorsus sonat.

Uniuersalis affirmatiua, præposita negatione æquipollet suæ contradictoriæ : ut, Non omnes possunt esse diuites. i. Aliqui non possunt esse diuites. Nō omnis qui te blandè alloquitur est amicus. i. Aliquis qui te blandè alloquitur,

DIALECTICAE LIB. 2.

non est amicus. Non tota Europa paruit Alexandro. i. Aliqua pars Europæ non paruit Alexandro, &c.

Vniuersalis affirmatiua, postposita negatione, æquipollet (penè semper) suæ contrariæ: vt, omnis spurcus sermo non procedat de ore vestro, id est, nullus.

Vniuersalis negatiua, præposita negatione, contradictoriæ suæ æquipollet: vt, Non nemo fatebatur, id est, aliquis fatebatur. Non nihil deerat: id est, quiddam. Nonnunquam reprehenditur veritas, id est, aliquando.

Postposita negatio in vniuersali, semper facit contrarias æquipollere: vt, nemo non sibi melius mallet quam alteri, id est, vnusquisq; Nullus vir non cæcutit aliquando, id est, quisque.

Vtræq; vniuersalis, pariter præposita & postposita negatione, cum suâ particulari conspirat: vt, non omnis Episcopus non est hospitalis, id est, quidam Episcopus est hospitalis. Nonnulli homines non amant literas, id est, aliqui homines non amant literas.

Particularis affirmatiua, præposita negatione, in contradictoriam transit: vt, non se quisque odio habet, id est, nullus.

In neutra particulari potest negatio geminari, nemo omnium (quod sciam) dixerit, Non quidam non studet, pro eo quod est, vnusquisque studet.

Quod ad hanc rem spectat, iubebo studiosos, latinissimos auctores consulere, potius quam dialecticorum turbam, qui in æquipollentijs assignandis toto cœlo solent errare.

Proximum est, ut ad æquipollentiam, & conuersionem, sermonem conuertamus. Potest æquipollentia dupliciter accipi, vel in dictionibus, vel in orationibus: In dictione, ut idem est non nihil & aliquid, nihil non & omne, de quibus Erasmus in copia sua disserit eruditissimè: sed hic de ea, quæ in oratione est, æquipollentia dicendum occurrit, quæ est diuersarum propositionum eadem significatio. Hæc (ut cætera taceam) ad præcedentis tabulæ cognitionem multum conducit.

Omnis enim propositio æquipollens in sensu eadem est, cum ea, cui æquipollet, est etiam eiusdem essentia, & quantitatis, & qualitatis per omnia. Nam quoniam hæc, Quisquis sibi melius mallet, quam alteri, est categorica, vniuersalis, affirmatiua, vera, contingens, sic erit & hæc illi æquipollens: Nemo sibi non melius mallet quam alteri, & quia idem prorsus sonat, eundem locum in præcedenti tabula occupant. Falsò putant quidam affirmationem non æquipollere; perperamque multa de negatione præcipiunt. Certè mea sententia hallucinatur tota penè dialecticorum turba, in tradendis æquipollentijs, non obseruantes latini sermonis proprietatem, à qua ne latum quidem vnguem erat recedendum. Alij omisissis regulis ad exempla, confugiunt, sed præcepta certiora & vtiliora credo.

Prima Regula.

1. Præposita negatio in vniuersali facit contradictorias æquipollere: ut, non quisq; verum cernit. Idem est ac si dicas, quidam non cernit verum. Quandoq; tamen: ut, in scriptura vbi Hebraismus est, æquiualeat contrariæ: ut, Non omnes qui dicunt mihi domine, domine,

DIALECTICAE Lib. 2.

domine, intrabunt in regnum cœlorum, id est, nulli qui dicunt mihi, domine, domine, intrabunt in regnum cœlorum: id fit potissimum interposito verbo inter negationem & signum: ut, Non gloriatur omnis caro, id est nulla: non miseretur omnium, qui operantur iniquitatem, id est nullorum.

Secunda regula.

2 Postposita negatio, ex vniuersali affirmatiua facit vniuersalem negationem: ut, Omnis immunditia non est inter Christianos nominanda, id est, nulla.

Tertia regula.

3 Vniuersalis negatiua præposita negatione, æquipollentia contradictoriæ: ut, Non nemo ait, id est, aliquis. Non nihil deest, id est, quiddam. Non nunquam reprehenditur veritas, id est, aliquando. Quamquam tales propositiones ex aduerbijs cõpositæ non sunt dicendæ vniuersales, sed potius inter dictiones est æquipollentia. Postposita negatio in vniuersali negatiua facit cõtrarias æquipollere, non equidem dum sunt cõtrariæ æquivalēt, sed quæ alioqui essent cõtrariæ, ablata negatione: ut, Nemo non sibi parcat, id est, vnusquisq; sibi parcat. Nullus vir non cæcutit aliquando, id est, quisq;. Nihil non mouetur ab alio, id est, omne: verum, hæc infinita magis est dicenda, quam vniuersalis. Nulla ætatē non decet religio hunc enim sensum habet: Religio decet omnem ætatem. Ita & hæc. Nusquam non est virtuti locus: infinita est, licet vniuersalis præ se ferat. Nec hic tam propositiones, quam illarum partes æquipollent.

Quarta regula.

4 Vtraque vniuersalis negatione pariter præposita & postposita subiecto, cum subalterna conspirat, id est, cum particulari: ut, Non omnis episcopus non est lucro deditus, id est, Quidam episcopus est lucro deditus. Nonnulli pisces non sunt surdi, id est, Aliqui pisces non sunt surdi.

IOANNIS SETONI

Quinta regula.

5 Particularis affirmatiua, præposita negatione, in contradictoriam transit: vt, Non potest quidam simul sorbere & flere, id est, nullus: non mortui te laudent domine, id est, nulli. Alias propositiones, quas Valla particulares putat, singulares potius dixerim: vt, De grege non aulim quicquam deponere tecum, id est, nihil. Efficiam posthac ne quenquam voce lacessas, id est nullum: in quarum partibus & dictionibus potius cernitur æquipollentia, quàm integris propositionibus. Valla autem idem pollere quoque, quum subiecto postponitur negatio in particulari: vt, Aliquis beatus non est quispiam: vel, quispiam non est beatus. Verùm æstimo particularem, postposita negatione, rarò aut nunquam fieri vniuersalem, nisi cum sit comparatio: vt, Aliquis non est me fortunatior. Quisquam non est te melior, id est nullus. In neutra particulari potest negatio geminari. Absurdè enim dixeris. Non quidam, vel, Non aliquis vir non legit: Absurdissimè, Non est non iustus non Socrates: Rectè tamen dicimus. Non sum non fortunatus, & non tu non es scælix, non autem non tu, non es scælix. Non est ergo situs negationum negligendus. Adhæc in lingua latina duæ negationes, si in idem cadant, affirmant: vt, Nonnihil scit, id est omnia: Græcè vehementius negant *id est, nonnihil* id est, nihil scit prorsus. Negat etiã Latinè, quando in diuersa incumbunt: vt, Nullus est mihi neq; pater neq; mater, id est, desunt mihi parentes. Denique multa sunt linguæ propriè: vt, Quid non vastauit, id est, omnia vastauit. Num ego te coëgi, id est, non coëgi te: Nonne prædixi ita futurum, id est, etiam prædixi ita futurum. Caue lædas, id est, caue ne lædas. Iuuenelque senelque, id est, omnes. Sed longum esset omnia persequi. Cetera ab authoribus petenda sunt. Nam consuetudo optima est (vt ait Fabius) loquendi magistra.

Equipollentia duplex: { Dictionum.
 { Propositionum.

Equipollentia propositionum quid.

Equipollentia propositionum est idem sensus duarum propositionum verbis differentium.

Hec ad veritatem intelligendam, &c.

Omnis propositio secundum significationem suam eiusdem est substantiæ, quantitatis & qualitatis cum ea cui equipollet: ut, si propositio equipollens sit categorica, particularis affirmativa, vera contingens, tum ea cui equipollet erit categorica, particularis, affirmativa, vera & contingens, &c.

Vericulus.

Pre contradict. Post contra, prepostq. subalter.

Expositio.

Pre contradict. id est, si negatio præponatur toti propositioni, equipollet suæ contradictoriæ.

Post contradict. id est, si negatio postponitur subiecto, equipollet: maxima ex parte suæ contrariæ. Pre postq. subalter, id est, si negatio præponitur & postponatur in utraque vniuersali, equipollet suæ subalterne, id est, particulari affirmatiuæ, vel negatiuæ.

Voces Equipollentes.

Non omnis,	} Id est, {	Aliquis non.
Non nullus,		Aliquis.
Non aliquis,		Nullus.
Nulli non,		Omnes.
Omnes non,		Nulli.
Non omnis non	}	Aliquis non.
Nonnullus non		Aliquis non.

Sig- ni:	{	Vniuersale negatiuum.	{	Est,	Nullum.
		Vniuersale affirmatiuum.			Omne.
		Particulare negatiuum.			Aliquod nō.
		Particulare affirmatiuum.			Aliquod.

1 *Preposita negatio vniuersali affirmatiue facit contradicentes equipollere.*

Regula.

Contradicentes non equipollent, nec contrariæ, neq. subalterne: ut sunt contradicentes, &c. sed quæ prius erant contradicentes, contrariæ, & subalterne, dempta negatione vel negationibus.

2 *Quando negatio postponitur vniuersali affirmatiue, æquiualeat vniuersali negatiue, ut omne vitium non est amplectendum, id est nullum vitium est amplectendum.*

3 *Si negatio præponitur vniuersali negatiue, æquipollet suæ contradictoriæ, id est, particulari affirmatiue.*

4 *Cum negatio postponitur vniuersali affirmatiue: ut nemo non est animal, id est, omnis homo est animal.*

5 *Quando negatio præponitur & postponitur vniuersali affirmatiue vel vniuersali negatiue, æquipollet suæ subalterne, id est, particulari affirmatiue, vel particulari negatiue, ut non omnis virtus non est mediocritas, id est, Aliqua virtus est mediocritas, &c.*

Si negatio præponatur particulari affirmatiue, æquipollet vniuersali negatiue: ut, Non aliquis homo est doctus, id est, nullus homo est doctus.

In neutra particulari potest negatio præponi & postponi, tum propter veritatem propositionum, tum maxime propter phrasim loquendi.

De conuersione.

IAM ad conuersionem cōuertendus est sermo. Conuersio propositionis est apta extremorum commutatio. Eius duo sunt genera, simplex & attenuata.

Simplex conuersio dicitur, vbi transpositis terminis, eadem remanet quantitas.

Ita vertitur vniuersalis negatiua, & particularis

laris affirmatiua: vt, Nulla virtus est inuidia: nulla inuidia est virtus. Aliqua intemperantia est vitium: Aliquod vitium est intemperantia.

Attenuata autem conuersio est, quando commutatis partibus minuitur quãtitas. Nam mutatis signis, ex vniuersali colligitur particularis: vt, Omnis æquitas est virtus: aliqua virtus est æquitas.

Hæc species vertendi peculiaris est vniuersali affirmatiuæ.

Præterea, in conuertendis propositionibus semper eadem qualitas debet remanere.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

Atq, A, cùm veritas signa minora eape.

Conuerſionis apud authores non admodum frequens est vsus, verùm apud quæſtionistas, qui nihil non euertunt, nihil frequentius.

Conuerſio est apta mutatio extremorum, apta est quando iuxta ſequentes canones fit. Duæ ſunt ſpecies eius: ſimplex & attenuata, æqualem & inæqualem appellare poſſimus. Simplex eſt, quando mutatis partibus, quantitas ſeruatur: ita vertitur particularis affirmatiua, & vniuerſalis negatiua, vt intemperantia eſt vitium, ergo aliquod vitium eſt intemperantia. Nulla inuidia eſt virtus, ergo, Nulla virtus eſt inuidia. Æquale ex æquali colligitur, & remanet eadem quantitas. Conuerſio autem attenuata eſt, vbi tranſpoſitis terminis diminuitur quantitas, vniuerſali ſigno in particulare conuerſo: vt, Omnis æquitas eſt virtus, ergo aliqua virtus eſt æquitas, non hîc ex æquali æquale, ſed ex vniuerſali colligitur particularis. Ad hunc modum poteſt vtraque vniuerſalis conuerti. Sed quoniam

vniversalis negativa simpliciter conuertitur, hoc est, vi negationis ex vniversali vniversalem colligitur: vt, Nullus homo est quadrupes, ergo nulla quadrupes est homo, ideo magis peculiaris est hec species vniversali affirmatiuæ. Necessario enim sequitur particularitas vbi vniversalitas colligitur. Alij per accidens cōuerteri dicūt, vbi quantitas attenuatur. Solent quidam ad excitanda, vt opinor, puerorum ingenia, qualdam propositiones excogitare & eis proponere, quales sunt. Nulli vestis fuit Monachum, nullus homo est scēmina. Nullus puer fuit Episcopus, quas sic solent vertere. Nihil faciens monachū est vestis, nulla scēmina est homo masculus, nullus episcopus existens episcopus, fuit puer. Particularis negativa non propriè cōuertitur, quod generaliter nō tenet eius sequela, nam non sequitur, aliquod animal non est homo: ergo aliquis homo non est animal. Tertiam speciem versionis (quā vocat cōtra propositionem) pretereo, cui⁹ apud eruditos nulla est mētio: A, vniversalē affirmatiuā: E, vniversalē negatiuā: I, particulare vel indefinitā affirmatiuam: O, particularem negatiuā denotat.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

At, A, si veritas, signa minora cape.

O, quoties vertis vertito simpliciter.

Si conuersa sit vera: conuertens quoq; vera erit, non ē contrario sequitur. Logici priorem propositionem conuersam, posteriorem conuertentem dicunt. Mala est conuersio, vbi non seruat eadem qualitas, non debet enim affirmatiua in negatiuam, aut vera in falsam, aut den. q; necessaria in contingentem conuertere, sed affirmatiua in affirmatiuam, negatiua in negatiuam, vera in veram, & ita de cæteris.

De conuersione.

Conuersio triplex: { Terminorum.
Relatiuorum.
Propositionum,

inter.]

Con.

DIALECTICAE Lib. 2.

Conuersio terminorum quid.

Conuersio terminorum est quoties predicatū & subiectum sunt voces conuertibiles, idq. in casu nominandi conuertantur.

Termini conuertibiles.

- Proprium & species.
- Definitio & definitum.
- Descriptio & descriptum.
- Differentia constitutiva & species.
- Genus & membra diuidentia simul sumpta.

Conuersio relatiuorum quid?

Conuersio relatiuorum est quoties termini sunt conuertibiles, sed in casibus obliquis conuertantur.

Conuersio propositionum quid?

Conuersio propositionum est apta extremorum commutatio. Apta extremorum commutatio est, quando sit conuersio iuxta regulas a Setono descriptas.

Conuersio propositionum: { Simplex.
Attenuata.
Per contrapositionem.

Conuersio contrapositionum, est quoties termini finiti, in terminos infinitos conuertuntur, eadem remanente quantitate & qualitate propositionum: Ad hunc modum conuertuntur vniuersalis affirmatiua et particularis negatiua: et, Omne bonum est iustum, ergo, Omne non bonum est non iustum. Aliquod iustum non est bonum, ergo, Aliquod non bonum non est non iustum.

Conuersio per contrapositionem non meretur nomen conuersionis, quia eadem extrema non remanent, sed termini finiti conuertuntur in terminos infinitos.

Regula attenuatae conuersionis.

Hæc species vertendi peculiaris est vniuersali affirmatiuæ. Dicitur peculiaris, non quia vtraque vniuersalis non potest hoc modo conuertere, sed quia vniuersalis negatiua conuertitur simpliciter, ideoq. dicitur esse peculiaris vniuersali affirmatiuæ.

IOANNIS SETONI

*Præterea in conuertendis propositionibus, &c. Nulla est
vera conuersio propositionum, ubi eadem qualitas non ser-
uatur: nam si conuersa propositio erit affirmatiua, & con-
uertens erit affirmatiua.*

Regula.

*1 Prior propositio dicitur conuersa, posterior conuertens.
Si conuersa fuerit vera, conuertens quoque erit vera.*

Expositio vericulorum.

E, I, simpliciter vertendo signa manebunt.

*Id est, vniuersalis negatiua, & particularis affirmatiua
simpliciter conuertuntur.*

Alt, A, cum veritas signa minora cape.

Id est, vniuersalis affirmatiua attenuatè conuertitur.

De Modalibus.

ton.

Dialectici vocant propositionem modale,
quum hæc vocabula adduntur, necesse,
impossibile, contingens, possibile: vt, Necesse
est, quæ ortum habent, & finem habere. Im-
possibile est, omne metallum liquefcere. Con-
tingit vel possibile est, quasdā arbores esse in-
frugiferas. Necesse, signi vniuersalis affirmati-
ui, impossibile vniuersalis negatiui: cōtingens
vel possibile, particularis affirmatiui: contin-
gens non, particularis negatiui vim obtinet.

Addūt alij plures modos, sed possunt omnes
facilè sub his quatuor cōplecti. Reperitur ge-
minus sensus in modalibus, diuisus & compo-
situs, vt Possibile est sedentem ambulare: hæc
in sensu diuiso vera est: in sensu cōposito falsa.
Similiter per omnia opponūtur, æquipollent,
&

DIALECTICAE Lib. 2.

& conuertuntur, vt puræ: nisi quod plerunq; in conuersione, modi ipsi manent iidem. Verum quòd modalium natura facilè ex eis prædictis pueris deprehendi potest, illas de industria leuiter perstringo.

Non desunt, qui propositionē diuidūt in puras, & in modales: puras vocāt barbari de inesse, quòd prædicata subiectis insunt: modales, quibus modi opponuntur: Modi purarū naturā & sensum prorsus mutant. Modi sunt, necesse, impossibile, possibile, cōtingens, quibus cognoscitur modalium quantitas, non aliter quā ex signis deprehenditur quantitas purarum. Necesse, quasi signū vniuersale affirmatiuū. Impossibile, vniuersale negatiuū reputatur, vt in textu habetur. Addūt alij plures modos, vt, utile, honestū verum, certum, iucundum, facile, consuetū &c. cū eorū oppositis, falsum, difficile, incertū, inutile, &c. quæ omnia ad prædictos quatuor possūt reduci.

In his duplex est quādoq; sensus diuisus, & compositus: vt, Possibile est tacentem loqui: hæc propositio in sensu diuiso vera est, duo tempora denotās, nempe significat eum qui iam tacet posse alius loqui: falsa verò est in composito sensu, vnum tantū importans tēpus, significatque, possibile esse tacentem dum tacet, posse loqui, & ita in reliquis. Natura autem modalium facilè ex prædictis puris deprehenditur. Similiter enim per omnia opponuntur, æquipollent, conuertunturque, nisi quòd plerunque modi ipsi manent iidem in conuersione: vt, Necesse est omnem patientiam esse virtutem: ergo, Aliquam virtutē esse patientiam est necesse. Contingens est aliquem medicum esse diuitem, ergo aliquē diuitem esse medicum contingit. Impossibile est omne animal esse hominem, ergo aliquem hominem esse animal est possibile. Vbi aduertendum est impossibile commutari in possibile. Aestimanda est modalium quantitas ex modis

modis (vt dixi) nam potest particularis dici, quoad dictum, vt vocant, hoc est, quoad subiectum, quæ iuxta modum, est vniuersalis: vt necesse est aliquam stellam minorem esse sole. Contrà, quæ iuxta modum particularis est, secundum subiectum sæpe est vniuersalis: vt, Possibile est mulierem linguam refringere: Verum hæc ego, quarum admodum rarus est apud authores vsus, siccò pede prætereo, etiam si minimè nesciam, quod hinc subtilitates inter sophistas oriuntur, & argumentationum gryphi inexplicabiles.

De Modalibus Propositionibus.

arter.

Modalis propositio est categorica impura, in qua necesse, contingens, possibile, vel impossibile ponitur: vt, Necesse est hominem esse animal.

Regula.

1. Quantitas & qualitas modalium propositionum dependent ex signis, vt si necesse præponatur toti propositioni, erit vniuersalis affirmatiua, &c.

2. Eadem est vis copule in categoricis propositionibus puris, quæ est modi in modalibus nimirum, quemadmodum dicitur categorica propositio affirmatiua vel negatiua, quando verbum affirmatur vel negatur, sic dicitur propositio modalis affirmatiua vel negatiua, quando modus affirmatur vel negatur, alioquin sequeretur contradicentes propositiones simul esse veras, vt docet Aristot.

Negatio præponenda est modo, non verbo, in modalibus propositionibus.

Sensus modalium duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Diuisus.} \\ \text{Compositus.} \end{array} \right.$

Sensus diuisus importat duo tempora: compositus, vnum tantum tempus.

Modales propositiones opponuntur, æquipollent & conuertuntur, vt categoricæ puræ opponuntur, vt necesse & impossibile contrario modo: necesse & contingens non contradiçt. modo, &c.

DIALECTICAE Lib. 2.

In conuersione modalium propositionū, modi ipsi manent
eodem, nisi quāda impossibile conuertitur, propositio enim cō-
uertens erit possibile: ut, *Contingit hominē esse doctū*: pro-
positio cōuertens est. *Doctū esse hominem*, est cōtingens, &c.
Impossibile est omnem plantam esse Fraxinum, propositio
conuertens. *Aliquando Fraxinum esse plantam*, est possibile.

Obiectio.

Impossibile est esse, est affirmatio, ut inquit Aristoteles:
ergo, *Impossibile non*, non obtinet vim negationis.

Respons.

Impossibile est esse, est affirmatio secundum modū & secū-
dum verbum, nam negatio priuans nō est negatio re vera, sed
affirmatio, tunc impossibile admittitur pro negatione a dia-
lectica, nō quod verū sit, sed tantum docendi gratia. Faber.

Contingens triplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Necessarium.} \\ \text{Non necessarium.} \\ \text{Possibile.} \end{array} \right.$

Necessarium. $\left\{ \begin{array}{l} 1. \text{ Quod aliter non potest se habere.} \\ 2. \text{ Quod vim inferit.} \\ 3. \text{ Sine quo non potest diu existere.} \\ 4. \text{ Sine quo non potest bene esse.} \end{array} \right.$

Possibile duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Actu.} \\ \text{Potenti.} \end{array} \right.$

Impossibile duplex: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Simpliciter.} \\ \text{Secundum quid.} \end{array} \right.$

Diuisio partium modalis propositionis.

Partes modalis duæ.

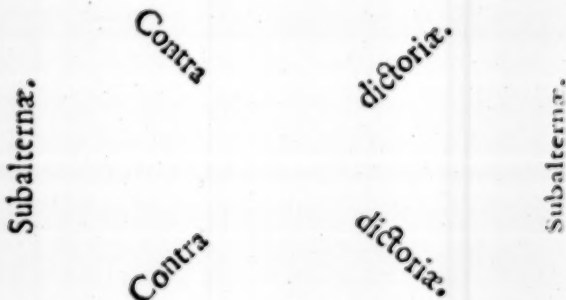
Modus dictus. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Necesse, possibile, \&c.} \\ \text{Omne id quod est in modali propo-} \\ \text{tione, præter modum.} \end{array} \right.$

De æquipollentia modalium pro-
positionum.

Æquipol-

IOANNIS SETONI

pur- Nō possibile est nō esse. *I.* Non possibile est esse.
pu- Nō cōtingēs est nō esse. *Li.* Nō cōtingēs est esse.
re- Impossibile est non esse. *A.* Impossibile est esse.
a. Necessē est esse. *ce.* Necessē non esse.

A. Possibile est esse. *E.* Possibile est nō esse.
Mi. Contingens est esse. *Den.* Cōtingēs est nō esse.
Bi. Non imposs. est esse. *Tu.* Nō imposs. est nō esse.
mus. Nō neces. est nō esse. *Li.* Non necessē est esse.
E. verbum negat, *I* que modum, nihil *A.* sed *V.* totum.

Expōitio.

A. Omnino vniuersalem affirmatiuam.
E. Negatiuam de dicto.
I. Negatiuam de modo.
V. Totam negatiuam, & secundum modum, & secundum dictum.

} Significat.

De Prædicatione.

Prædicatio est vera prædicabilis de suo subijcibili affirmatio.

Duplex est prædicatio: { Essentialis.
 Accidental.

Prædi-

DIALECTICAE Lib. 2.

Prædicatio essentialis, est prædicatio, cuius alterum extremorum est de essentia alterius, vt Vitis est arbor.

Accidentalis est prædicatio, cuius neutrum extremum ad alterius essentiam attinet, vt Nero est tyrannus.

Propria prædicatio est recta, vbi superius de suo inferiori (recto loquendi ordine seruato) enunciatur : vt Sol est astrum.

Impropria verò est innaturalis, vbi inferius de superiori suo, aut æquale de æquali enunciat. Hæc ad vsum Dialecticorum parum attinet, qui tantum quæ propria sunt, recipiunt.

Nunc prædicationem (vt vocant) leuiter oportet perstringere. Quidam duplicem cōstituunt, vnā quinque prædicabilibus, alterā quatuor prædicatis propriam, de qua vide Aristotelem in topicis. Nos hic priorem tantum attingimus, quæ ex Isagoge Porphyrij colligitur, quæ nihil est aliud, quàm veræ & affirmatiuæ propositionis species, vt ex eius finitione constat. Est enim vera affirmatio vniuersalis de subijcibili suo : vt Terentius est Comicus. Hanc in essentialē & accidentalem diuidunt. Essentialis est vbi genus aut differentia de specie, siue indiuiduo, vel species de indiuiduo, enunciatur : vt, Clementia est virtus : Animal est sensibile : Bucephalus est equus. Accidentalis verò est, vbi proprium aut accidens de subijcibili enunciat : vt, Vulpes est gannibilis : Tigris est velox. Propria est prædicatio, vbi de suo inferiori superius aut de absoluto concretum inferitur : vt, Camelus est animal : Nix est alba : mare est vastum : hæc, quòd naturam sequitur, meritò naturalis, & recta appellatur.

Aduerte

IOANNIS SETONI

Aduerte quod diximus in contextu, propriam esse prædicationem, quoties superius de inferiori inferitur, sic esse intelligendum, scilicet superius ad significationem, vel ad prædicationem: vt, Animal est hinnibile, propria est, quia hinnibile, licet significatione sit animal inferiorius, tamen quoad prædicationem superius est, quia propriè de animali enunciat. Animal autem de eo impropiè id est contra loquendi rectum ordinem. Impropria dicitur vbi inferius de superiori, aut æquum de æquo, aut absolutum de concreto inferitur, vt Metallum est aurum, animal est animal, vastus est mons: hæc, quia ordinem naturæ inuertit, merito à logicis reijcitur. Deniq; tres sunt prædicationis interrogationes, quæ, qualis & cuius, quibus, sicuti propositionis natura exigit, respondemus: Vt percontanti, quæ, qualis, & cuius sit hæc prædicatio. Fortitudo est virtus: respondemus, essentialem, propriam, & generalem de specie, & ita de reliquis.

De Prædicatione.

Prædicatio duplex: { Prædicati.
{ Prædicabilis.
 Regula.

arter.

1 Omnis propositio ducitur ab aliquo quatuor prædicatorum, id est vel à definitione, genere, proprio, vel ab accidente, quod quidem verum est, si ordinatè, si propriè, & affirmatiue ducatur. Alioquin omnis quæstio non ducitur ab aliquo prædicatorum.

2 Propositiones negatiue non ducuntur à prædicatis.

3 Omnia referuntur ad prædicatum definitionis resellendo, non confirmando. Nam quæ loca resellunt genus, proprium, & accidens, eadem ipsa definitionem resellunt.

Prædicatio quid?

Prædicatio est vera affirmatio alicuius prædicabilis de aliquo subiecto.

Prædicatio

DIALECTICAE Lib. 2.

Prædicatio est duplex: { Essentialis.
Accidentalis.

Essentialis prædicatio est, quando genus prædicatur de specie, species de individuo, differentia de specie.

Accidentalis prædicatio est, quando prædicatum est vel proprium, vel accidens.

Prædicatio propria quid.

Propria prædicatio est, quando superius vel significatione, vel prædicatione, prædicatur de suo inferiori: ut proprium superius est genere, prædicatione: licet significatione sit inferius.

Aequalis prædicatio duplex: { Significatione.
Voce.

Aequalis prædicatio voce, impropria est: ut homo est homo.

Aequalis prædicatio significatione est propria: ut, homo est visibilis.

Tres sunt interrogationes { Quæ?
Quis?
Cuius?

Quæ querit utrum propositio sit essentialis, vel accidentalis: Qualis, utrum sit propria, vel impropria: Cuius, querit utrum sit generis de specie, speciei de individuo, &c.

Si sit impropria prædicatio, neque est accidentalis, neque essentialis. Nam hæc postrema diuisio prædicationis, nominis diuisio est, non rei.

De definitione.

Hic attendendæ sunt definitio, & diuisio: Secundum.
quibus ob affinitatem, descriptionem & partitionem adiungam.

Definitio igitur est, qua quid sit res explicatur, ut homo est animal rationale.

Constat propriè ex duabus partibus, genere & differentia.

IOANNIS SETONI

Genus semper in eodem reperitur prædicamento cum definito. Quòd si differentie inueniri nequeant, eorum vices proprium aut accedens supplebunt. Vnde non nihil ad definiendum conducit prædicabilium & prædicamentorum cognitio.

Obtinendum est, vt definitio cum definito conuertatur: & idem prorsus sonet, vt aperta sit, & vt quid sit res, explicet.

Germana & essentialis dicitur definitio, quando vera exprimitur differentia: Reliquæ rectius descriptiones vocantur. Nam Etymologia interpretatio, notatio, periphrasis, & huiusmodi non merentur definitionis nomen, licet tam magna ex parte referant.

Descriptio re appositè explicat: vnde nõ abs re accidentalis definitio à quibusdã solet appellari.

Definitio & diuisio, addito verbo, propositiones fiunt, quo fit vt in hoc libro explicantur, verum quò meliùs intelligatur definitio, finienda priùs venit etymologia, quam quidem nominis definitionem dicunt. Etymologia est vera verbi ratio: vt, Sapientie amator, pro philosopho: quod viuumparit, pro viuiparo. Etymologiae, similes sunt interpretatio, metaphora, expositio, proportionalis explicatio, periphrasis, notatio, & huius generis aliæ, quæ apud alios reperiuntur, quæ omnia Rodolphus sub nomine rei comprehendit. Nam non sunt definitiones, licet ita apud rhetores non raro dicantur. Interpretatio est dilucida aliqua nominis expositio: vt, celeriter comedere pro tubuccinari: Metaphorica expositio est, vbi vox à genuina significatione
ad

DIALECTICAE Lib. 2.

ad non propriam transfertur : vt, Ver est anni pueritia. Senectus est vitæ occasus. Proportionalis, seu simili-
 dinaria expositio fit ex mutua duorum analogia: vt sci-
 entia est in anima, quod oculus in corpore: vel mens in
 homine, quod Deus in mundo. Periphrasis est qualif-
 cunque nominis circumlocutio, vt cum cum ante quem
 portatur fasces dicimus, pro Consule. Notatio aliquem
 peculiari nomine exprimit: vt, Si dicas illum, qui se cu-
 bito emungit, pro salsamentario, qua de re consule Eras-
 muni in copia sua. Etymologia utimur cum in ipsa voce
 est cōtrouersia. Primò enim excutienda est verbi vis, ne
 sermonis vitio obscuretur disputatio: vnde in initio cō-
 stituendum, & velut pasciscendum, qua significatione
 vocis velimus v. i. ne de alijs rogati, de cēpis respōdea-
 mus, vt est in prouerbio. Nec solum præ stare debet dia-
 lecticus, vt diatriba vocibus æquiuecis, & ambiguis ca-
 reat, sed etiam ne verborum obscuritas vllō modo con-
 certantes disturbet. Ad quam rem conducunt imprimis
 cognitio phrasis & linguarum peritia, deinde, vt de no-
 mine semel conuenir, statim (si opus sit) adhibenda est
 vt definitio. Volunt enim tum Plato, tum Cicero, vt
 omnis dissertio à definitione sumat exordium, vt in-
 telligatur quid sit de quo disputatur. Definitio igitur est
 qua, quid sit res, explicatur: vt, Homo est animal ratio-
 nale: Animal est viuens sensibile, tales definitiones ger-
 manas & essentielles vocāt. Nec aliud videtur, Definire,
 quàm rem intra fines naturæ suæ conclusam explicare.
 Vtilissimum ergo est, vt quicūq; definire vellent aliquid,
 prius vniuersalem rei naturam & rationē interiùs & ex-
 teriùs lustratā habeat. Ad hanc rem non nihil conducit
 exacta imprimis prædicabiliū, & prædicamentorum
 cognitio. Nempe cum omnis finitio propriè ex genere
 & differētia conficitur, primò omnium scite expedit, in
 quo prædicamēto res illa reponitur, quæ definiēda venit
 quā speciē vel definitū vocamus: quo semel deprehēso,

IOANNIS SETONI

non erit difficile in eodem reperire genus definiti: reper-
to tandem genere, descendere oportet quasi per diuisionem
& ad eius differentias vtrinque; (vt patet in superiori
libro) collocatas. Quarum altera cum genere adiuncta,
definiti naturam explicabit: vt si hominem definire vel-
les, facile liquebit hominē sub substantia contineri: sub
eadem ergo erit & hominis genus, id animal est: anima-
lis autem differentiæ sunt, rationalis & irrationalis. Harū
altera, nempe ea, quæ cū definito cōuenit, cum genere
hominem cōplet, & definit: vt, Homo est animal ratio-
nale. Iam perfecta est germana definitio, cū ex gene-
re & differentia constet. Quod si quādo veræ differen-
tiæ inueniri nequeant, earum in definiendo vice supplē-
bunt proprium aut accidens: vt, Asinus est animal soli-
dis pedibus, auritum, sæcundum. Sunt autem in sum-
ma, secundum Agricolam tres rectē definiendi leges:
Prima, vt definitio neque plura, neque pauciora quā
definitum complectatur, sed de quocunque vnum dici-
tur, dicatur & alterum: vt, Quicquid est homo, est ani-
mal rationale, & cōtra. Quicquid est animal rationale,
est homo: Altera vt quid sit res, hoc est, substantiam eius
explicet. Habēt enim & accidentia, suam essentiā, id est,
substantiā. Tertia, vt aptē, hoc est, neque ambiguus nomi-
nibus, neque obscuris, aut ex longinquo deductis cōstet:
Adhibetur enim, vt ait Aristoteles sexto Topicorū, cog-
noscendi gratia. Profuerit plurimum ad hāc rem, notas
res atque explicatu faciles definire, quod si diligenter &
cum ratione fiat, paulatim & difficiliū spes erit. Iuuabit
etiam crebras aliorum definitiones soluere, & rationem
singulorum verborū exigere, iudiciūque parare, & vsu
tractandę rei viam nobis patefacere: vt, Ius est decretū
maioris potestatis, ad tuendum ciuitatis statū, ex æquo
& bono institutum. Ciuitas est multitudo collecta, ad
statum rerum tuendum per se sufficiens, quæ consensu
sit legum vireque cōiuncta. Has definitiones ad vnguem
explicat

DIALECTICAE Lib. 2.

explicat Rodolphus, ego compendij causa relinquo, poterunt, qui volent, ab eo petere. Descriptio est (vt idem Rodolphus auctor est) quæ rem verbosius exprimit: nec in hoc adhibetur, vt, quid sit res, indicet: sed vt, qualis sit, velut: ob oculos inspiciendū ponat. Hæc crebrò poetis nonnūquam oratoribus in vſu est: vt, eleganter apud Virgilium describitur fama: Fama malum, quo nō aliud velocius vlum, &c. Et apud Cuiuidium. Solis regia: Regia Solis erat sublimibus alta columnis: Clara micante auro, flammalq; imitante pyro. Altera est descriptio, quam quidam accidentalem definitionem dicūt, propterea quod differētiā per proprium & accidens colligit. hæc appositè hoc est, cōuersim (vt loquuntur) rem explicat. Ita q; non abs re sub definitione cōtineri solet.

De definitione.

Definitio est oratio, addita copula, quæ definiti substantiam explicat. Carter.

Regula.

Nulla definitio per se est oratio: sed dicitur oratio verbi, quod definitionem cum definito coniungit.

Definitio duplex est.

Rei.   § Vera est & perfectā.

Nominis: § Tantū nominis interpretatio est.

Quomodo definitio & descriptio conueniunt, & quomodo discrepant.

Definitio & descriptio, præcipuè in hoc conueniunt, quod quemadmodum definitio conuertitur cum definito, sic descriptio cum descripto: Differunt, quod definitio explicat substantiam rei, descriptio qualitatem rei.

Conuenientiæ & discrepantiæ inter diuisionem & partitionem.

Diuisio & partitio conueniunt, quod tam diuisione quàm partitione vnum ducitur in multa. Differunt præcipuè in

IOANNIS SETONI

hoc, quòd diuifum de fuis fpeciebus verè enunciatur : totum integrale de fuis partibus minimè.

Definitionis duæ funt partes.

Genus, } eſt { Prima pars definitionis.
Differentia : } Posterior pars.

Genus eſt in eodem prædicamento cum fpecie.

Obiectio.

Scientia eſt in relatione, grammatica in qualitate, ergo. Genus & fpecies non ſemper ſunt in eodem prædicamento.

Reſponſ.

Scientia quatenus refertur ad ſcibile, eſt in relatione, quatenus ad grammaticam, eſt in qualitate.

De legibus definitionis.

Tres defini- } Vt definitio & definitum conuertantur
endi leges: } Vt explicet ſubſtantiam rei.
                  } Vt breuis ſit & aperta.

Etymologia, interpretatio, &c. poſſunt referri vel ad nomen rei, vel definitionem. Ad definitionem, quatenus vocem cuius eſt etymologia conſideramus, &c. Ad nomen rei, quatenus ſubiectum conſideramus.

Etymologia eſt vera verbi ratio : ut, ex humo factum, pro homine.

Interpretatio eſt dilucida nominis expositio : ut, Saxo frangere, pro molere.

Metaphora eſt translatio rerum verborumq; à genuina ſignificatione ad non propriam : ut æſtas, pro virili etate.

Notatio eſt explicatio alicuius rei peculiari nomine, ut, qui ſe cubito emungit, pro ſalsamentario.

Periphrasis eſt circumlocutio nominis : ut, pro præceptore dicimus eum qui caſtigat pueros.

Diuiſio deſcriptionis.

Deſcriptio duplex: { Poëtica.
                              } Dialectica.

In Poëtica deſcriptione maxima ex parte omittitur genus,

DIALECTICAE Lib. 3.

mus, è contrà fit in Dialectica descriptione.

Descriptio rem appositè explicat, id est, conuertitur cum descripto.

De diuisione.

Postquàm quid sit vnumquodque cognoscimus, proximum videtur, vt quotuplex sit, intelligamus. Diuisionis ergo locus, cuius est insignis vtilitas nos admonet, vt quid ipsa sit, paucis exequamur.

Diuisio est communioris in sua inferiora accommoda diductio.

Trifariam potest vnum in multa diduci, diuisione, partitione, & enumeratione, de quibus ordine dicam.

Quinque sunt diuisionis species.

Prima, quæ & perfectissima, est generis in species: vt, animal partim homo, partim brutum est.

Proxima, est generis in suas differentias: vt, Substantiarum hæc corporea, illa incorporea.

Tertia, subiecti in accidentia: vt, animalium, aliud sanum, aliud ægrum.

Quarta accidentis in subiecta: vt, Feritas alia Leonis, alia Tigridis, alia cæterarū beluarū, &c.

Quinta denique, accidentis in accidentia: vt, Arborum quædam dulcia, quædam amara, quædam medium saporem tenent, &c.

Aliud, partim, hoc, & illud, & reliquæ sectionis notæ plerunque apud authores designant diuisionem.

Bona est diuifio, cùm omnia fua membra pariter diuifum æquant, & cùm diuifum non cum aliqua parte, fed cum omnibus fimul capitis conuertitur.

Obrinendum ne quid in hac defit, aut fuperfit: vt, definitione dictum eft.

Postremò debet vtraq; breuis effe, & aperta, vtpote quę manifestationis gratiã adhibentur.

Partitio eft totius in partes discretio: vt, Curn ciuitatem in ædes, plateas, portas, mœnia, foffas, partiamus. Sit (inquit Fabius) diuifio rerum plurimum in fingulas: partitio fingularum in partes discretus ordo. Omnis diuifio finita eft, & certa habet membra.

Partitio verò nonnunquam manca fit, & ex incertis, ne dicam infinitis partibus conftans.

Diuifum de fuis partibus verè enunciatur. Non autem partitio. Qui ergo hæc non diftinguit, artem destruit.

Enumeratio eft, quoties multa, quę vni alicui infunt, recenſemus: vt, Cicero eloquens orator fuit, prudens ſenator, & grauis philoſophus.

Proxima eft diuifio, cuius per neceſſaria eft vtilitas, tum ad rei quę diuiditur naturam demonſtrandam, tum ad definiendum: quando definire nihil aliud eft, quàm ex genere per differentias diuifio, in ſpeciem deſcendere. Iuuat verò potiſſimum diuidendi ſcientia, ad diſſerendi orationisquę copiam parandam. Eiufdem namq; artificioſi eſt, vnum aliquod, quod multa ambitu ſuo complectitur, in partes ſpargere, & multa in vnum colligere,

DIALECTICAE Lib. 2.

colligere, ac quasi in angustum agere. Verum trisariam potest vnum in multa deduci, diuisione, partitione, & enumeratione. Diuisio est communioris in sua inferiora accommoda deductio, accommodam censeo, quando in omnes suas partes, & eas quidem certas fit sectio. Quinque sunt species diuisionis. Prima, quæ & perfectissima, est generis in suas species: vt Animal partim homo, partim brutum est: vel colorum, alius albus, alius niger, alius medius. Hic diuisum, genus est, scilicet animal: eius autem membra diuidentia, homo & brutum, species sunt animalis. Sic album & nigrum respectu coloris species sunt, licet alias ad substantiam coactæ, sint accidentia.

Proxima est generis in differentias suas, vt substantiarum, hæc corporea illa incorporea. Hic extra diuisionem, membra ipsa sunt diuisionis differentia.

Tertia est subiecti in accidentia: vt, Animalium aliud sanum, aliud ægum. Sanum & ægum accidentia sunt, animal verò subiectum, vel susceptibile dicitur horum accidentium.

Quarta est accidentis in subiecta, vt Astutia alia humana, alia lupina, &c. Hic è regione accidens in substantiam dirimitur. Nam astutia accidens est hominis, lupi, & vulpeculæ, &c.

Quinque denique accidentis in accidentia est sectio, vt febrium hæc acuta, illa lenta, hic tum diuisum, tum membra sunt accidentia. Agricola censet omnem diuisionem esse generis in species, quod quidem negari non potest, cum diuisum ad membra diuisionis refertur.

Nos tamen docendi gratia, simpliciter & citra mutuum inter se collationem ista tradidimus. Citius me assequuntur pueri, cum dico genus nunc in species, nunc in differentias, & accidentia diuidi, quam si solum dixerò, in species diuidi posse. Boëtius, Faber, Melancthon, & non pauci alij putant nomen Polysemon admittere diuisionem: vt, Canum alius domesticus, alius
marinus,

IOANNIS SETONI

marinus, alius cœlestis. At Rodolphus (cui ego assenti-
or) negat id posse fieri. Sectionis notæ sunt, hoc, aliud,
partim, cum geminantur : & apud Græcos, *μῆρ*, & *ἄλ* :
quæ crebrò apud authores designant diuisionem, sed
non semper.

Bona est diuifio, cum omnia membra pariter æquant
diuifum : vt, prædictis diuifionibus liquet, & non cum
vna aliqua parte seorsum, sed cum omnibus simul capitis
conuertitur. Intelligimus diuifum in ipsis mēbris quum
opus fuerit : verum amplissimus rixandi campus habe-
tur, quando subiectum, aut accidens in accidentia seca-
tur. Nam in huiusmodi imperfectioribus diuifionibus,
videntur membra esse latiora quàm diuifum : vt, si di-
cam, Homo alius albus, alius niger, alius medio colore.
Si dixeris hic diuifum addendum esse partibus, statim
clamitabunt Sophistæ mutatam esse faciem diuifionis,
cùm homo albus non sit accidens. Hic ergo idem re-
spondendum puto, quod in elegantijs Valla : nimirum
posse aliquando aliquid intelligi, quod non licet expri-
mere. Nam in hoc Salustiano. Perijt fame, morte omni-
um pessima, subauditur mortium, quæ vox exprimi non
debet. Et ita apud Cicronem. Putabam te interrogas-
se Pompei, vnúmne esset cœlum, an innumerabilia. In-
telligimus cœla, quod verbum absurdum videbitur, si
eloquaris. Obtinendum est, ne quid in diuifione super-
sit, ne quid desit : vt, de definitione dictum iam est, po-
strema debet vtraque breuis, & aperta esse. Nam turpe
est (vt ait Quintilianus) id obscurum esse, quod in eum
solum vsum adhibetur, ne sint cætera obscura.

Partitio est totius in partes discretio. Cicero propriè
scripsit partitionem vocari, cum totum quasi in mem-
bra, non in species disceperitur, vt si corpus partiarius in
caput, thoracem, ventrem, manus, pedes : aut Domum
in fundamentum, parietes, & tecta. Sit, inquit Fabius,
Diuifio rerum plurium in singulas : Partitio verò singu-
larum

DIALECTICAE Lib. 2.

larum in partes discretus ordo, & recta quædam collatio prioribus sequentia connectens. Idem Latine sonant Diuisio & Partitio. At qui hæc non distinguit, artem destruit, vt ait ille. Omnis diuisio finita est, & certa habet membra. Partitio fit nennunquam manca, & ex incertis, ne dicam infinitis partibus constans, quo fit vt credam speciem in indiuidua non diuidi propriè, sed partiri potius: quanquam rhetores non admodum inter hæc distinguere solent.

Enumeratio, quoties multa quæ vni alicui insunt, recensemus, vt cum dico: Cicero fuit eloquens orator, prudens senator, & grauis philosophus: hæc inter dialecticos rarissimè habet locum. Nunc quoniam cum Definitio, tum Diuisio ex omnibus penè locis ducuntur, necessum hic habeo, locorum diuisionem, quæ apud Rodolphum habetur, subijcere, & quid quæq; sunt breuiter, & rudi Minerua aperire.

Locorum tractatio, vt ordo postulat, in alium locum dilatus, quartum librum cõstituet.

De diuisione.

Postquam quid sit unumquodque cognoscimus, &c. Ex-Carter. *ordium sumendum est, à definitione, si res proposita obscura tantum sit: sin verò obscura & multiplex, à diuisione.*

Ad quot utilis est diuidendi ratio.

Ratio diuidendi utilis ad tria: ad	}	Cognoscendum diuisum. Aptè definiendum. Disserendi copiam.
------------------------------------	---	--

Diuisio quid.

Diuisio est communioris, id est, omnis diuisio est generis in species, per differentias diuisiones.

Diuisio duplex.

Nominis, {	vr {	Homini. ū, alij sunt viuētes, alij mortui.
Rei, {	{	Animalium, aliud homo, aliud brutū.

Regula.

IOANNIS SETONI

Regula.

A diuisione rei argumentum sumitur affirmatiue & negatiue: A diuisione verò nominis non sumitur, quia alterum membrum est terminus diminuens.

Vnum diducitur in multa } Diuisione,
tribus modis. } Partitione.
Enumeratione.

Quinque diuisionis species. } Generis in species.
} Generis in differentias.
} Subiecti in accidentia.
} Accidentis in subiecta.
} Accidentis in accidentia.

Regula.

1 Si diuisum intelligatur in suis membris diuidentibus, tum omnis diuisio est generis in species. Sin autem considerantur absque ulla collatione, tum sunt diuisionis species.

2 Quando diuiditur æquiuocum æquiuocans in æquiuoca æquiuocata, ut, Canum alius domesticus, alius marinus, alius cælestis, est enumeratio tantum.

3 Quando ima species diuiditur in sua indiuidua, partim est partitio, partim diuisio: partitio, quatenus non est aliquis certus numerus indiuiduorum alicuius speciei: diuisio, quatenus species, verè prædicatur de suis indiuiduis.

De legibus diuisionis.

Tres leges diuisionis. } Vt diuisum cum omnibus membris
diuidentibus conuertatur, & non
cum vno aliquo.
} Nihil debet esse superfluum, aut
parum explicatum in definitione.
} Vt brevis sit & aperta.

Discrepantiæ inter diuisionem & partitionem.

1 Diuisio est generis in species: partitio est totius in partes.
2 Diuisionis certæ sunt species: partitionis sunt infinitæ partes nobis, licet naturæ sunt finitæ.

DIALECTICAE Lib. 2.

3 *Diuisum prædicatur de suis membris diuidentibus : totum integrale non prædicatur de suis partibus, ut virtus de morali virtute, & de intellectu. Corpus, quod est totum integrale non prædicatur de capite, brachio, &c.*

Obiectio.

Totum simile prædicatur de suis partibus : ut, unaqueque pars aquæ est aqua.

Respons.

Nomen totius similis prædicatur de parte : ipsum tamen totum non prædicatur : neque aqua prædicatur, ut genus, de parte aquæ.

Enumeratio est quoties multa uni alicui attribuuntur : ut, Hector vir fortis in bello, consilio pollens, & Græcorum principum euersor.

Definitio per locos generales ducta.

Homo est animal rationale.

Seton.

Leo quadrupes est rugibilis.

A differentiis.

Homo est, qui capite, humeris, pectore, ventre, manibus, pedibusque constat.

A proprijs.

Terra est pars mundi infima.

A toto.

Prudens est vir prudentiâ præditus, (lis.

A partibus.

Sturnus avis est nigra, albis distincta macu-

A cõiugatione.

Tyrannus est, qui vnus rerum potitur, & ius ex arbitrio suo dicit.

Ab adiacentibus.

Ab affectibus.

Timiditas est impotentia, ceruo, damæ, lepore, paucisque alijs naturalis.

A subiecto.

Ceruisia est, potus ex aqua, hordeo, lupulô- que factus.

A materia.

Triangulus est figura habens tres angulos duobus rectis æquales.

A forma.

Statua est imago sculptoris manu effecta.

Ab effectu.

Rhetorica

IOANNIS SETONI

a fine.

Rhetorica est benè dicendi scientia.

ab effectis.

Ædificator est, qui domus, templa, ædificia potest erigere.

*a destina-
o.*

Homo est animal, cuius vsui cætera omnia sunt animalia.

i loco.

Triarii sũt milites in postrema acie collocati.

i tempore.

Amigdalus arbor est, quæ primo omnium florer.

i connexis.

Vxor est scemina viro maritata.

ab antecessoribus.

Cædes est mors violenta, iurgium, odium, inuidiam, contumeliam, iniuriam plerunque sequens.

*ab adiun-
is.*

Meretrix est, quæ cultui coporis voluptati-
que studet.

*consequen-
tibus.*

Furere est, non cognoscere homines, non
leges, non senatum, non ciuitates, & corpus
suum cruentare.

*pronun-
tis.*

Iustitia est virtus, quæ ex sententia Cicero-
nis, vnicuique sua tribuit.

*compara-
tis.*

Lynx avis est columba minor, pedibus v-
trinque in binos digitos scissis.

*similitu-
de.*

Paterfamilias est, qui ita præest familiæ, vt
præceptor discipulis.

contra-

Virtus est vitium fugere.

riuati-

Obliuio est scientiæ amissio.

elatiuis.

Pater est qui liberos habet.

diffenta-

Virtus est placitis abstinuisse bonis.

POtest quandoque definitio ex duobus aut pluribus
locis duci, sed nomen ex eo habet, qui est manife-
stior.

DIALECTICAE Lib. 2.

ltior. Hæc ex quatuor diuersis locis est petita. Bubo auis est nocturna, à boum mugitu dicta: Vncunguis, carniuora, aquilam magnitudine referens. Nonnulli fortassis quasdam ex his, descriptiones, libentius quàm definitiones vocarent. Verum Agricola, quem in his rebus libentius imitabor, tales appellat definitiones: non tam fortasse quòd rei essentiam, quàm rem ipsam conuersim explicant. Apud quem (quantum ad inuentionem attinet) definitio & descriptio vnum eundemq; locum constituunt, nisi poëtarum descriptionem intelligas cum qua nihil est nobis commercij. Definiendi munus magni & excellentis viri est, qui non solam vniuersalem definiendæ rei naturam, sed & alia plurima, quæ eam circumstant, percipit. Neque quicquam aliud æquè acrem à tardo, doctum ab indocto distinguit, atque definiendi peritia: quo magis conuenit, vt crebrò definitionibus tenelli animi exerceantur. Superest modò, vt diuisio etiam per locos ducatur, atque hîc Rodolphi, viri eruditissimi, exempla adducam, quem nollem villo pacto sua fraudari laude.

Diuisio per Locos.

AC quoniam perfectæ differentiæ origo Seton.
ex forma est, inde ordiamur.

Corporum, aliud animatum, aliud expers *A forma.*
animæ.

Arborum, aliæ ex semine sunt, aliæ sponte *A materi*
nascuntur.

Feritas alia serpentis, alia auis, alia reliqua- *A subiect*
rum belluarum est.

Animalium, aliud mansuetum, aliud ferum. *Ab adiacentibus.*

Hominum, alius studio, alius lucro, alius vo- *Ab affectibus.*
luptati operam dat.

Anima-

*Ab efficien-
tibus.*

Animalium, aliud parentis efficacia, aliud putrefactione gignitur.

Ab effectis.

Animalia quædam foetum, quædam ouum, quædam vermem pariunt.

*A destina-
tis.*

Rerum domesticarum, alię ad necessitatem, alię ad voluptatem, alię ad vsum pertinent.

A fine.

Opum parandarum gratia, alij iustam nant operam, alij foenerantur, alij vi rapiunt, alij fraude subducunt.

A loco.

Animalia hæc terrâ, illa vero mari degunt.

A tempore.

Flores aut Hyberni sunt, aut verni, aut æstiu, aut autumnales.

A connexis.

Homines, partim serui sunt, partim domini, partim neutrum.

*contin-
entibus.*

Muscorum, quidam literas sciunt, quidam ignorant.

*pronun-
tis.*

Quidam homines laudati sunt, quidam vituperati, quidam silentio latent.

*compa-
ris.*

Populares, quidam infra regem sunt opibus, quidam pares, quidam superiores sunt.

*similitu-
dine.*

Aliorum vitæ propositum industria formicæ imitatur, aliorum segnitie similis est muscis.

Nomen rei, opposita, & dissentanea, prorsus aliena sunt à diuidendi ratione. Præterea absurdum esset, ut vna diuisio ex duobus locis ducatur, quod in definitione non est rarum. Nunc restat, ut exerceant sese pueri multis, tum definitionum, tum diuisionum exemplis. Nulla enim ars citra vñ potest percipi: tantum abest ut exactè definire, & rectè diuidere quis possit, nisi prius eius rei sibi vsum fecerit. Ex his, defini-
tione

DIALECTICAE Lib. 2.

tione & diuisione dico, omnis ferè nascitur disputatio,
& argumenta tanquam ex fonte deriuantur. Atque hæc
de Categoricalis dicta sufficiant.

Definitio ducta per locos generales.

OMnis definitio ducitur ab eo loco, à quo id quod sup- Carton
plet locum differentie ducitur.

Nulla definitio ducitur à genere, quia nulla constat ex
genere solum.

Dialectica est disserendi ars.

Linea est longitudo, latitudine & profunditate carens.

De Hypothesica propositione.

Hypothesica propositio est, quæ duas ca- Seton.
tegorigas cum nota hypothetica in se
complectitur: vt, Temperantia est virtus, &
intemperantia est vitium.

Diuidi potest (vt simplex) in veram & fal-
sam: deinde in affirmatiuam & negatiuam.

*Quinque numerantur hypothe-
tica species.*

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Conditionalis.} \\ \text{Copulatiua.} \\ \text{Disiunctiua.} \\ \text{Causalis.} \\ \text{Temporalis.} \end{array} \right.$

Conditionalis est, vbi geminæ Categoricalæ
conditionalis nota iunguntur.

Copulatiua, vbi nota copulationis catego-
ricas coniungit: atque ita finiendæ sunt reli-
quæ species.

Conditionalis vera est, vbi antecedens pro-
bat consequens, aliàs falsa.

L

Copula-

Copulatiua est vera, cuius vtraq; pars est vera, vt iustitia est virtus, & fraus est scelus.

Falsa, si altera pars sit falsa: vt, Homo est rationalis, & homo est immortalis.

Disiunctiua è regione est vera, si altera pars sit vera: vt, Terra minor est sole, aut mentiuntur philosophi.

Falsa, vbi vtraq; pars sit falsa: vt, Argentum præstat auro, vel literę virtuti sunt præponēde.

Causalis similis est conditionali, Nam vera est tantum, quando pars posterior per priorem probatur: vt, Quia homo est capax rationis, est risibilis. Denique quod ad veritatem spectat, idem de temporali est sentiendum.

Hæ etenim sunt veræ. Dum quis currit, mouetur: Dum sis probus, es amandus.

Non autem hæ, Dum bibis peccas: Dum scribis, ludis. Quoniam prior pars non probat secundam. Nullā agnoscunt hypotheticę conuersionem, nec oppositionem præter contradictionē, præposita negatione toti propositioni.

Copulatiua vniuersalitatem, disiunctiua particularitatem quandam præ se fert, quo fit, vt inuicem contradicant, vbi partes sunt oppositæ. Bisariam sumi potest, interdum, tum copulationis, tum disiunctionis nota: illa complexim aut sigillatim, hæc disiunctiuè aut copulatim.

Omittitur nonnunquam nodus venustatis gratia,

DIALECTICAE Lib. 2.

gratiâ, qui tamen, licet non exprimatur, intelligi debet.

TAndem ad hypotheticam enuntiationem ventum est, quam multò compendiosius, quàm alteram absoluemus. Nam de hypotheticis facile iudicabit is, qui categoricorum naturam probè nôrit. Nam aliud non est hypothetica enuntiatio, quàm duæ confusæ categoricæ. Diuiditur hæc vt simplex in veram & falsam, iterum in affirmatiuam & negatiuam: quæ omnia non in verbum, sed quatenus sunt hypotheticæ in connexionem, hoc est, in notam hypotheticam incumbunt. Notas voco omnes coniunctiones (quas dynamis grammatici dicunt) & aduerbia temporis, loci, similitudinis, comparisonis, & similia, vt, si & nec, vel, aut, quia, dum, tam, quando, æquè, &c. Pro diuersitate harum, distinguuntur species hypotheticarum: sed ipse breuitatis causa, eas tantùm quæ præcipuè habentur explicabo. Hæ quinque sunt, conditionalis, copulatiua, disiunctiua, causalis, temporalis. Quanquam duæ vltimæ argumentationum formæ, magis quàm species censendæ sunt. Ad has reduci possunt, quæ reliquæ sunt. In conditionalis respicere oportet conditionem. Nam vera non est, nisi prima propositio secundam prober, hoc est, ex necessitate inferat: vt, Si præcepta Dei seruaueris, saluus eris: Si parentes oderis, es improbus. Hæ falsæ sunt. Si non es monachus non es pius: Si vxor sit formosa, est honesta, licet fortasse partes sunt veræ. Et hæc vera est, quamuis falsæ sint partes. Si equus volabit, erit alatus. Copulatiua non est vera nisi vtraque pars pariter sit vera: vt, Hortensius fuit vir eloquens, & singulari memoria præditus. Falsa, vbi vna pars est falsa: vt, Alexander fuit potentissimus, & sobrius: hanc, quia nullam habet in se conditionem, quidam ab hypotheticis reciijciunt. Disiunctiua è

IOANNIS SETONI

contrario vera est, cuius una pars est vera : ut, Fraus est
 licita, vel mercatores delinquunt. Falsa non est, nisi v-
 bi utraque pars simul falsa fuerit : ut, Scurrarum vita est
 honesta, vel nemo avaro felicior : Cautalis & tempo-
 ralis, conditionalis naturam imitantur. Falsæ enim sunt
 nisi prior propositio alteram necessario probauerit.
 Prioris exemplum : Dies est, quia sol est in nostro Ho-
 rizonte. Posterioris exemplum : dum quis viuit, spirat :
 dum quis cernit, oculos habet. Nec refert utra pars
 in his præponatur : ut, Nox est nobis, dum sol est in al-
 tero hemisphærio. Sunt hæc omnia de hypotheticis
 affirmatiuis intelligenda. Non convertuntur hypo-
 thetica, nec oppositionem habent, nisi contradic-
 tionem, quum toti propositioni præponitur negatio, vel
 aufertur præpositus : ut, Si vis ad vitam ingredi, seru-
 anda sunt mandata. Contradictio est, Non si vis ad vitam
 ingredi, seruanda sunt mandata. Non dum apud Anti-
 podes est sol, nobis nox est. Contradictio, Dum apud
 Antipodes est sol, nobis nox est : qui modus facien-
 di contradictionem generalis est etiam in categoricis :
 ut, Omnis avarus est miser. Nemo odit seipsum, non
 nemo odit seipsum : & ita de reliquis. Onittitur inter-
 dum nota, venustatis causa : ut, Liberali ingenio pro-
 dest lenitas, prauo nocet. Pauperi defunt multa, avaro
 omnia. Præsentæ præceptore, auscultant discipuli. Op-
 tate potes quæ velis, consequi quæ velis non potes.
 Omnis copulatiua participare videtur vniuersalitatem,
 & omnis disiunctiua particularitatem. Itaque sunt qui
 tradunt copulatiuam contradicere disiunctiue, vbi par-
 tes sunt oppositæ : ut, Scipio Hannibalem vicit, dele-
 uitq; Carthaginem. Non vicit Hannibalem Scipio, vel
 Carthaginem non deleuit : rursus. Nullus poëta do-
 ctior est Homero, vel nullus antiquior. Est, aliquis poë-
 ta doctior, & antiquior Homero. Est porro attenden-
 dum, nodum copulatiuum posse bifariam accipi ali-
 quando,

DIALECTICAE Lib. 3.

quando, aut complexim, aut sigillatim: vt, Omnis nostra vis in animo & corpora sita est. (Et) capitur complexim, vera & categorica est. Si sigillatim est copulatiua falsa, significat enim omnem vim in animo esse, & itidem omnem esse in corpore: vtrumq; est falsum. Huius generis sunt. Lac & piscis sunt venenum. Duo & tria sunt quinque: Anima & caro vnus est homo: Argumentatio est antecedens, & consequens & alia similia. Disiunctionis etiam nodus nunc disiunctiue, nunc copulativim capitur: vt, Omne animal aut homo est, aut brutum. Si sumatur (aut) disiunctiue, est falsa propositio. Nempe designat omne animal esse hominem tantum, vel omne animal esse brutum. Si nota copulativim accipiat, designat hominem & brutum pariter inter se, omne animal complecti. Multæ sunt huius generis propositiones: quas hic repetere magis esset longum quam necessarium.

*De definitione hypotheticæ propositionis
dictum est prius.*

Secundi libri finis.

LIBER TERTIVS.

De Argumentatione.

SVMmus huius artis scopus, ad quæ omnia diriguntur, est argumentatio. Cui explicandæ tertiū librum destinavimus.

Primum ergo quid argumentatio, deinde quotuplex sit, postremò quæ ei affinia sunt, demonstrandum est: qui ordo suprà à nobis est servatus.

IOANNIS SETONI

Argumentatio est propositio ad illati-
uam notam connexio : vt Chremes fuit ebri-
us, ergo futilis.

Tria sunt in argumentatione noranda: An-
tecedens, nota, & consequens.

Antecedens est prior pars argumentationis,
notam præcedens.

Consequens verò posterior, eandem subse-
quens.

Nota denique velut nodus quidam est, ip-
sas res connectens : vt Catilina fuit proditor
patriæ : ergo meritò Roma expulsus.

Hic antecedens, Catilina fuit proditor pa-
triæ : ergo, nota : meritò Roma expulsus, con-
sequens.

Antecedens quandoq; in duas secatur par-
tes. Priorem vocant maiorem, alteram mino-
rem, de quibus suo loco dicemus.

Argumentū est probabile, inuentum ad faci-
endam fidem de re aliqua : alij mediū vocant.

Argumentatio in bonam & malam consu-
mitur.

Bona est cuius antecedens necessariò infert
consequens : vt cernit, ergo oculos habet.

Mala est, cuius antecedens, aut non omni-
no, aut non ex necessitate probat consequens :
vt, Attalus fuit diues, ergo liberalis.

Quoniam in primo libro terminum incomplexum,
ac in secundo propositionem explicuimus, postu-
lat

DIALECTICAE Lib. 3.

lat ordo, vt in hoc tertio libello illustretur argumentatio, qua nihil in nota dialectica spatiosius, amplius aut maius. Quemadmodum enim ab exiguis fontibus orta flumina auferunt spatio, & in immensum crescunt, ita & omnis scientia à paruis principijs initium faciens, latius inde emanat, & progressu ad maiora euagatur tandemque in amplissimam immensitatem expatitur. Argumentatio est propositio ad illatiuam notam connexio: vel, vt alijs placet. Oratio qua quis rei, de qua dicit, fidem facere conatur: vt, Nero fuit tyrannus, ergo indignus imperio. Hæc non aliter ex pronuntiatis, quàm ex terminis pronunciatum componitur. Et vt in hoc subiectum, copula, & prædicatum, sic tria quoque notanda sunt in omni argumentatione, antecedens, nota, & consequens. Antecedens est, quicquid notam antecedit. Consequens, quod notam sequitur: Nota, vtiusque nodus est. Vt Lucretia seipsam interfecit: ergo fuit homicidij rea. Antecedens est, Lucretia seipsam interfecit: ergo, nota: fuit homicidij rea, consequens. Antecedens, quandoque duæ sunt partes, maior & minor: de quibus suo loco plura dicemus. Antecedens, ratio, propositumq; dicitur. Consequens, intentio, conclusio, illatio, complexio, connexio, sequens, & thema appellatur.

Note sunt, ergo, ideo, igitur, proinde, itaque, & si que sunt huiusmodi. Totam autem vtriusque connexionem, argumentationem, ratiocinium, sequelam, consequentiam, vulgò consequentiam: Cicero conclusionem dicit. Argumentum vocant alij medium, alius minus rectè, antecedens. Consequentiarum hæc bona, illa mala. Bona est, cuius antecedens non potest esse verum, nisi etiam consequens vnà sit verum: vt nulum regnum scelere partum, est diuturnum: ergo nec Philippi Macedonis regnum est diuturnum. Mala est, cuius Antecedens potest esse verum, consequenti

IOANNIS SETONI

existente falso: vt, Pulegium est medicamentum: ergo non est nutrimentum. Non desuere qui bonam in geminam speciem diuiserunt, alteram à materia, alteram à forma nominantes: & rursus, quam materiam vocant, in aliquot species, quas hic repetere longius esset, opinor, quam utile.

ANNOTATIONES P. CARTERI in tertium Librum Dialecticæ Ioannis Setoni.

ter. *Libri tertius inscribitur de argumentatione, quia argumentari est finis totius Dialecticæ.*

Discrimen inter Argumentationem & Argumentum.

Argumentatio & argumentum in hoc differunt, quod Argumentatio est argumenti per orationem explicatio. Nam argumentatio complectitur argumentum, probans cum conclusione quam probat.

Argumentatio quid.

Argumentatio est ratio concludendi unam propositionem per alteram, per aliquam conjunctionem illatiam. vt, Iustitia est virtus, ergo est laudabilis.

Argumentum est ratio, quæ rei dubiæ facit fidem. Argumentum dicitur medium, quia tota vis argumentationis pendet ex medio.

Fidem facimus dupliciter.

Per notiora naturæ, } Syllogismo.

Per notiora nobis, } Inductione.

Antecedens in syllogismo tantum, in duas secatur partes, quæ Maior & Minor dicuntur.

Argumentatio bona bi- } Ex forma.

ariam dicitur: } Ex materia.

Argumentatio bona ex forma dicitur, & non ex materia, quando

DIALECTICAE Lib. 3.

quando fit recta dispositio terminorum, licet propositiones ipsæ sunt falsæ.

Argumentatio bona ex materia dicitur, quando propositiones veræ sunt ex quibus fit argumentatio, tamen dispositio illarum mala est.

Argumentationum aliæ bonæ, aliæ malæ.

Hæc Setoni diuisio, est nominis diuisio, non rei.

Quatuor sunt argumentationis formæ.

{ Syllogismus.
Inductio.
Enthymema.
& exemplum.

Enthymema ad syllogismum, Exemplum ad inductionem referunt: Aristoteles illud rhetoricum syllogismum, hoc rhetoricam inductionem nominat.

Syllogismus est oratio, in qua ex duabus præmissis concessis, necessaria per concessas infertur conclusio: vt,

{ Omnis ars alit artificem, } Ars.
Pictura est ars: ergo,
Alit artificem.

Tres sunt in omni syllogismo enunciationes: maior & minor propositio nodum præcedentes, ac eundem sequens conclusio.

Tres sunt etiam simplices voces in syllogismis, maior, minor, & media: doctis extrema nominantur.

Maius

IOANNIS SETONI

Maius extremum, est quod in maiori propositione sumitur cum medio.

Minus extremum, quod in minore propositione cum medio sumitur.

Medium verò dicitur, quod in utraque premissa capitur.

Materia syllogismorum ipsa sunt Axiomata.

Forma est Axiomaton dispositio.

Modus est pronuntiatorum quantitatis & qualitatis ratio.

Figura est certa debitæque dispositio medij.

*Bis duo prima tibi numerat, totidemque secunda :
Ultima que reflat, retinet sex verba, figura.*

Medij dispositio.

Præcedit copulam prima, medium sequiturq. :

At bis præcedit terna, sequiturque secunda.

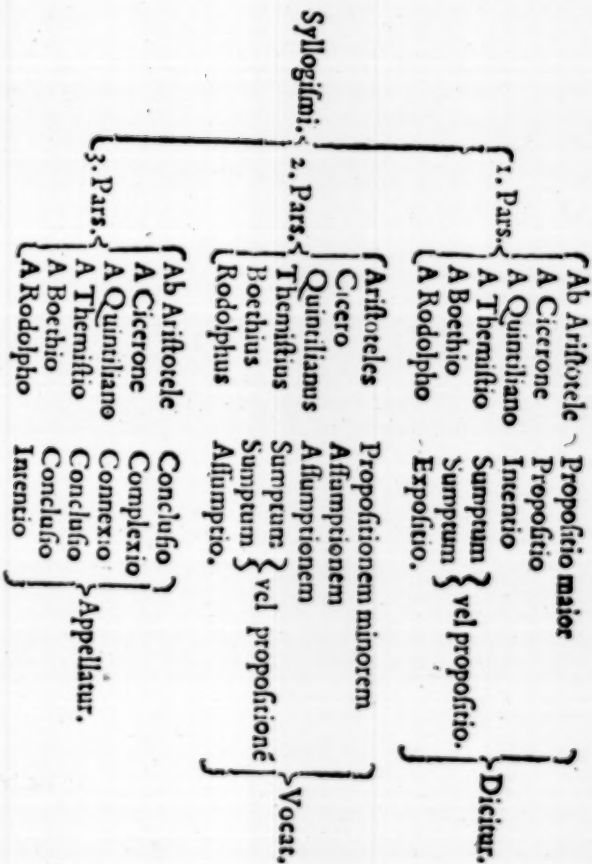
Præmissæ medium maiorq. minorq. capeffunt :

Hoc tamen ut Scillam semper conclusio vitat.

Argumentatio bona quatuor sub se species continet. Syllogismum, inductionem, enthymema & exemplum: Dux priores perfectæ sunt, & secundum philosophum, dialecticis propriæ. Dux reliquæ imperfectæ, captiosæ, & poetis familiares. Syllogismus est oratio, in qua concessis Maiore & minore, necessariò per eas sequitur Conclusio: Syllogismus Ratiocinatio dicitur à Cicerone: ab alijs Collectio. Maior & minor propositio, quia præcedunt nodum, præmissæ appellantur. Conclusio ex præmissis inducitur. Quæ partes variè à varijs nominantur, ut hinc patet.

Syllo-

DIALECTICAE Lib. 3.

IOANNIS SETONI

Maius, minus, & medium extremum, vulgò termini & extremitates nominantur. Maius extremum sumitur cum medio in maiore propositione: Minus in minore sumitur cum medio. Maior in conclusione prædicatur: Minus subjicitur: Medium in vtrâque præmissa capitur, nec vnquam ingreditur conclusionem. Notandæ sunt in syllogismo, materia, & forma. Ad formam spectat modus, & figura. Modi sunt quatuordecim, & tres figuræ, vt docent versiculi.

Bis duo prima tibi numerat, &c.

Barbata, Celarent, Darij, Ferio: integri habentur,
Ad quos ducuntur reliqui, cùm perficiuntur:
Cæsare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti.
Felapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison.

Addunt alij quinque alios modos primæ figuræ, quos vocant indirectos, quòd in conclusione maius extremum minori subjicitur, cùm contrà fit in reliquis. Varietas figurarum ex medio prouenit, quandoquidem, medium, in prima figura est subiectum in maiore, & prædicatum in minore. In secunda bis prædicatur medium, in tertia verò medium bis subjicitur, id est, in vtrâque præmissa, vt versus indicant.

Præcedit copulam, &c. Medium (vt distichon indicat) non ingreditur conclusionem. Præmissæ medium, &c. Conclusio igitur ex maiore & minore extremis constituitur, quæ directâ vocatur, quoties maius extremum de minore prædicatur. Præterea Conclusio cogitatione est prima syllogismi pars. Maior, hoc est eius ratio, vel causa secunda: & Minor, vltima. Verùm priusquam syllogismum absoluam, docendi sunt pueri, quo pacto sese inter argumentandum gerant.

De disputatione.

Disputatio est aliquorum de re controuersa argumentosa conflictatio: in hoc latens veritas diligenti examine discutitur. Quippe vt in arbore putanda segmenta

DIALECTICAE Lib. 2.

mentum reiicimus, ita in dissertatione, concisis falsis & ambiguis, ad vera & indubitata sensim peruenitur. In omni autem disputatione debet esse, qui ratiocinia proponat, & qui ei ad illa respondeat: alter oppugnator, alter propugnator appellatur. Illi inuentio præcipuè, huic iudicium semper ob oculos est ponendum. Alter argumentis seu gladio proscindere, ferire, penetrare conetur. Alter dialectice iudicio, velut clypeo quodam, ictus declinabit, vitabitque, petitionis impetum frangeret, irruenti resistet, seseque illæsum, & intactum tuebitur, hoc est, veritati, seu sacrae anchoræ adhaerebit. Non licet vni eidemque incepta semel dissertatione, nunc opponentem, nunc respondentem agere, velut imperiti grammaticastri, qui ob imperitiam alternatim quaestiones agitant. Imo dialecticorum est obnixè invicem ratiocinandi formam seruare, ne disputantium vices villo modo confundantur.

Disputantis officium.

Disputantis officium est prius meditari quod proponat, scopumque aliquem in animo præfixum habere, quo (si possit) denso argumentationum agmine aduersarium impellat. Huc rationes suas omnes dirigat nec vllam sinat ansam arripere ad alia deflectendi, obstruat viam aufugienti, & angulos querentem reuocet, retrahatque, & quasi vallo quodam undique obsistat, ne quoquo pacto refugium inueniat, aut è casibus elabatur. Facile autem tergiversabitur antagonista, seseque è faucibus eripiet, si multa simul, & turbato ordine proponamus, aut si argumentationem absque forma & vinculis proferamus. Virgeat ergo disputator angustè, ut ad totam connexionem, aut ad eius partes respondeat, non perplexè, sed clarè, & certa cum assuectione. Responsum animo verset, num consonum & idoneum sit, aut secus: deinde quale sit, argumento aliquo impugnet. Si sequela denegabitur, argumentationis, formam allegabimus. Sin propositum, aut eius pars negetur ab aduersario, nouo medio

IOANNIS SETONI

dio confirmetur, donec tandem veniamus ad aliquid
 quod certum sit, taleque ut negare id aduersarius non
 possit. Si quid elargiatur, ex ipso aliud colligendum est,
 deinde ex iam collecto rursus aliud inferendum, & ex
 illo denique aliud, donec tandem ad primum illud per-
 ueniamus quod reliquarum argumentationum serie
 conati sumus asserere: quod profecto arduum non erit,
 si in vtranque partem, hoc est, ad confirmandum, infir-
 mandumque accedamus instructi. Argumenta dabunt
 loci, quæ (ut præmonui) in argumentationis speciem sunt
 colligenda, atque ita decenti ordine obijcienda, quoad
 voti compotes simus, vel donec resoluendus sit aduer-
 sarius, & nostro arbitrio quasi è compedibus emitten-
 dus: id quod tum plerumque fieri solet, cum seu captius
 in laqueos ducitur, vel rationem missam facere, à dig-
 niori aliquo, qui disputationi præsidet, iubemur. Exem-
 plum, ut, si quis neget sapientem esse diuitem: probabis
 hoc pacto: Sapiens nullis caret opibus, ergo est diuus.
 Antecedens probabis ad hunc modum. Sapiens habet
 opes quas vult, ergo non caret vllis: & iterum antec-
 dens sic suadebis. Sapiens nullas cupit, ergo habet quas
 vult: antecedens rursus. Sapiens non putat opes esse
 bonas, ergo nullas cupit.

Denique sic adhuc probabis antecedens. Sapiens so-
 lam virtutem in bonis esse iudicat, ergo diuitias non
 putat esse bonas, atque ita deinceps in infinitum, quic-
 quid negatur, nouo medio stabiles.

Officium respondentis.

Respondentis est (qui diuersa tuetur, & pro vero pug-
 nat) primum in initio statim ratiocinium quo proponi-
 tur ordine repetere, deinde deliberare, & secum prius in
 animo meditari, diligenterque apud se statuere, quid sit
 respondendum, cauereque ne ad redargutionem ut vo-
 cant, hoc est, palinodiam, nec ad falsum concedendum
 verumque negandum, nec ad negationem, aut vllam ab-
 surditatem

DIALECTICAE Lib. 3.

furditatem asserendam impellatur. Cauendum in primis ne vlla rerum similitudine decipiatur. Animaduertet sedulò, quibus inuoluntur nexibus ratiocinium, & quibus modis dissolui oportet, quod confirmatum est. Reputet antea tacitè apud se, quò videatur argumentatio spectare, & quasi è longinquo respiciat, num si hoc aut illud asserat, pacatum finem, veluti portum quendam, sit habitura. Res pariter & connexio examinanda est, antequam suam proferat in medium sententiam. Nam nunc materia, nunc consequentiæ artificium fallit.

Non est fas, vt responsoꝝ vlla disputanti obiciat, aut quaestiones proponat suum agat negotium, id est, obiecta repetat, repellat, soluat. Tantum ad interrogata respondeat, & quantum datur, in singulis satisficiat oppositori. Repellitur argumentatio negatione, soluitur distinctione: nam eludere absurdo, & obiecta retundere, non tam fortasse dialectici esse, quàm grammatici & rhetoris, quibusdam videbitur. Duplici verò nomine repetimus quod proponitur, tum ne fortè vocum aliqua vicinitate decepti obaudiremus, tum ne ad excogitandam responsionem non satis daretur spatij, quando præceps & inconsultum responsum raro vacat vitio, vt ait ille.

Repetita ergo, & quasi ruminata aliquoties argumentatione, vel quaestione, non solum tota per se partium connexio, verum etiam singulae eius partes singulatim ponderandæ nobis veniunt, ad quas, pro earundem qualitatis diuersitate separatim, peculiari suo partibus addito nomine, conuenit responsum dare. Præterea responsoꝝ summa opus est cautione, vbi quis Socratico more secum iniicit disputationem: hoc est, vbi nulla proposita argumentatione, varias quaestiones dolose agitat, cuius in inductione exemplum debimus. Aduersarium quoque nos blanda voce demulcentem, laudantemue, quod ei largimur, suspectum habere debemus, nec minus

IOANNIS SETONI

minus ducentem, quam trahentem vereri. Porro quorsum tédunt eius conatus, priùs imaginemur, quo citiùs scopum illum, ad quem nos velit adactos, velut scopulos vitetur us, ac fugiamus, cane peius & angue, vt est in prouerbio. Nam caput est videre in altercatione, quid positum est in controuersia, ne in ipso portu impingas. Proximum, vt illorum naturam omnem, de quibus agitur probè perspectam habeas, ne Antabatarum more clausis oculis dimices, ne velut Labyrinthum ingressus, quo eas interiùs, eò exitus sit incertior.

<i>Propositio vera</i>	}	<i>Sunt concedendæ.</i>
<i>Quæstio vera</i>		
<i>Argumentatio bona</i>		

<i>Propositio falsa</i>	}	<i>Sunt negandæ.</i>
<i>Quæstio falsa</i>		
<i>Argumentatio mala</i>		

<i>Propositio multiplex</i>	}	<i>Sunt distinguendæ.</i>
<i>Quæstio multiplex</i>		
<i>Argumentatio dubia</i>		

Decipit enim facilè multiplex, de quo non fuerit priùs præmissa distinctio. Nullum nobis negotium successunt, quæ indubitata sunt fidei, aut prorsus à vero aliena : at probabilia rectè discernere, hoc opus, hic labor est. Ad hæc, quicquid denegabimus, seu id verum sit, seu falsum, conabitur illud disputator (si possit) ratione confirmare, & suffulcire, id quod citra nouam argumentationem nequit omnino fieri. Secunda igitur illa argumentatio, & quasi ex responso recens nata, qua negatum colligitur conficiturque non minùs quam prior recitanda, & diligenter pensitanda venit, atq; ita porro donec ad solutionem tandem ventum sit, quæ sanè nunquam aut perrarò absque distinctione (si do-

ctiz

DIALECTICAE Lib. 2.

Etis credamus) i. uenietur. Ac quoniam veritatis & eruditionis tantum gratia decertandum est, non sunt falsa nimis pertinaciter defendenda. Satiusest victori herbars porrigere, & infantiam confiteri, quam à falso stare, & sophistarum more de verbis inaniter arguari. Absit procul rixandi desiderium, absit contumelia, facessant conuitia, quæ biliosis ingenium obfuscant, mentis aciem perstringunt, omne rationis penè lumen extinguunt. Mitte Scotistis omnem inanem loquacitatem, nullum est enim certius illiterati argumentum, quam garrulitas muliebris, doctos decet modestia, & morum candor ingenuus. Nec respondententi licet, recitato ratiocinio statim ad ipsam solutionem. (tanquam respondentis munere grauaretur, aut laqueas timeret) festinare. Longè enim est aliud verè respondere, aliud rectè & appositè, quare aut omnia pariter concedere, aut antecedens, aut sequelam, aut denique negare, vel distinguere oportet. Nam consequens inficiari nemo solet, nec debet. Hanc rem multò exercitamenti facilius, quam regulis percipies. Nam si quis sic disputationem nobiscum instrueret. Omnis mercator est improbus, ergo est puniendus. Non hic sequela, sed propositum est negandum. Si hoc pacto prober. Omnis mercator vitur fraude, ergo Omnis mercator est improbus: hic etiam antecedens negabis. Quod si sic prober. Omnis mercator plures reuendit, quam emit mercedes: Igitur vitur fraude: Iam neganda est consecutio. Si alligabit enthymema, dicimus eius formam non semper esse efficacem ad probandum institutum.

Nunc ordine syllogismos colligamus.

Prima figura.

<p>Bar- Omne vitium est castigandum, ba- Omne mendacium est vitium, ergo ra. Omne mendacium est castigandum,</p>	<p style="font-size: 2em;">}</p>	<p><i>Vitium.</i></p>
--	----------------------------------	-----------------------

M

Celarent.

IOANNIS SETONI

Ce- Nullus magistratus reddit honestum,
la- Omnis prætura est magistratus: ergo, } *Magistratus.*
rent. Nulla prætura reddit honestum.

Da- Quisque affectus est reprimendus,
ri- Ira est affectus: ergo, } *Affectus.*
j. Ira est reprimenda.

Fe- Nalli lasciuu sunt legendi,
vi- Quidam poëtae sunt lasciuu: ergo, } *Lasciuus.*
e. Quidam poëtae non sunt legendi.

Hi quatuor soli perfecti sunt, reliqui omnes imperfecti.

Prima figura est perfectorum tantum. Perfectus est syllogismus, cuius partes, quasi naturæ ductum sequentes, non possunt in meliorem formam reduci, reliqui modi sunt imperfectorum. Itaque transmutatione & conuersione egent, priusquam ad perfectorum ordinem reducantur: quam rem mox planiorem faciam. Subiungam hic etiam quinque illos, qui vulgò adduntur, primæ figuræ modos. Et si enim conclusionem, ut vocant, indicentiam, hoc est, conuersam, inferunt, necessario tamen sequitur adsumpta. Nam si ad easdem præmissas in Barbara sequitur hæc conclusio. Omnis sobrietas est amplectenda, necessario per conuersionem attenuatam sequitur. Aliquod amplectendum est sobrietas: & ita in cæteris modis.

Ba- Omnis temperantia est amplectenda,
rr- Omnis sobrietas est temperantia: ergo, } *Tempe-*
ripten. Aliquod amplectendum est sobrietas. } *rantia.*

Ce- Nullum vitium est decens,
lan- Omnis audacia est vitium: ergo, } *Vitium.*
tes. Nullum decens est audacia.

Da- Quoduis crudele est odiosum,
bi- Aliquod bellum est crudele: ergo, } *Crudele.*
is. Aliquod odiosum est bellum.

Fapismo.

DIALECTICAE Lib. 3.

Fa- Omnis auarus est miser,
 pes- Nullus probus est auarus : ergo, } Auarus.
 mo. Aliquis miser non est probus.

Fri- Quaedam modestia est laudabilis,
 ces- Nullum conuitium est modestia : ergo, } Modestia.
 morum. Aliquod laudabile non est conuitium.

Fapelfmo, & Fricelfmorum dicuntur omnibus figuris
 ex æquo congruere, & communes esse, si medium ad
 debitam figurarum naturam rectè temperetur.

Secunda figura.

Se- Nemo liberalis cupit aliena,
 sa- Omnis auarus cupit aliena : ergo, } Cupiens aliena.
 re. Nullus auarus est liberalis.

Ca- Omnis prudens est temperans,
 me- Nullus voluptuarius est temperans : ergo, } Temperans.
 sfres. Nullus voluptuarius est prudens.

Fe- Nullum scelus est excusabile,
 sti- Aliqua culpa est excusabilis : ergo, } Excusabilis.
 no. Aliqua culpa non est scelus.

Ba- Omnis fraus est prohibita,
 ro- Quaedam mercatura non est prohibita : ergo, } Prohibi-
 co. Quaedam mercatura non est fraus. } tum.

Tertia figura.

Da- Omne periurium est flagitium,
 rap- Omne periurium est mendacium : ergo, } Periurium.
 ti. Aliquod mendacium est flagitium.

Fe- Nulla dialectica est venalis,
 lap- Omnis dialectica est scientia : ergo, } Dialectica.
 ton. Aliqua scientia non est venalis.

IOANNIS SETONI

Disamis reducitur ad *Darij* per simplicem conuersionem maioris & conclusionis, & præmissarum mutationem: ut,

Di- Castigatio est necessaria,
sa- Omnis castigatio est pœna: ergo, } Castigatio.
mis. Pœna est necessaria.

Da- Omnis studiosus est adiuvandus,
ti- Quidam studiosus est pauper: ergo, } Studiosus.
si. Quidam pauper est adiuvandus.

Bo- Aliqua podagra non est medicabilis,
car- Omnis podagra est morbus: ergo, } Podagra.
do. Aliquis morbus non est medicabilis.

Fe- Nulla seueritas placet puero,
ri- Aliqua seueritas est perutilis: ergo, } Seueritas.
son. Aliquod perutile non placet puero.

ter.

Quatuor sunt species bonæ
 argumentationis: } Syllogismus.
 } Enthymema.
 } Inductio.
 } Exemplum.

Regula.

Syllogismus & inductio ad dialecticos precipuè pertinent.
 Syllogismus est oratio composita, in qua maiore & minore concessis, necessario per concessas insertur conclusio.

Regula.

Conclusio diuersum quiddam est à præmissis, quatenus ad formam syllogismorum, non quatenus ad materiam.

De syllogismo.

Diuisio syllogismi.

Duplex est syllo- } Categoricalus. } Communis.
 gismus. } Hypotheticus. } Singularis.

Syllogismus categoricalus est, cuius præmissæ & conclusio categoricæ propositiones sunt.

Hypotheticus syllogismus est, cuius præmissæ vel conclusio hypothetica est.

Categoricalus

DIALECTICAE Lib. 3.

Categoricus Syllogismus.

Directè con- } Est syllogismus concludens maiorem extre-
cludens } mitatem de minore.
Indirectè, } Est syllogismus concludens minorem extre-
mitatem de maiore.

Subdiuisio categor. Syllog.

Categor. Syllo- } Perfectus, qui nullius alterius indiget : ut,
gismus : } Conclusio demonstretur esse necessaria.
Imperfectus, qui indiget, vel ostensura re-
ductione, vel reductione per impossibile,
ut conclusio sit perfecta.

Quatuor modi primæ figuræ tantum perfecti, reliqui
omnes imperfecti.

Syllogismorum diuisio.

Syllogif. } Demonstratiui.
Dialectici.
Sophistici.
Obtratiocinationes.

Demonstratiuus syllogismus constat ex necessarijs prin-
cipijs, & immediatis alicuius artis.

Dialecticus ex probabilibus constat.

Sophisticus ex apparentibus veris.

Obtratiocinatio dicitur, quando ipsa argumentatio pec-
cat in proprijs principijs, malè quidem intellectis, vel dimi-
nutè sumptis.

Diuisio sophistici syllog.

Sophisticus syllog. triplex.

Materia tantum, }
Forma tantum, } Peccans.
Forma, & materia. }

Sophisticus syllogismus peccans materia tantum dices-
se est syllogismus : omnis enim argumentatio denomina-
tur ex conclusione.

IOANNIS SETONI

Tres sunt in omni syllogismo simplices dictiones : cætera supplementa dicuntur.

Materia syllogismoꝝ sunt ipsæ propositiones ex quibus fit syllogismus.

Forma syllogismoꝝ est propositionum dispositio.

Modus, est certa declaratio quantitatis & qualitatis propositionum.

Figura, est quæ docet quomodo medium disponitur in unoquoque syllogismo.

Dispositio Medij.

Sub, præ, prima : bis præ, secunda : tertia, bis sub.

Expositio versiculi.

In prima figura medium est subiectum in maiore, & prædicatum in minore. In secunda figura est prædicatum tam in maiore quàm in minore.

In tertia figura medium est subiectum, & in maiore & in minore.

Regulæ Titelmanni de ratione inveniendi medium.

- 1 Concludere volentibus uniuersalem affirmatiuam, sumendum est consequens subiecti, & antecedens prædicati.
- 2 Ad concludendum particularem affirmatiuam, antecedens ad utrumque extremorum sumendum est.
- 3 Ad concludendum uniuersalem negatiuam, sumendum est consequens subiecti, & extraneum ad prædicatum : vel consequens prædicati, & extraneum subiecti.
- 4 Ad concludendum particularem negatiuam, sumendum est antecedens subiecti & extraneum prædicati.

Expositio earundem.

Medium in Barbara, est superius subiecto conclusionis in toto : & inferius prædicato in toto.

Medium in Celarent, est superius subiecto in toto, & repugnans prædicato in toto.

Medium in Darij, est inferius prædicato in toto, & superius

DIALECTICAE Lib. 3.

perius subiecto in toto, & aliquando ex parte.

Medium in Ferio, est superius subiecto ex parte: repugnans predicato in toto.

De ratione inueniendi medium in 2. figura.

Medium in Cesare, est superius subiecto conclusionis in toto: & repugnans predicato in toto.

Medium in Camestres, est superius predicato conclusionis in toto, & eodem modo subiecto repugnans.

Medium in Festino est superius subiecto ex parte, & repugnans predicato in toto.

Medium in Baroco, est superius predicato in toto, & repugnans subiecto ex parte.

De ratione inueniendi medium
in 3. figura.

Medium in Darapti, est inferius tam subiecto quam predicato in toto.

Medium in Felapton, est repugnans predicato conclusionis: in toto subiecto inferius.

Medium in Disamis est inferius subiecto conclusionis in toto: & inferius predicato ex parte.

Medium in Bocardo, est repugnans predicato conclusionis ex parte, & inferius subiecto in toto.

Medium in Ferison, est repugnans predicato conclusionis in toto, & inferius subiecto ex parte.

IN his vocabulis, quæ vocamus modos, significatiuæ sunt literæ quædam.

A	Uniuerſalem affirmatiuam,	} Designat.
E	Uniuerſalem negatiuam,	
I	Particularem affirmatiuam,	
O	Particularem negatiuam,	

Reductio ſyllogiſmorum eſt quum ſecundæ & tertiæ figuræ ſyllogiſmi ad primæ figuræ ordinem diſponuntur. eadem remanente

materia. Imperfecti autem ad eos perfectos reducuntur, qui ab eisdem literis incipiunt.

In reductione est aduertendum quod B, C, D, F, in imperfectorum principiis, eos modos ad illos quatuor perfectos debere reduci denotant, qui ab iisdem characteribus initium sumunt: vt, Baroco ad Barbara, Cesare ad Celarent, & ita de alijs adhuc.

M. Mutationem præmissarum,	} Repræsentat.
P. Attenuatam conuersionem,	
S. Simplicem conuersionem,	
C, si alibi quam in primo loco ponitur, per impossibile conuersionem denotat.	

Reductio imperfectorum.

1. Tres primi imperfecti in prima figura per conuersionem conclusionis reducuntur. Quartus præter conuersionem, etiam mutatione præmissarum eget. Quintus conuersas præmissas transponit.

2. In secunda figura primus & tertius modus, per conuersionem maioris, secundus mutata & conuersa minore: & quartus solum per impossibile reducitur.

3. In tertia figura, primus, secundus, quartus, & sextus modus, per conuersionem minoris. Tertius transponit præmissas, maiore & conclusione conuersis: denique quintus solum per obliquum syllogismi ductum perficitur. Vt est quisque modos per obliquum ductum probat: Baroco & Bocardo nullum aliam reductionem agnoscunt. Reductio per impossibile est, cum ex contradicentia conclusionis cum alter vtra præmissarum colligitur alterius præmissæ contradicentia: vt, Omnis fraus est prohibita, quædam mercatura non est prohibita: ergo, quædam mercatura non est fraus: sic reducatur: Omnis fraus est prohibita, Omnis mercatura est fraus: ergo, omnis mercatura est prohibita. Sic etiam Bocardo. Quædam podagra non est sanabilis, omnis podagra

DIALECTICAE Lib. 3.

podagra est morbus : ergo quidam morbus non est sanabilis : Ita reducitur ad Barbara.

Omnis morbus est sanabilis, omnis podagra est morbus : ergo, omnis podagra est sanabilis. Seruat maiorem Baroco. Bocardo minorem : ille à maiore, hic à conclusione incipit in reductione. De his satis.

Hunc tam concinnum syllogismorum ordinem, qui maximè in quatuor perfectis conspicitur, nos docuit ipsa natura : nobiscum enim simul nascuntur scientiarum principia.

Vtilissimum est, quando syllogismum colligis, figuras & modos semper in mentem reuocare. Si vniuersale sit quod probatum iri cupis, vniuersali modo ad hoc inferendum conuenienti est vtendum, sin particulare, vtendum aliquo modo particulari. Nihil enim firmiter statuitur, nisi quod in conclusione per præmissas infertur. Quicquid autem negatur inter rationandum, in noui syllogismi conclusione semper ponendum est, donec voti compotes fuerimus. Categorici & simplices syllogismi in dialectica sunt vtitiores.

Porrò, vt inuentio ex locis propriè petitur : ita iudicium altera dialecticæ pars, præcipuè ex syllogismi cognitione pendet, còque plura nobis hic de eo sunt dicenda.

Modi alij sunt vniuersales, alij particulares : & rursum alij affirmatiui, alij negatiui, quas nomenclaturas à conclusione habent. Tum enim vniuersales vel particulares dicuntur, cum conclusio sit vniuersalis vel particularis : & ita de affirmatiuis & negatiuis est dicendum.

IOANNIS SETONI

dum. Si vniuersale sit quod statuere vis (thematicis enim quantitas in primis est inspectanda) Barbara vt alio vniuersali modo est vitendum. Sin particularis, tum Darij, Ferio, aut alij particularis modi conueniunt. Nam ponendum est semper in conclusione, quod cupimus persuasum iri, excogitandæ quæ sunt (inuenio semel medio) præmissæ, vnde illud commodissimè sequi potest: quæ si fortè negentur, & ipsæ statim in conclusione alterius syllogismi ponantur, & per alias nouas præmissas probentur. Insuper dirigitur syllogismus in categoricum & hypotheticum. Categoricalis est cum & præmissæ & conclusio sunt Categoricalæ enūciationes: Hypotheticus, quando harū aliqua sit hypothetica. Categoricalis, in cōmunem & singularem Cōmunis, in simplici & compositum, quæ nomina ab extremis induuntur.

Communis dicitur, cuius extrema sunt communia, de singulari suo loco dicemus. Simplex est, cuius extrema sunt simplicia vocabula, quales sunt ferè syllogismi, quos hactenus collegimus. Compositus itidem est, cum extrema sunt composita. Minus apti sunt ad disputandum, quorum media & extrema sunt multum composita, & idcirco à philosopho reijciuntur.

Literæ significatiuæ in modis

riter.

A, E, I, O, quantitatem & qualitatem propositionum designant.

B, D, C, F, omnes modos imperfectos reduci ad modos perfectos ab eisdem literis incipientes.

M. Mutationem præmissarum significat.

P. Per accidens conuersionem.

S. Simplicem conuersionem denotat.

C. In primo loco non positum, reductionem per impossibile significat.

De syllogismorum reductione.

Reductio syllogismorum est, cum modi secunda & tertia figura,

DIALECTICAE Lib. 3.

figure, & etiam modi indirectè concludentes : reducuntur ad modos primæ figure.

Diuisio reductionis syllog.

Reductio syllogisminor. duplex.

{ *Ostensiva, siue demonstratiua.*
{ *Per impossibile.*

Ostensiva siue demonstratiua reductio dicitur, quando modi imperfecti reducuntur ad modos perfectos per conuersionem terminorum, aut præmissarum mutationem, aut utriusque, ab eisdem literis incipientes.

Per impossibile reductio est, cum ex contradicentia conclusionis cum altera præmissarum, colligitur alterius præmissæ contradicentia, vel contrarium in Dæmpti & Fe-lapton : in reliquis omnibus modis directè concludentibus, contradicentia.

Regulæ reductionis per impossibile.

*Obtineat, trahit ad primos obliqua secundos,
Ad duo verba trahunt ternos, Certare tonanti.*

Expositio carminum.

In vocabulo Obtineat, quatuor sunt vocales, quæ designant modos secundæ figure debere reduci ad modos primæ figure, quorum conclusiones eandem habent quantitatem & qualitatem cum ipsis vocalibus, ut Cæsare ad Ferio, quia O significat particularem negatiuam, cuiusmodi conclusio est in Ferio.

Certare tonanti. In his vocibus sex vocales continentur quæ designant modos tertiæ figure debere reduci ad modos primæ figure, quorum conclusiones sunt eiusdem quantitatis & qualitatis, cum ipsis vocalibus.

Seruat maiorem, variatq, secunda minorem.

Tertia maiorem variat, seruatq, minorem.

Expositio carminum.

*In reductione modorum secundæ figure, incipiendum est à maiore propositione seruata, & pro minore accipienda est
contradictio*

IOANNIS SETONI

contradictio conclusionis, concludendum est contradicentiam minoris: ut,

Fe- Nemo liberalis cupit aliena.
ri- Aliquis auius est liberalis: ergo, } Liberalis.
o. Aliquis avarus non cupit aliena. }

In reductione modorum tertia figura, exordium est à contradicentia conclusionis pro maiore propositione, seruata minore propositione: concludendum contrarium maioris in Darapti & Felapton in reliquis modis contradicentiam et,
Ce- Nullum inendacium est si igitium, } Men-
la- Omne periurium est mendacium: ergo, } daci-
rent. Nullum periurium est si igitium. } Sum.

De reductione modorum indirectè concludentium.

Nesciebatis.

In omnibus indirectè concludentibus modis incipiendum est à contradicentia conclusionis, præterquam in Celantes, nam ibi à minore, seruando maiorem, & concludendo contradicentiam, vel contrarium minoris.

De ostensiva reductione, omnium modorum.

Bavalipton reducitur ad Barbarà per attenuatam conuersionem conclusionis: ut,

Bar- Omnis temperantia est amplectenda, } Tem-
ba- Omnis sobrietas est temperantia: ergo, } peran-
ra. Omnis sobrietas est amplectenda. } tia.

Celantes reducitur ad Celarent per simplicem conuersionem conclusionis: ut,

Ce- Nullum vitium est decens, }
la- Omnis audacia est vitium: ergo, } Vitium.
rent. Nulla audacia est decens. }

Dabitis reducitur ad Darij per simplicem conuersionem conclusionis: ut,

Da- Quoduis crudele est odiosum, }
ri- Aliquod bellum est crudele: ergo, } Crudele.
j. Aliquod bellum est odiosum. }

DIALECTICAE Lib. 3.

Fapesmo reducitur ad *Ferio* per attenuatam conuersionem maioris & per simplicem conuersionem minoris, & per transpositionem præmissarum : ut,

Fe- Nullus avarus est probus,
 ri- Aliquis miser est avarus : ergo, } Avarus.
 o- Aliquis miser non est probus

Fricesmorum reducitur ad *Ferio* per simplicem conuersionem utriusque præmissæ, & eandem mutationem.

Fe- Nulla modestia est conuiuium,
 ri- Quoddam laudabile est modestia : ergo, } Mo-
 o- Quoddam laudabile non est conuiuium. } de-
 stia.

De ostensiva reductione secundæ figuræ.

Celare reducitur ad *Celarent* per simplicem conuersionem maioris : ut,

Ce- Nemo cupiens aliena est liberalis,
 la- Omnis avarus est cupiens aliena : ergo, } Cu-
 ri- Nullus avarus est liberalis. } pi-
 ens.

Camesfres reducitur ad *Celarent* per simplicem conuersionem minoris & conclusionis, & utriusque præmissæ transpositionem : ut,

Ce- Nullus temperans est voluptuarius,
 la- Omnis prudens est temperans : ergo, } Tempe-
 ri- Nullus voluptuarius est prudens. } rans.

Festino reducitur ad *Ferio* per simplicem conuersionem maioris : ut,

Fe- Nullum excusabile est scelus,
 ri- Aliqua culpa est excusabilis : ergo, } Excusabile.
 o- Aliqua culpa non est scelus.

Baroco reducitur ad *barbara*, non ostensiuè, sed per impossibile, quod indicat. C. non collocatum in maiore propositione : ut,

Bar- Omnis fraus est prohibita,
 ba- Omnis mercatura est fraus : ergo, } Fraus.
 ra- Omnis mercatura est prohibita.

IOANNIS SETONI

De ostensiva reductione tertiæ fig.

Darapti reducitur ad Darj per attenuatam conuersionem minoris : ut,

Da- Omne periurium est flagitium,
ri- Aliquod mendacium est periurium: ergo, } Periurium.
i. Aliquod mendacium est flagitium.

Felapton reducitur ad Ferio per attenuatam conuersionem minoris : ut,

Fe- Nulla dialectica est venalis,
ri- Omnis dialectica est scientia: ergo, } Dialectica.
o. Alia scientia non est venalis.

Disamis reducitur ad Darj per simplicem conuersionem maioris & conclusionis, & premissarum mutationem : ut,

Da- Omnis castigatio est pœna,
ri- Aliquod necessarium est castigatio: ergo, } Castigatio.
j. Aliquod necessarium est pœna.

Datisi reducitur ad Darj per simplicem conuersionem minoris : ut,

Da- Omnis studiosus est adiuuandus,
ri- Quidam studiosus est pauper: ergo, } Studiosus.
j. Quidam pauper est adiuuandus.

Bocardo reducitur ad Barbara non ostensiuæ: sed per impossibile : ut,

Bar- Omnis morbus est medicabilis,
ba- Omnis podagra est morbus: ergo, } Morbus.
ra. Omnis podagra est medicabilis.

Ferison reducitur ad Ferio per simplicem conuersionem minoris : ut,

Fe- Nulla severitas placet puero,
ri- Aliquod perutile est severitas: ergo, } Severitas.
o. Aliquod perutile non placet puero.

De ostensiva Regule.

on. **I** Maiori uest maxima vis syllogismi,
quæ penè semper conclusionem in-
tra

DIALECTICAE Lib. 3.

tra se complectitur.

2 In maiori ergo causa conclusionis ponenda est, præsertim in prima figura.

Tum videndum ne subiectum minoris sit extra causam, atque ita necesse est conclusio-
nem sequi.

3 In maiori collocanda sunt plerunque igno-
me, lex, communis sententia, locus commu-
nis, apopthegma.

4 Thesis etiam maiori, } Conuenit.
Hypothesis verò conclusioni.

5 Maior non potest esse particularis in prima
aut secunda figura, si sit directa.

6 Maior minus virium habet quàm minor in
tertia figura.

7 Minoris subiectum in prima figura sub sub-
iecto maioris continetur.

8 Minor non potest esse negatiua in quatuor —
perfectis.

9 Minor in tertia figura sæper est affirmatiua. —

10 Minor ad inferendam intentionem minus
habet virium quàm maior.

11 Ex præmissis veris rectèque constitutis in- —
fertur intentio ex necessitate vera.

12 Præmissæ probant, non probantur.

13 Conclusio probatur, nihil probat.

15 Conclusioni igitur minus quàm præmissis
creditur.

15 Cōclusio rarius ex cōuertibilibus cōflatur.

16 Conclu-

- 16 Conclusio deteriore sequitur partem.
- 17 Conclusio enim negatur, quoties altera præmissarum est negativa.
- 18 Conclusio etiam particularis est, vbi altera præmissarum est particularis.
- 19 Conclusio nec vniuersalis, nec particularis vnquam affirmatur, nisi vbi vtraque præmissa sit talis.
- 20 Conclusio affirmatiua ad confirmandum, negatiua ad infirmandum est apta.
- 21 Conclusionem falsa, necesse est alteruteram propositionem esse falsam.
- 22 Conclusio minus continet, quàm altera præmissarum.
- 23 Concedenda est conclusio in omni bono syllogismo.
- 24 Nulla est conclusio affirmatiua in secunda figura.
- 25 Nulla est conclusio vniuersalis in tertia figura.
- 26 In prima figura, ex causis effectus: in secunda, ex effectibus causæ colliguntur.
- 27 Maius extremum nunc iungitur, nunc disiungitur à medio.
- 28 Maius minori nunc superius: nunc inferius, nunquam aut raro æquale.
- 29 Maius & minus extremum nunquam ante conclusionem iunguntur.
- 30 Medium est extremorum quasi mensura.

DIALECTICAE Lib. 3.

- 31 Medium in affirmatiuis, vtrique extremo congruit.
- 32 In negatiuis alteri iungitur, & remouetur ab altero.
- 33 Medium igitur in affirmatiuis primæ figuræ debet esse vox inter maius & minus extremum media: in negatiuis minore superior.
- 34 Medium in secunda figura debet esse vox superior eo, cui affirmatiuè iungitur.
- 35 Medium vbique in tertia inferius est minore, & maiore etiam quoties ab ea non disiungitur.
- 36 Medium non fit ex voce distantanea vtrique extremo.
- 37 Medium sapissimè superius est subiecto conclusionis.
- 38 Medium pressius non impedit consequutionem.
- 39 Medium ex locis omnibus petitur.
- 40 Medium est causa, quod prædicatum, conclusionis subiecto insit, vel non insit.
- 41 Ex medio pendet cuiusque argumentationis vis & energia.
- 42 Syllogismus affirmatiuus ad probandum, negatiuus ad infirmandum est aptior.
- 43 Bonus est syllogismus, ex cuius intentionis contradicentia cum altera præmissarum insertur alterius contradicentia.

- 44 Omnis syllogismus rectè dispositus, firma est argumentatio.
- 45 Malus est syllogismus vbi fuerint quatuor aut plures termini.
- 46 Malus itidem, si plus sit sub subiecto minoris in prima figura: vt dictum est, quàm sub subiecto maioris continebatur.
- 47 Denique malus est, vbi vox vlla homonymè capitur.
- 48 Amphibologia vbique, sed in syllogismis maximè vitanda est.
- 49 Nullus est syllogismus ex solis negatiuis.
- 50 Nullus est omnino ex solis particularibus.
- 51 Si tantùm in materia peccetur, non impedit syllogismi consecutionem.
- 52 Vbi medijs aut extremorum dispositio non seruatur, vocatur paralogismus, siue obtratiocinatio, cuius sequelam inficiari licet.

Predictarum regularum expositio.

MAior magis pollet, nam in se continet conclusionem: vt, Omnis virtus est laudabilis: Omnis iustitia est virtus: ergo, omnis iustitia est laudabilis.

- 2 Conclusio sub maiore intelligitur. Itaq; maior causa est conclusionis, vt docet 2. regula.
- 3 Aprè conuenit lex Maiori: vt, Potest quisque vim repellere, Milo occidit Clodium, vim repellendo, ergo iure fecit.
- 4 Thesis generalis & infinita est sententia: Hypothesis, finita, atq; aptior conclusioni, quòd syllogismus à communiore ad angustius descendit.
- 5 Maior vniuersalis est in prima & secunda figura, vt ex modis liquet.

DIALECTICAE Lib. 3.

- 6 Maior minùs pollet in tertiâ figura, quantum ad quantitatem, quia particularis est, sed non ad inferendam conclusionem.
- 7 Subiectum minoris in prima figura, inferius est, ad subiectum maioris; vt, iustitia ad virtutem, in superiori exemplo.
- 8 Minor affirmatur in quatuor perfectis, est enim aut A, aut I.
- 9 Minor nunquam negatur in tertiâ figura, quæ regula multos soluit paralogismos.
- 10 Quamuis aliquando minor iuxta quantitatem æquat vel superat maiorem, minùs tamè propriè probat conclusionem.
- 11 Ad veras præmissas non potest sequi falsa cõclusio.
12. Præmissæ probant conclusionem, non probantur, quatenus sunt præmissæ.
- 13 Conclusio contrà nihil infert, sed insertur.
- 14 Conclusioni propter præmissas creditur, minus igitur, quam præmissæ ipsæ, meretur fidem.
- 15 Cõclusio ex extremis cõstat, quæ raro equantur.
16. 17. Sequitur conclusio deterio rem petrem, hoc est, potius negationem quàm affirmationem, & particularitatem quàm vniuersalitatem.
18. 19. Nunquam vniuersalis est, nec affirmatiua, nisi vtraque præmissa sit talis.
20. Conclusio affirmatiua, ad confirmandum hoc est, ad asserendum aliquid: Negatiua ad infirmandum, hoc est, negatiuè concludendum, est aptior.
21. Conclusionem falsam, falsa est altera præmissarum, quia syllogismus est quasi descensus, quod dictum est.
- 22 Minus continet conclusio quam præmissæ, quia syllogismus est quasi descensus; quod dictum est.
23. Concedenda est conclusio, quia syllogismus est argumentatio perfecta, necessariò interens consequens. Pro. 24. 25. consule modos. Omne leue ascendit, omnis ignis est leuis, ergo omnis ignis ascendit.

IOANNIS SETONI

- 26 Ascendere effectus est leuitatis. Nullū graue ascendit, omnis ignis ascēdit, ergo nullus ignis est grauis.
- 27 Maius extremum nunc iungitur medio, hoc est, affirmatiuè nectitur, nunc disiungitur à medio, hoc est, negatiuè separatur.
- 28 Extrema rarò sunt conuertibilia.
- 29 Nunquam inuicem occurrunt, nisi in consequente
- 30 Per medium deprehenditur extremorum cognitio
- 31 Nam in affirmatiuis utriusque extremo conuenit, & affirmatiuè iungitur.
In negatiuis semper disiungitur ab altero.
- 32 Medium igitur in affirmatiuis primæ figuræ debet esse nomen inter extrema medium.
- 33 In negatiuis minore superius, si syllogismus in eadem prædicamentali linea fiat: vt, Homo, animal, substantia. Non potest homo, nec substantia medium esse, si verus sit syllogismus.
- 34 Medium in secunda figura (vbi nullus est modus affirmatiuus) vni tantum extremo iungitur, & superior est eo: vt si ex his vocibus fieret syllogismus, Vitium, iustitia, virtus: nec iustitia, nec vitium, sed virtus fieret medium.
- 35 Contrà, si in tertia ex iisdem fieret syllogismus non virtus, sed iustitia medium esset.
- 36 Medium nunquam disiungitur utrique extremo.
- 37 Medium sæpe est superius minore.
- 38 Medium sæpius impedit conclusionem, quam largè, quam cum strictè sumitur.
- 43 Bonus est syllogismus, ex cuius contradicentia, conclusionis cum maiore sumitur minoris contradicentia, vel quando maioris contradicentia colligitur ex contradicentia conclusionis cum minore.
- 46 Melius est syllogismus, quando minus extremum sit maiori superius.
- 47 Æquiocatio & Amphibologia reiiciuntur à dialectica.

DIALECTICAE Lib. 3.

- 48 Sequitur consequentia, etiam si materia falsa sit: vt,
51 Omnis lapis crescit, ferrū est lapis, ergo ferrū crescit.
52 Contrā si forma syllogismi non seruetur, paralogismus fit, etiam si in materia nihil peccatur: vt, Rex est homo, Omnis rex induit diadema: ergo, Omnis homo induit diadema. Nihil est præterea in his regulis, quod magnopere expositione egeat. Quædam quæ per se satis manifesta sunt, prudens prætereo.

De regulis syllogismorum.

1 Maxima vix est in maiore, quia continet in se ipsam conclusionem.

2 Extra causam, id est, vt subiectum minoris in prima figura contineatur sub subiecto maioris.

3 In maiore collocanda sunt Gnomo, &c. quia syllogismus sepe descendit ab vniuersalibus ad minus vniuersalia. Gnomo, est generalis sententia.

Lex est legis sententia: vt, licet vim vi pellere.

Locus communis loca topica sunt: vt, Quod efficit tale, id magis est tale.

Apophthegma est sententia brevis & acuta.

4 Thesis, est sententia generalis, & infinita:

Hypothesis, particularis & finita.

Regula.

5 Thesis cōuenit maiori, hypothesis conclusioni: quia maior propositio semper plura in se continet, quam conclusio.

6 Maior habet minus virium in Disamis & Bocardo, quatenus ad quantitatem propositionum, non quatenus ad rationem inferendæ conclusionis.

12 Præmissæ probant & non probantur, à conclusione, quatenus sunt præmissæ.

14 Conclusioni minus creditur, quàm præmissis, quia præmissis per se, conclusioni, gratia præmissarum creditur.

15 Conclusio rarius ex cōuertibilibus cōstat: quia maius extremum sepius superius est minore extremo. Sed si constet ex maiore & minore extremo, quæ sunt termini

conuertibiles, nihil ferè aliud est nisi petitio principij : nam quicquid probatur, probatur ex prioribus & notioribus.

16 Conclusio sequitur deteriorem partem : quia si altera præmissarum sit negativa, conclusio erit negativa : si altera præmissarum sit particularis, conclusio erit particularis.

27 Maius extremum iungitur cum medio affirmatiuè disiungitur à medio negatiuè.

29 Maius & minus extremum, &c. quia conclusio constat ex maiore & minore, extremum cum extremo coniungitur, quando conclusio est affirmatiua : disiungitur, quando conclusio est negatiua.

30 Medium, est extremorum quasi mensura, id est cognitio extremorum dependet ex medio. Nam in affirmatiuis utriq; extremo congruit : in negatiuis disiungitur ab altero, & coniungitur cum altero.

33 Medium in Barbara & Darii superius est subiecto conclusionis, & inferius prædicato. In Celarent & ferio debet esse vox superior subiecti conclusionis & repugnans prædicato.

35 Medium in omnibus modis affirmatiuis tertie figure semper est inferius tam subiecto quam prædicato conclusionis.

36 Medium nõ fit ex voce dissonante utriq; extremo, quia natus syllogismus secundum modum fit ex solis negatiuis.

38 Medium pressius non impedit conclusionem, id est, medium sepius impedit, cur conclusio rectè sequatur, cum largius, quam cum strictius sumatur.

39 Medium petitur ex omnibus locis, quia medium dicitur argumentum, omne autem argumentum petitur ex aliquo loco.

42 Bonus est syllogismus, &c. id est, reductio per impossibile est, cum contradicentia conclusionis cum altera præmissarum colligitur alterius præmissæ contradicentia, vel contrarium, de quo dictum est prius.

44 Omnis syllogismus, si rectè disponitur secundum modum & figuram sicma est argumentatio.

DIALECTICAE Lib. 3.

45 *Malus est syllogismus si fuerint quatuor termini, aut plures, quia tres solummodo figurae sunt, & tres termini, ex quibus omnis syllogismus constat, tribus modis disponuntur.*

47 *Malus est syllogismus, ubi aliqua vox sit equiuoca.*

48 *Amphibologia est, ubi aliqua propositio diuersis modis sumi potest.*

Regula.

AEquiuocatio cernitur in vocibus: amphibologia in propositionibus.

49 *Syllogismus nullus potest consistere ex solis negatiuis secundum modum, sed secundum figuram.*

51 *Si propositiones falsae sint, non sequitur ut conclusio sit falsa. Nam syllogismus denominatur ex forma, non ex materia, & ex falsis verum potest sequi.*

52 *Obtruncatio est malus Syllogismus, peccans forma semper, non vero materia.*

Ratio consequutionis Syllogismorum est, quod in praemissis duo extrema sic in medio iunguntur, ut in conclusione eadem eodem modo inter se coniungi sit necesse: ut,

Bar- Quodque pulchrum est difficile,

ba- Quaeque scientia est pulchra: ergo, } *Pulchrum.*

ra- Quaeque scientia est difficilis.

Quaecunque enim in eodem tertio conueniunt, eadem inter se quoque conueniunt.

Similiter cum duo termini in medio disiunguntur, illi inter se in conclusione disiunguntur: ut,

Ca- Omnis prudens est temperans,

ve- Nullus voluptuarius est temperans: ergo, } *Temperans.*

fi- Nullus voluptuarius est prudens.

Difficile & scientia iunguntur affirmatiue, in eo quod est esse pulchrum: iunguntur in conclusione etiam inter se affirmatiue. Quaecunque enim eodem tertio conueniunt, eadem inter se quoque conueniunt.

IOANNIS SETONI

Nam tertium, quod medium vocamus, illud est quod duobus combinationem, & velut cognationem quandam addit: ut, si qui duo vnum aliquem habeant, qui utriusque sit conterraneus, illi ipsi inter se sunt conterranei: & quicumque eundem habent fratrem, illi fratres sunt inuicem, & ita in reliquis, ubi mutua & reciproca est nomenclatura, alioquin non sequetur. Nam si qui mihi pater est, non sum ego illi pater, ac frater sum illi qui est mihi frater, quia nomenclatura in talibus non est reciproca. Exemplum eorum quæ disiunguntur in conclusione quod in medio non conveniunt: Nullum nativum est laudabile, Omnis virtus est laudabilis, ergo nulla virtus est nativa. Virtus & laudabile conveniunt, hoc est, affirmatiue iunguntur: sed virtus & nativum non congruunt, hoc est, disiunguntur negatiue, ergo in conclusione virtus & nativum necessario negatiue disiunguntur. Præterea apud oratores & poetas nonnunquam inuertitur ordo, & dispositio syllogismi. Illi enim conclusionem nunc primo, nunc secundo loco inferunt, ac propositiones quandoque præpostero ordine præ arbitrio, & commoditate sua collocant, quam rem nemo citius dialectico prospiciet. Valla contendit hunc syllogismum rectè disponi.

<i>Socrates est homo,</i>	}	<i>Homo.</i>
<i>Omnis homo est animal: ergo,</i>		
<i>Socrates est animal.</i>		

Et hunc apud Senecam.

<i>Omne peccatum est actio,</i>	}	<i>Actio.</i>
<i>Omnis actio est voluntaria: ergo,</i>		
<i>Omne peccatum est voluntarium.</i>		

Hi syllogismi, transmutatis propositionibus, eam ipsam habeant dispositionem, quam nobis commendat Aristoteles, quæ profectò ducem naturam magis sequitur.

DIALECTICAE Lib. 3.

De ratione consequutionis syllogismorum.

Si maius & minus extremae coniunguntur in medio, Carter. Coniunguntur in conclusione: si disjunguntur in medio, disjunguntur in conclusione: ut,

Da- Omnis virtus est laudabilis,

ri- Iustitia est virtus: ergo,

j. Iustitia est laudabilis.

Quia iustitia & laudabilis iunguntur cum virtute, coniunguntur inter se in conclusione.

Regula.

Tertium dicitur argumentum, siue medium, quia tota vis argumentationis dependet ex medio: & quaecunque in eodem tertio conveniunt, id est, in eodem medio: conveniunt quoque in conclusione.

De duplici syllogismorum ductu.

Syllogismus duplicem habet ductum: re- Seton: ctum, ut cum recto gradu procedit: & obliquum, cum reflexo ordine ad scopum pervenitur. De priore satis differuimus. Obliquo utimur, quum aliquod manifestè verum negatur, ut in hoc exemplo.

Bar- Omnis virtus ornat Philosophum,

ba- Omnis patientia est virtus: ergo,

ra. Omnis patientia ornat philosophum.

In hoc syllogismo, si quis omnia præter intentionem asserat, sic per obliquum ductum insurgemus:

Ba- Quædam patientia non ornat Philosophum,

car- Omnis patientia est virtus: ergo,

do. Quædam virtus non ornat Philosophum.

Conclusio

Conclusio hæc est falsa, ergo altera præmissarum vnde est inducta: at non minor, quæ antè est concessa ergo maior: nimirum. Quædam patientia non ornat Philosophum: quare eius contradictio ex necessitate est vera, scilicet Omnis patientia ornat Philosophum. Hic vides quomodo antagonista ad palinodiã, vel initus impellitur: Hoc enim Axioma, Omnis patientia ornat Philosophum in priori syllogismo erat negatum, quod tamen ab eodem postea conceditur. Ex ijs quæ diximus colligere licet, ex veris falsum non posse induci.

Ex falsis falsum, verumq; aliquando sequetur.

Ex veris possit nil nisi vera sequi.

Syllogismus, quemadmodum cetera species consequentiarum, duplicem habet ductum, vnum directum, vt cum propositione aliqua, velut recta via colligimus id quod probare cupimus, vt videre est in syllogismis a nobis superius adductis: alterum obliquum, cum non recto sed retrogrado quodam ordine ad id quod cupimus, peruenimus. Illum vulgo syllogismum ostensivum, hunc syllogismum ducentem ad impossibile ille appellant. In quo accipere oportet illius negati contradictionem pro vna præmissarum syllogisiri, deinde alteram aliquam propositionem prius concessam, aut manifestè veram. Ex his præmissis (vt necesse est) sequetur conclusio falsa, recurrendum ergo ad præmissas vnde inducta est conclusio, quarum altera necessariò erit falsa, non illa prius concessa, aut manifestè vera: at altera igitur eius contradictio est vera, quæ in priori syllogismo fuit propositio negata, quam confirmare nitebamur. Sumus igitur iam voti compotes, habemusque quod conabamur.

DIALECTICAE Lib. 3.

conabamur. Paratum est (inquit Agricola) quamlibet argumentationem utrius horum ductum explicare. Verum acrius & instantius vigere videtur obliquus; alter paulò mitius, & leuius. Directus itaque monenti, obliquus exprobranti est similior. Prior aduersum securum & intrepidam aduersarium est aptior. Posterior contra sollicitum & tergiversantem, cum nihil non suspectum proponitur. Ille ad docendum dicendumque magis accommodus, hic ad refellendum. Denique animaduertendum ex his quæ diximus, non posse fieri, ut ex veris falsum ullo modo vnquam sequatur, ut patet ex carmine.

De duplici syllogismorum ductu prius dictum est.

Carter.

De Rhetorico Syllogismo.

Rhetoricus Syllogismus nihil à prædicto Seton, syllogismo distat, nisi quia plures habet propositiones. Sumamus exemplum à Cicero-*Propositio*. ne. Melius accurantur, quæ consilio geruntur, quàm quæ sine consilio administrantur.

Domus ea quæ ratione regitur omnibus in-*Ratio*. structior est rebus, quàm ea quæ temerè & nullo consilio administratur. Rursum, Naui optimè rursum conficit ea, quæ scientissimo gubernatore vitur: eadem est exercitus, & cæterorum ratio.

Nihil autem omnium rerum melius consi-*Assumptio*. lio, quo omnis mundus administratur.

Nam & signorum ortus obitúsque definitum quendam ordinem seruant, ac dierum noctiumque vicissitudines immutatae perstant, &c.

Consilio

Consilio igitur mundus administratur.

Rhetoricum syllogismum Cicero ratiocinium, Fabius epicherema vocat, Epicherematos (vt ait Quintilianus) & quatuor, & quinque, & sex partes sunt partes à quibusdam. Cicero maximè quinque defendit, vt sit propositio, deinde ratio eius, tum assumptio & eius approbatio, quinta, complexio: quia verò interim & propositio non eget ratione, & assumptio probatione, nonnunquam etiam cōplexione non sit opus, quid tripartitam, & bipartitam quoque fieri posse ratiocinationem. Mihi, & pluribus nihilominus authoribus tres ad summum videntur, hæc ille. Superius exemplum è Cicerone ad Herennium decerpitur, in quo loco Aristotelis, & Theophrasti authoritatem allegat, à quibus hunc syllogismum maximè frequentatum afferunt. Vnde magis miror, Rodolphum sequutū Boetium & Quintilianum, tantum tres partes numerare, rationem & approbationem, nouas argumentationes appellare, sed quoniam de re conueniant, de verbis minùs referunt. Patentur omnes quinque illa prædicta pronūciata plerumque poni solere in hoc syllogismo, quæ omnia partibus computant hi, qui quinque partium esse volunt. Qui verò epicherema in tres tantum partes distribuent, pro prima, propositionem & suam rationem, assumptionem & eius approbationem pro secunda, deniq; complexionem pro tertia supputant.

De Syllogismo Rhetorico.

Rhetoricus Syllogis. ex quinque partibus constat.

Carter.

{ Propositione,
Ratio,
Assumptione,
Assumptionis probatione,
Complexione.

Propo

DIALECTICÆ Lib. 3.

Propositio est, per quam breuiter locus ille exponitur, ex quo tota eius argumentationis dependet.

Ratio est, per quam id quod breuiter expositum est, rationibus affirmatum probabilius & apertius fit.

Assumptio est, per quam id assumitur, quod ex propositione ad ostendendum pertinet.

Assumptionis probatio est, per quam id quod assumptum est, rationibus confirmatur.

Complexio est, per quam id quod conficitur ex omni argumentatione, breuiter exponitur.

Sorites.

Sorites est consequentia, quæ ab vno con- Seton.
 scesso ad alia coniuncta assurgit. Philosophus eius formam expressit in prædicamentis hoc modo.

{ Homo est animal,
 { Animal est viuens,
 { Viuens est substantia : ergo,
 { Homo est substantia.

Huius quoque consequutionis ratio à communi sensu est petita. Quando enim alterum de altero prædicatur, vt de subiecto, quæcumque de prædicato dicuntur, ea omnia de subiecto primo dicuntur, vt apud eundem habetur. Redigitur in syllogismum, si prædicatum prædicato, & subiectum subiecto subijcias, in hunc modum.

Bar- Omne animal est viuens,

ba- Omnis homo est animal : ergo,

ra. Omnis homo est viuens.

Soritem gradationi similem, in syllogismum referunt eruditiores. Captiosum est argumentationis genus,

IOANNIS SETONI

nus, à Chrysippo Strivico inuentum, quod ab vno concessio ad alia coniuncta assurgit: vulgò dialectici. à primo ad vltimum appellant. Alij, vt vox sonat coactionem siue acrualem argumentationem dicunt. Tantum animaduertendum est, vt illa omnia, quæ in conseruationem inducuntur, his necessariò cohereant, quibus tribuuntur, ne transitus nos aliquando fallat: vt, qui dormit, non videt, qui non videt cæcus est, ergo, qui dormit, cæcus est. Hactenus de syllogismo cõmuni.

DE SORITE.

Carter.

Sorites est argumentatio, qua gradibus quibusdam ad conclusionem peruenitur: vt,

Iustitia est virtus,
Virtus est habitus:
Habitus est qualitas: ergo,
Iustitia est qualitas.

Regula.

Redigitur in syllogismum, si prædicatum prædicato, & subiectum subiecto subiicias, mutata tamen propositione minore in locum maioris: vt,

Da Omnis virtus est habitus,
ri- Iustitia est habitus: ergo,
j- Iustitia est virtus.

Cautiones duæ.

Sorites non sequitur, si procedat ab vno prædicamento in aliud prædicatum: vel à rebus ad res artium: vel effectus ex causis remotis & non proprijs collectus arguitur: vt,

Quicumque labori est deditus, is diuitijs abundat:
Qui diuitijs abundat, splendide vivit:
Qui splendide vivit, sit libidinofus: ergo,
Qui labori est deditus sit libidinofus.

Cautio 2.

Argumentum in Sorite non sequitur negativè sed affirmatiue: vt,

Dialectica

DIALECTICAE Lib. 3.

§ Dialectica non est musica,
§ Musica non est differendi facultas: ergo,
§ Dialectica non est differendi facultas.

Syllogismus expositivus.

Syllogismum expositivum aiunt esse, cuius *Seton.*
medium est singulare: talis autem tertiæ
figuræ peculiaris dicitur, quod medium bis
subijcitur, & eius formam præcipuè refert.

Exemplum affirmativi.

Diogenes fuit pauper,
Diogenes fuit Philosophus: ergo } Diogenes.
Quid na Philosophus fuit pauper

Ratio huius sequelæ hæc est, Quæcunque
vni conveniunt, illa inter se quoque coniun-
cta, conveniunt.

Exemplum negativi.

Virgilius non est lascivus,
Virgilius est poeta: ergo, } Virgilius.
Aliquis poeta non est lascivus.

Huius ratio est, Quando aliquid remoue-
tur ab aliquo, remouetur & ab his quæ illi
sunt coniuncta.

Refert hic syllogismus aliqua ex parte tertiæ figuræ
formam, non quod proprie in vilo modo cõstitur,
sed quia huic, quæ in alijs, est similior. In hoc ex singu-
laribus communis sententia aptè colligitur. Huiusmo-
di syllogismum ideo vocat Philosophus expositionem,
quod communes propositiones frequenter explicat,
& exponit: quandoquidem si quis dubiter, num liceat
concionatoribus allegare ethnicos necne, sic probari
potest.

Paulus

Paulus licite allegabat ethnicos,
Paulus fuit concionator : ergo,
Concionatori licet allegare ethnicos. } *Paulus.*

Si conclusio hæc rectè ad præmissas sequitur, necesse est eandem ad communes sequi. Nam quum ad præmissas communes sequuntur singulares, quicquid ex singularibus rectè inferri potest, id à fortiori ex communibus rectè colligitur. Quicquid enim sequitur ad conclusionem bonæ consequentiæ, id ad antecedens eiusdem non potest non sequi. Frequenter probantur communes syllogismi per expositiones & ad eos reducuntur, non tanquam ad perfectiores, sed magis perspicuos, idque potissimum in tertia figura, in hunc modum.

Di- Castigatio est utilis.

sa- Omnis castigatio est supplicium : ergo,
mis. Quoddam supplicium est utile.

Maior si cui videatur esse incerta, probabitur per hanc singularem. Castigatio Catilinæ est utilis. Minor etiam licet non satis exactè probetur, quum sit vniuersalis, tamen per hanc subiectam singularem sit multo clarior, & apertior, videlicet, Castigatio Catilinæ est supplicium : & prorsus eadem conclusio ex utriusque syllogismi præmissis colligitur : nimirum, Quoddam supplicium est utile, ut est videre.

Castigatio Catilinæ est utilis.

Castigatio Catilinæ est supplicium : ergo,
Quoddam supplicium est utile. } *Castigatio.*

Expositoria igitur ratiocinatio quasi prima argumentandi via habetur, rhetoribus multò frequentissima. Nam cum omnis humana cognitio ex sensibus oriatur, sensus autem singulares, & non communia comprehendant, ex his mens communes sententias, & rerum causas colliget : quæ licet sint percipientibus certiores, sunt tamen primò intuenti minus perspicuæ, quam singulares.

DIALECTICAE Lib. 3.

gulares. Postremò cavendum est in his syllogismis, ne minor propositio sic vnquam negativa, id quod suprà de reliquis tertie figuræ admonuimus.

De expositorio syllogismo.

Dicitur expositivus syllogismus, quia declarat uniuersales propositiones veras esse vel falsas, per singulares. Carter.

Regula.

Argumenta sumuntur tam affirmatiuè quàm negatiuè ex syllogismo expositorio: ut,

{ Cicero fuit sapiens,
{ Cicero fuit diues: ergo,
{ Aliquis sapiens fuit diues.

Ratio huius consecutionis est hæc, Si maior & minor extremitates affirmatiuè conueniunt in medio, conueniunt quoque in conclusione, si verò negatiuè disjunguntur, disjunguntur in conclusione.

Istus expositivus syllogismi frequens est, quia cognitio rerum vniuersalium oritur à singularibus.

De inductione.

Inductio est argumentatio à pluribus singularibus ad vniuersale: vel à partibus ad totam progressionem. Seton.

Exemplum de speciebus.

Ebrietas puerum ducit in perniciem: Mendacium ducit puerum in perniciem: Furtum idem agit: perniciem idem: similiter faciunt libido & otium, nec in ceteris est contrarium videre: ergo, Omne vitium ducit puerum in perniciem.

A partibus.

Plebs Romana optimè de Milone sentit, e-
O quester

quester ordo optimè sentit, senatus optimè sentit : ergo, Totus populus Romanus optimè de Milone sentit.

Dicitur inductio inuersus syllogismns, quia sicut in syllogismo ab vniuersali descendit, ita è contrario in inductione à singulari inchoatur, & ascendit argumentatio. Hanc viam docuit nos natura paulatim inductione ex multis singularibus vniuersale colligendi. In hac summopere notanda est singularium similitudo, sine qua nemo rectè valet inducere. Demum in epagogis cauendum est, ne diuersum aliquid inter singularia quę non exprimuntur, appareat : quando non rectè colliges.

Frugifera est cerasus, nux, prunus, vitis, & ilex :

Ergo, facit fructus, arboris omne genus.

Autecedens in epagoge est, quod singularium coaceruatione constat : consequens verò, vniuersale ex singularibus, vel totum ex partibus collectum. Per inductionem vtcunq; probari possunt scientiarum principia, quę nullo modo demonstrari queant.

Inductio dicitur ab Agricola Enumeratio, quę modus quidam est, quo vniuersale constituitur cognosciturque. Vniuersale, notio quedam est in singularibus reperta : indeque in intellectu coaceruata, & retenta. Principia & causę cognoscendi singularia, sunt ipsi sensus, vniuersale autem mentis opus est : ab ea enim effingitur, sicut causę quęque : Mentis enim proprium est

est vnire, & cogere, quæ paulatim ex sensibus collegit. Animæ quoque acrimonia est: vt, etiam si genera, quæ accidunt sensibus, continenter labuntur & fluunt, tamen similitudines eorum accipere & memoria continere possit. Quare ad quendam modum, vniuersale sensu percipitur, non quidem seorsum à singulari, at obiter, subindequæ, vt apud Themistium habetur. Ex his duobus cognoscendis, syllogismo, & inductione, non aliter, quàm ex locis inuentio constat, altera pars dialecticis, quam Græci *Criticein*, id est, iudicium dicunt.

Ecce Aristoteles syllogismum firmiorem esse dixit, sed inductionem magis obuiam: & in conspectu omnibus positam, quod sensus sequatur, hæc suadet apertissime, ille vel nolentes trahit, hæc indoctis, ille eruditus est aptior. Deniq; sine ijs nihil propriè condiscitur, si auctoribus credamus. Inductio appellatur Socratica, propterea quod ea Socrates creberrimè vltus est, idque terè nunquam sine magna interrogationum congerie: vt, An non pomum generosissimum, quod est optimum? An non & qui optimus equus, generosissimus erit? quid pisces? ager? pratum? an non similiter per omnia se habent? quæ si fatearis, tandem ex prolixa inductione propositum suum tibi inexpectatissimum inferet, hoc modo: quid nunc igitur optimus homo erit, & generosissimus? In his igitur labi, & decipi aliquando minor est culpa, quàm in cæteris ratiocinijs: quod difficilius sit latentem scopum in nuda interrogatione deprehendere, quàm si integra proponeretur argumentatio. Nam subito in inductione, & quasi ex insperato irretitur propugnator, nisi innumera simul animo vetset ac prospiciat. Addunt Sophistæ in antecedente. Ita de reliquis, ne inter partes diuersum aliquid, & dissimile appareat, auctores non tam exprimunt, quàm intelligunt. Rhetores rogant aduersarium, vt ille dicat si possit, vbi diuersum reperiat, vt ex eius imperitia

IOANNIS SETONI

conuincant. Possunt qui volunt inductiones elegantiores ex Platone & Cicerone colligere.

De Inductione.

Inductio, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Rhetorica, non ex necessitate,} \\ \text{Dialectica, ex necessitate.} \end{array} \right. \left. \begin{array}{l} \\ \end{array} \right\} \text{Concludit.}$

Exemplum Rhetoricæ inductionis.

Rhetorica inductio est, ut, si in manu, brachio, pede, alijsq; corporis partibus, acceptum insanabile vulnus rescinditur, ne pars sincera trabatur, ergo & in capite vulnus insanabile acceptum eodem modo curari debet.

Dialectica inductio quid.

Dialectica inductio est progressio à minis communibus ad magis commune, tam affirmatiue quàm negatiue: ut, Iste ignis est calidus, & ille ignis est calidus, nec in cæteris est contrarium videre, ergo omnis ignis est calidus.

Officium vtentis inductione quid.

Si aliquibus singularibus enumeratis, respondens non concedat consecutionem, cum adiecerimus, Nec in cæteris est contrarium videre: Petendum est à respondente, ut instantiam inferat, in quo singulare non est verum. Si non potest concedenda est conclusio.

Inductionis duas partes: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Antecedens.} \\ \text{Consequens.} \end{array} \right.$

Antecedens in inductione est coaceruatio rerum singularium. Consequens est generalis propositio ex rebus singulis collecta.

Quando vtendum est inductione.

Vtendum est inductione, cum argumentum siue medium non occurrat, quod aptè confici potest in aliquo syllogismo: & vtendum est inter indoctos potius, quàm doctos.

Quando

DIALECTICAE Lib. 3.

Quando inductio sequitur.

Similitudo singularium causa est cur sequatur, dissimilitudo verò cur non sequatur.

Principia scientiarum possunt aliquo modo probari, non autem demonstrari per inductionem: possunt probari, non autem per ea quæ sunt notiora naturâ, magis universalia (nam nihil est notius primis principijs) sed per ea quæ sunt notiora nobis: ut, si probarem quòd omne genus prædicatur de pluribus speciebus, sic probatur: Animal prædicatur de pluribus speciebus: Nec in cæteris generibus est contrarium videre: ergo, omne genus prædicatur de pluribus speciebus.

Prima principia non possunt demonstrari, quia primis principijs nihil est prius. Omnis autem demonstratio proprij, est per priora & notiora naturâ.

Principia quot modis cognoscuntur.

Principia quatuor modis
cognoscuntur.

{	Usu.
	Experientia.
	Inductione.
{	Intellectu.

Enthymemas.

ENthymema est imperfectus Syllogismus *Secundum*.
Alteram tantum præmissam conclusioni connectens. Vel est oratio, in qua, non omnibus propositis, festinata insertur conclusio, quandoque maiorem cum themate, quandoque minorem complectitur: ut, Temeritas est vitium, ergo Temeritas est fugienda. Deest maior, scilicet: Omne vitium est fugiendum.

Nulla scientia sine usu paratur, igitur nec dialectica sine usu paratur. Deest minor, Dialectica est scientia.

Si in antecedente & consequente idem sit subiectum, deest maior : si prædicatum sit in utroque idem, minor desideratur.

Prior enthymematis pars antecedens, posterior verò consequens appellatur.

Aristoteles ait esse ex probabilibus & signis, imperfectum sillogismum : signum interpretantur quidam, necessarium.

Necessarium est, quod aliter se habere nequit, ut si cui quid addas, totū maius efficitur.

Probabile dicitur, quod omnibus, plurimis vel sapientibus : vel iisdem omnibus, aut pluribus aut præcipuis videtur : ut, Omnis mater filium diligit.

Probabile est enthymema, quando utraque eius pars est probabilis.

Enthymema autem, si quando validum & efficax sit, ex ipsa re magis, quàm ex sua forma fidem facit : ut, Nullam colis virtutem, ergo nec Iustitiam colis. Hæc Arbor fructum fert, ergo floruit.

IN Enthymemate vel maior vel minor tacetur : nec Magni negotij res est, utra desit perspicere, ut præmonstratum est. Duplici autem nomine potissimum dissimulatur altera præmissarum, alias breuitatis studio, cū aperta & omnibus obuia sit illa omittenda sententia, ut apud Ciceronem pro Milone. Omnis infidiator est iure occidendus, ergo Clodius est licitè interfectus : aliàs cū infirma videtur præterita illa propositio, at melius sit eam tacitè de industria præterire, quàm

quàm exprimere: vt, Quintus Fabius fuit cunctabundus, ergo bonus imperator. Catalina fuit temerarius, ergo parùm fortis. Omisſe maiores parùm ſunt firmæ, nimirum, Omnes cunctabundi ſunt boni imperatores, & Temerarij quique ſunt parùm ſtrenui. Ita enthymematis vitium facile ſe offert ſi ſtatim in integrum ſyllogiſmum murabitur, in quo facilius deprehenditur, ſi quod fuerit falſum axioma. Latius patet enthymematis nomen apud dialecticos & omnis imperfectis ſyllogiſmis attribuitur, vt cùm à diuiſis ad coniecta proceditur: vt, Ariſtoteles eſt eruditus & Ariſtoteles eſt philoſophus, ergo Ariſtoteles eſt eruditus philoſophus. A tertio adiecto (vt loquuntur) ad ſecundum adiectum: vt, Carbunculus eſt viridis, ergo Carbunculus eſt. Taurus eſt robuſtus, ergo taurus eſt. Ducuntur ex omnibus locis, verùm maximè perſpicua ſunt enthymemata, quæ ex pugnantibus ducuntur: vt, Quem alienum fidum inuenies, ſi tu tuis hoſtis fueris. Amici ſunt diligendi, ergo non ſunt odio habendi, Omnes nouis delectamur, ergo vetera minoris facimus. Virgilius.

Nulla ſalus bello, pacem te poſcimus omnes, &c. Hinc moti ſunt forſitan veteres, vt ſolis talibus Enthymematis appellationem tribuerent. Tullius enim teſtatur, rhetores Enthymemata propriè appellatſe rationes illas, quæ ex contrario ducuntur. Optimè admonet Melancthon, inuerſum eſſe nonnunquam enthymematis ordinem apud oratores, & poetas, vt quum prior periodus conſequens, poſterior antecedens intert: vt, Improbuſ eſt, ſi crudelis. Sæpe etiam pluribus verbis amplificantiſe eius partes, vt ab imperitis agnoſci nequeant niſi detracto ornatu, & contra aliquando tam implicitè, ſuccinctè, & citra formam connectuntur, vt ea benè gnarus lector niſi animaduertat, non aſpiciat: vt, Quid facerem cum ebrio? Hoc cine eſt officiũ patris? qualia innumera ubiq; in omni oratione

IOANNIS SETONI

sparguntur, Enthymema ex ipsis aliquando vocibus nunquam ex forma sua est efficax, quare quoties negatur illius consequentia: in perfectam argumentationem est vertendum.

De Enthymemate.

arter.

Enthymema duplex: { Rhetoricum.
Dialecticum.

Enthymema Rhetoricum semper est ex contrariis: ut, Nulla salus bello, igitur pacem te poscimus omnes, Turne.

Enthymema quid.

Enthymema est imperfectus syllogismus, ex probabilibus & necessarijs propositionibus.

Regula.

Supprimitur alterum prænunciatorum in Enthymemate duplici de causa, scilicet breuitatis causa, & vitio argumentationis: nam siambo exprimerentur facile argumentationis vitium deprehenderetur.

Enthymema, dicitur festinata oratio, quia Enthymema nihil aliud est, quam cogitatio: cogitatione autem nihil est velocius.

Necessarium duplex: { Simpliciter.
Cum conditione.

Necessarium simpliciter est, quod semper ita sese habet: ut, Si æqualia ab æqualibus demantur, necesse est æqualia remanere.

Necessarium cum conditione est quod fit secundum aliquod tempus, vel aliquam aliam circumstantiam: ut, Dum homo currit, necesse est eum currere.

Probabile dicitur quod omnibus, plurimis, vel sapientibus videtur, &c.

Videri duplex: { Videri & esse.
Videri & non esse.

DIALECTICAE Lib. 3.

Prior significatio huius distinctionis intelligitur in definitione probabili.

Sapientes in definitione probabili sumuntur pro his qui in aliqua arte vel facultate excellunt.

Enthymema dicitur efficax, non ex dispositione antecedentis cum consequente, sed ex materia illarum propositionum.

Exemplum.

Exemplum est argumentatio, qua vnum Seron.
particulare ex alio probatur, propter vtriusque similitudinem: vt, Gypsum, aut argilla dum est vna in quamvis imaginem facile sequitur fingentis manum: ita rudes animi ad omnem disciplinam sunt idonei.

Hic inter argillam & animos, & inter vnum & rude similitudo est.

Exemplum non est absimile enthymemati, nisi quod exemplum aliquanto imbecillior est argumentatio, & magis infirmas habet propositiones: vt, Cæsar non occidit Ciceronem inimicum suum: ergo, nec occidisset Catonem inimicum.

Nam in exemplis similitudo causa consequutionis existit: itaque quoties in his bona est consequentia, ex materia et pronuntiatorum similitudine, potius quam à sua propria forma robur habebit: vt. Apes per omnia circumuolitans, id quod est utile domum adducit: Ita ergo studiosus ex vnoquoque quod ad mores cōfert excerpt. Satis erit si ea parte congruunt, cui adhibentur

adhibentur, similitudines. Dissoluimus exemplum, ostensa partium dissimilitudine. Nam hoc ratiocinium : Laterensis fuit accusatus, quia consulatum affectauit : ergo Cicero fuit accusandus, quia consulatum affectauit. Non valet ob dissimilitudinem : alter enim per ambitum, alter citra ambitum affectauit. In suadendo mirè conducunt, in vrgendo parùm habent momenti. Petitur non solum à comparatione, vt pari, maiori, minori, sed etiam è locis similium & dissimilium.

Syllogismum & inductionem præmonuius esse perfectas formas argumentandi, in quibus tantùm rectè possit Antecedens negari, at verò in Enthymemate & exemplo, tum antecedens tum consequentem licet inficiari. Aristoteles vocat Enthymema, rhetoricum syllogismum : Exemplum, rhetoricam inductionem, nam ad perfectiores referuntur (vt diximus priùs) imperfectiores, verùm omnia imperfecta, inductio non est exemplum, nec contrà, licet sepe numero ita contingat. Exemplum est enthymemate minùs efficax, & infirmiore habet sæpe probationem : vt, Milo missus est in exilium, quòd Clodium occidit : ergo Cicero mittendus in exilium, quòd Lentulum occidit. Talia & tam frigida ratiocinia appellat Cicero plumbeos pugiones. Itaque ob hoc inefficacissima forma est exemplum, quod rarò sunt similitudines adeò consonæ, & per omnia conuenientes, vt non in aliquo appareat dissimilitudo. His tamen imperfectis argumentandi speciebus vti licet, quoties perfectioribus non est opus. Si quando negabitur illarum consequutio, nec valeamus ex sua materia enthymema, nec ex similitudine exemplum

DIALECTICAE Lib. 3.

plum satis confirmare, tum statim ad perfectiores, syllogismum & inductionem (quo um firma semper & efficax est consequentia) contugiemus. Aiunt quidem e. emplum esse comparationis speciem, quod, quàm sic veram, aliorum esto iudicium. Ducitur exemplum à pari: vt, si fratrem domialis, cur me eijsis: A maiori, Non potuit Romam capere Hannibal: ergo, nec Gothi. A minori, Patres vestri libertatem ciuium Romanorum immunitam non tulerunt: vos vitam ereptam negligetis? à simili, Gagates aqua infusa incenditur, oleo restinguitur: ita quidam quò magis rogas, eo magis frigescunt, si negliges, vltro cupiunt. A dissimili, vt Hystrix non isculatur spinas nisi prouocatus, at scurra vltro in queinuis sua dicta torquet. A maiori confirmationi, à minori infirmationi apta sunt argumenta. Huc etiam spectant proueria, sententiæ, apologiquæ & alia similia, vt faciliè inuenitur baculum, quo canem cedas: ergo potens faciliè capiet causam nocendi pauperi. Distat tamen locus ab authoritate, & exemplum: nam in illo hominis iudicio in hoc similitudine utimur. Qui inductione, vel exemplo sæpe inter disputandum uti velit, crebras apud authores similitudines colligere debet, quarum ingens est copia in parabolis Erasmi: Vt tandem finiam, vitandæ sunt propugnatori falsæ, obscuræ, & incertæ similitudines, quæ (nisi diligenter prospiciat) faciliè eum deiicient. Sequuntur ex diuisione dilemma, pseudomenos, crocodelites & violentum, quæ ad prædictas argumentationum species, adiecta conclusione, reduci possunt.

De exemplo.

Exemplum est quoties vnum particulare probatur per alterum, propter simile quod in utroque conspicitur: vt, si bonum est Græcos cum Troianis belligerare, bonum quoq; est Romanos cum Carthaginensibus armis concertare.

Regula.

IOANNIS SETONI

Regula.

*Exemplum species est comparationis. Est enim vel ali-
quod maius, vel par, vel minus, quod ad imitandum vitan-
dumue sumitur.*

Quaestio.

*Exemplum est aliquando duorum in duobus, (ut in ex-
emplo Setoni;) quando ergo est species comparationis? nam
comparatio est duorum in uno.*

Respons.

*Exemplum & comparatio aliquando sunt duorum in du-
obus, scilicet in duobus proximis, ut in exemplo Setoni. Ta-
men semper est duorum in uno tercio, aliquantulo remoto.*

Regula.

*Exemplum valet, si similitudo in qua comparatur, eadem
sit ambobus. Si sit aliqua dissimilitudo, non sequitur argu-
mentatio.*

Exemplum ducitur à maiore, minore & pari.

*A maiore ad minus, negatiuè: ut, Graeci non potuerunt
funditus euertere Troiam: ergo, Nec Romani Carthaginè.*

*A minore ad maius affirmatiuè ducitur argumentum: ut,
Hector potuit interficere perfidum Achillem: ergo, Tota
Troia potuit.*

*A pari argumentum ducitur affirmatiuè & negatiuè:
ut Si iustitia sit virtus, & fortitudo erit virtus: Et si forti-
tudo non erit virtus. Nec iustitia erit virtus.*

Dilemma.

ton.

Dilemma est oratio bicornis, vtrunque ad-
uersarium illaqueans: ut Si duxeris vxo-
rem formosam, habebis communem: sin de-
formem, habebis molestam: proinde nulla
ducenda est.

Medium

DIALECTICAE Lib. 3.

Medium faciliè dabit effugium, si poteris excogitare. Sed aptissima vitiosi dilemmatis dissolutio est Antistrophon, id est, conuersio, quæ vtrumq; cornu in aduersarium retorquet. Valde suadet, quæ nec habent medium, nec faciliè reflectuntur.

Pseudomenos, & Crocodelites sunt, in quibus quodcunq; elegeris, capieris. Prioris exemplum: vt, An sit mentitus nec ne, qui tantum dixit se mentiri? Si fatearis eum mentitum, non quadrat, quia dicta fides sequitur. Sin neges, itidem contrarium eueniet. Posterioris exemplum. Crocodilus matri raptum filium reposcenti ita respondit, reddam si verum mihi respondeas, quid ais ergo, reddam, an non? tum illa, non reddes (inquit) & ideo reddes, quia verum dixi. Cui ille: atqui si reddidero, non dixisti verum, & ideo non reddam. Postremò, violentum (quod Græci vocant *Βιαιον*) est quoties aduersarius sua ratione, quasi proprio gladio iugulatur: vt nolo philosophiæ operam dare, quia sum filius regis. Responderi potest, imò hoc magis philosophiæ est tibi insudandum, quòd sis regia proles.

ORiuntur ex diuisione, dilemma, pseudomenos, Crocodelites & violentum. Dilemma cornuta rarior est, vtrinque respondentem pungens: vt, Si vir bonus, cur vituperas: Sin malus, cur hætenus in amicis habuisti? Quædam retorqueri possunt: vt, Si duxero formosam,

IOANNIS SETONI

formosam, erit iucunda : sin deformem, non erit communis. Potest & idem exemplum per medium dissolui : vt, Non omnis fœmina formosa, vel deformis est, talem ergo mihi deligam, cuius nec deformitas tædium, nec forma zelotipiam parere queat. Efficacissima sunt, quæ nec inuertuntur, nec medium habent. Vt, mentietur in eculco, qui cruciatus ferre poterit : mentietur itidem qui ferre non poterit, ergo tormenta non exquirunt verum. Pseudomenos, mentiens Latinè interpretatur, in quo siue hoc seu illud fatearis absurdum sequetur. Hæc vulgo insolubilia & sese falsificantia appellantur, nec quicquam aliud dici potest, nisi talem in his esse hypothesein, vt quodcumq; respondeas, contrarium eueniet. Huic admodum similis, est crocodelites, à Crocodilo quodam tyranno nomen retinens, qui matrem ereptum filium reposcentem, hoc interrogationis genere illudit. Poterat hic dixisse mulier, tyranno in manu fuisse efficere, vt verè aut falsè responderet : quemadmodum in Apologis de Phœbo legimus. Addijt quidam Apollinem, periculum facturum num omnia præsciret, passerem terens in manu à tergo posita, dic (inquit) Phœbe, animatum an inanimatum in manu proferam, si inanimatum dixisset, viuum produxisset : passerem : sin animatum, passerem mortuum digitorum compressu necatum ostendisset. Phœbus præscius, vitauit vtrunq; hoc modo. Penes te est (inquit) ô inepte : viuum ne an mortuum velis producere. Violenti frequentissimus est vsus apud oratores & concionatores. Facile autem in hoc genere elabitur, qui quod prius dixit vel noua ratione corroborare, vel quod contra eum assertur, retorqueere valet : vt, Improbus es ô Cato, quod quadragies in ius sis vocatus. Imò hoc maior est, inquit, mea integritas, qui toties iudicum sententijs sum liberatus. Imò tantò es flagitiosior, qui non semel iudices pecunia corrupisti : & ita vterq; insurgat & instet : quoad eius fieri

DIALECTICÆ Lib. 3.

fieri potest. Talia argumenta ad perturbandum magis, quàm ad veritatem inuestigandam sunt excogitata. Postremo in casu, ut vocant, ubi non tam quid sit, quàm quid esse possit, spectatur, hic seruabitur ordo. Postulat oppugnator, concedi sibi, quod verum non sit, quod positum vocari solet: quo semel concesso, seu secus, usque cauendum est, ne vel huic repugnans fateamur, vel annexum, & consequens negemus. Ad aliena, quæ nec repugnant, nec sequuntur, iuxta illorùm qualitatis est respondendum, hoc est, vera concedenda, falsa neganda, & dubia distinguenda.

De dilemmate.

Dilemma est oratio bicornis, ex utraque parte aduersa- Carter.
rium illaqueans: ut,

Quod non perdidisti, illud habes,

At cornua non perdidisti: ergo,

Cornua habes. vel,

Qui totus deditus est contemplationi: inutilis est reipub. Et qui literas non cognoscit, is quoque inutilis est: ergo, Omnis homo est inutilis reipublicæ.

Dilemmatis duplex ratio.

Quædam habent,

Quædam non habent.

} *Medium.*

Regula.

Si Dilemma habet medium, est vitiosa argumentatio, & dissoluitur per conuersionem, retorquendo utramq; partem argumentationis in eum qui proponit.

Pseudomenos quid.

Pseudomenos dicitur Mentiens, quia contrarium inferitur à proponente, ei quod à respondente statuitur: ut, Gorgias sophista dixit, Omnes sophistas mendaces esse: Est ne igitur

IOANNIS SETONI

igitur ei credendum? Si neget, ad hunc modum confirmatur. Omnis Sophista mendax est: ergo, Ei credendum est. quia verum dixit. Sin affirmes, sic refellitur. Mendaci non est credendum: ergo, Nec Gorgia Sophista.

Exemplum Crocodilitis.

An prolaturus sum carmen legitimum? Si aliquis affirmet, proferam carmen falsum: Sin neget, contrario modo faciam.

Biaion, siue violentum, est argumentandi forma, ad refellendum aptior, quàm ad probandum, in qua ex oratione aduersarii, non quod ipse vult, sed quod nostras partes confirmat, sequi demonstratur: ut, Nolo æquo iure viuere cum socijs meis, quia me fortuna honoribus auget. Imò tantò magis æquo iure tibi viuendum est, quia eadem ipsa fortuna, inconstans, fragilis, perfida, lubrica est. Nec quos clarificat, perpetuò fouet: nec quos deseruit, perpetuò premit: ut inquit Maro.

LIBER

DIALECTICAE Lib.4. LIBER QVARTVS.

De Inuentione, altera parte Dialectices.

Postquam de Iudicio, quæ videbantur instituto nostro congruentia, diximus: sequitur, ut de inuentione, altera Dialectices parte, paucis differamus.

Dist

IOANNIS SETONI

eton.

Dictum est quid sit definitio, genus, species & proprium: reliqua solito compendio perstringam.

Totum est, quod in varias sui partes discerpitur: vt, Domus in fundamentum, parietes, & tectum.

Pars, totius quasi membrum, ipsi toto annexum: vt, Corpori caput.

Coniugata sunt, quæ sub eodem cadunt iugo: vt, Sapiens, sapientia, sapienter.

Adiacens est modus rei inexistens, quo aliquid aliud quàm secundum substantiæ suæ denominationē appellatur: vt, Homini prudētia.

Actus est id, quodcunque aliquo modo exercere afficique dicimur: vt, dolore.

De subiecto antè diximus.

Causa est ad quam aliquid sequitur.

Efficiens, ex qua } Aliquid fit.
Finis, cuius gratiâ }

Euentum est, quod ex causa sequitur.

Effectum, quod ex efficiente, } Producitur.
Destinatum, quod ex fine, }

Tempus & locus, hîc pro prædicamentis, Quando & vbi, accipiuntur.

Connexa licet sunt extra rem: eam tamen denominant: vt, Vxor marito.

Contingentia, sunt accidentia quæ contingēt circa rem eueniūt, vt pallor egrotationi.

Pronunciata sunt, quæcunque quisquam scripto

DIALECTICAE Lib. 4.

scripto vel dicto significauit.

Nomen rei, est vox ad rem significandam consensu hominum destinata.

Comparatio est, quando duo in vno conferuntur: vt, Furtum est capitale: ergo & mendacium.

Similitudo est, vbi duo in duobus referuntur: vt, In nassam facilis est introitus, egressus difficilis: ita in vitia procliue est iter, exitus verò non perinde peruius.

Repugnantia continent opposita & differentia, de quibus satis altero libro est dictum.

Prima locorū diuisio est in internos & externos. Interni iterum partim sunt in substantia, partim circa substantiam. In substantia sunt septem, definitio, genus, species, proprium, de quibus altero libro egimus, sub proprio comprehenduntur, passio & differentia. Idem interdum & pars & totum potest esse ad diuersa relatum, vt manus pars corporis, totum ad pollicem & digitos. Totum & pars & coniugata non egent explicatione. Circa substantiā sunt adiacens, actus & subiectum. Adiacens est modus qui inest subiecto, & id denominat, vt iustitia homini. Actus & actionem & passionem (quas supra finiuimus) continet. De subiecto etiam antè dictum est. Locus externus diuiditur in cognata, applicita, accidentia, & repugnantia. Cognata, causas & euenta continent. Causa est, ad quam aliquid sequitur.

<i>Materia ex qua</i>	} <i>Aliquid fit.</i>
<i>Forma per quam</i>	
<i>Efficiens à qua</i>	
<i>Finis cuius gratia</i>	

Materiam & formam inter partes supputat Agricola.

IOANNIS SETONI

Eventum vocat, quod ad causam sequitur: alij effectum dicunt: istamen id solum Effectum dici contendit, quod ex efficiente producit, & destinatum quod ex fine. Applicita dicuntur, locus, tempus, & connexa. Tempus & locus nihil sunt hic aliud, quàm prædicamenta. Quando & Vbi, de quibus in suis locis prius egimus. Solent oratores tum in accusatione, tum in defensione, tempus & locum in primis diligenter observare, & inde ducere argumenta. Connexa dicuntur, quæ cùm extra rem sunt, eam tamen denominant: vt, regnum regi. Accidens quinq; habet species. contingentia, pronuntiata, nomen rei, comparata & similia. Contingentia sunt accidentia, quæ circa rem contingunt, ea conditione, vt sine eis res, & illa sine re existere possint: vt Pallor ante ægrotationē & iurgium ante eadem: potest enim quis pallere, vt non ægrotet: & ægrotare, vt non palluerit. Pronunciata sunt dicta, & scripta authorum, & quorumcunq; de rebus significationes, quidam à rebus philosophi in artificialem hunc locum dicunt. Nomen rei, vox est ad rem significandam consensu hominum instituta. Inter comparisonem & similitudinem hoc interest, quod in comparatione, iuxta Rodolphum, duo in uno, in similitudine verò duo in duobus conferuntur: exemplum prioris: Catoni licuit sequi bellum civile, ergo & Cicroni licet sequi bellum civile. Similitudinis exemplum est: vt, equum non reddunt meliorem phaleræ, ita nec hominem fortune ornamenta. Repugnantia deniq; complectuntur opposita & dissentanea, quæ in primo libro exposita sunt. Si cui videbuntur hæc nimium succinctè præcipi. Agricola consulas, qui eadem fusius explicat. Plurimum certè iuvaret inuentionem, si quis præter locos illos generales in superiore tabula depictos, singulas etiam illorum species (vt in Ecclesiastæ admonet Erasmus) ordine, numero, eas animo complecteretur. Multò enim facilius, loca ip-

DIALECTICÆ Lib. 4.

sa separatim per omnia sua membra ducta, quàm generaliter explicata, argumenta scribenti subministrabunt. Huius rei gratiâ quandam de inuentione tabulam conscripsit us, quæ si pateretur diuisionum multitudo, infereretur hoc loco.

Tabula de inuentione, in calcem huius operis reiecta est.

ANNOTATIONES P. CARTERI in quartum librum Dialecticæ Ioannis Setoni.

De locis.

Locus est communis rei nota, cuius admonitu quid in
quaque re probabile sit, facîle inueniri potest: *val locus* Carter
est sedes argumenti.

Diuisio loci.

Locorum alij sunt: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Interni.} \\ \text{Externi.} \\ \text{Medij.} \end{array} \right.$

Locus internus est, quando argumentum sumitur ex locis, qui sunt de substantia rei, de qua queritur.

Medij loci qui sunt.

Medij loci, sunt loci circa substantiam, qui neque omninò extra substantiam rei sunt, neq; ita infixi, ut loci interni.

Loci externi qui sunt.

Externi loci sunt, qui rem quidem attingunt, sed infixi tamen non sunt, neque adherentes, ut loci medij.

Diuisio locorum externorum.

Locus externus diuiditur in $\left\{ \begin{array}{l} \text{Cognata.} \\ \text{Applicita.} \\ \text{Accidentia.} \\ \text{Repugnantia.} \end{array} \right.$

IOANNIS SETONI

Cognata quæ sunt.

Cognata sunt, quæ licet extra rem sunt, necessario tamen quodam vinculo coniuncta sunt rei, ut efficiens gignit effectum, finis destinatum.

Diuisio cognatorum.

Cognatorum alia sunt : $\left\{ \begin{array}{l} \text{Causæ.} \\ \text{Euentia.} \end{array} \right.$

Causa est, cuius vi aliquid fit.

Euentum est, quod ex causis oritur.

Quæ sunt applicita.

Applicita sunt, quæ dant rebus habitudinem & nomen: Eorum aliud rem ipsam complectitur, ut, Locus: aliud actus ipsius metitur, ut tempus: aliud quodam modo cum re coheret, ut connexa.

Accidentia quæ sunt.

Accidentia sunt, quæ cum extra substantiam rei sunt, nulla necessitate cum re coherent, siue ipsa eueniant, siue non eueniant, res nihilominus esse vel non esse possit.

Repugnantia quæ sunt.

Repugnantia est dissidens per se rerum habitudo, quæ fit ut alterum, ipsum quod alterum est, nullo modo dici possit.

Repugnantia. $\left\{ \begin{array}{l} \text{Opposita.} \\ \text{Diuerfa.} \end{array} \right.$

Opposita sunt quæ repugnant, ut unum uni, una ratione.

Diuerfa sunt quæ repugnant ut unum pluribus, vel pluribus uni.

De definitione.

Definitio est oratio, quæ quid sit res explicatur.

Regula.

Nulla vera est differentia in definitione, propter intellectus nostri imbecillitatem: sed pro veris sumuntur quæcunque veris sunt proxima.

Locus communis definitionis.

Cui tribuitur vel adimitur definitio, eidem attribuitur vel adimitur

DIALECTICÆ Lib. 4.

adimitur definitum: Itemq; cui definitum adimitur vel attribuitur, eidem etiam & definitio: ut liberalitas est virtus, ergo est mediocritas duorum vitiorum.

De genere secundum inuentionem.

Genus est prædicabile de pluribus, siue specie differenti-
bus, siue numero, in questione qua quid sit, dicitur.

Regula.

Individuum à specie, nec species à genere secernuntur
secundum inuentionem, si cum individuo conferatur.

Loci communes.

1 Sublato genere tollitur species: posito genere, non
continuo ponitur species.

2 Quod attribuitur vel adimitur uniuerso generi, id tri-
buitur vel detrahatur cuilibet eius speciei: ut, Sensitive præ-
dicatur de animali: ergo de homine & bruto prædicabitur.

De specie.

Loci communes.

1 A specie ad genus argumenta ducuntur affirmatiue:
ut Scipio consul est: ergo, Magistratus.

2 A genere ad singulas species argumenta ducuntur
negatiue: ad omnes verò species ducuntur affirmatiue.

3 Cui species conuenit, ei conuenit & genus.

Cautio.

Nulla est argumentatio à termino diminute: ut, est
mortuus homo: ergo, est homo: Imò non est, sed cadauer.

De proprio.

Proprium est prædicabile, quod conuenit omni, soli, &
semper: ut, posse loqui, hominis proprium.

Regula.

1 Proprium sub se complectitur differentiam.

2 Inter proprium & differentiã re ipsa nihil interest, sed
sola comparatione differunt, nam proprium dicitur quatenus
ad suam speciem refertur, quatenus verò ad alienã speciem
vel genus refertur, differentiæ nomen obtinet. ut, rationale
hominis

IOANNIS SETONI

homini comparatum, est proprium, animali verò vel bruto, est differentia.

Locus communis.

Posito proprio vel differentia, ponitur & species & sublato proprio vel differentia, tollitur species: ut dialecticus est ergo probabiliter disputare potest, & è contrario modo: ut, Non potest probabiliter differere: ergo, dialecticus non est.

De toto.

Totum est, quod ex partibus est constitutum.

Totum duplex: { Uniuersale.
                                  { Integrale.

Loci communes.

1 Posito toto partes inferuntur: ut dialecticus est: ergo, tenet artem inueniendi & iudicandi.

2 Sublato toto, non continuo partes auferuntur: ut, Domus non est: ergo, Parietes absunt, non sequitur.

3 Argumenta sequuntur affirmatiue à toto ad partem principalem: ut corpus est, ergo est caput. Negatiue non sequitur à parte minus principali.

4 A parte principali ad totum, argumentum sequitur negatiue: ut Radix non est: ergo, nec arbor est.

5 A toto ad partes, & ab omnibus partibus ad totum, argumenta ducuntur & affirmatiue & negatiue.

De partibus.

Partes totius sunt membra.

Diuisio partium.

Partium alie sunt, { Substantie.
                                  { Quantitatis.
                                  { Qualitatis, siue virtutis.

Diuisio partium substantie.

Partium substantie alie sunt, { Constituende.
  { Constitutæ.

Partes rei constituende sunt, quarum si qua desit, & rei & nomen rei deesse necesse est: ut Materia & forma rei naturalis,

DIALECTICAE Lib. 4.

naturalis, veluti corpus, & anima, hominis partes: lignum & vita arboris.

Partes rei constitutæ sunt partes integrales, quæ collatæ rem integram absoluunt: ut, Pectus, venter, &c. constituunt corpus.

Pars substantialis quid.

Pars substantialis est, cuius totum substantia est & partes eius substantiæ sunt: ut Manus & corpus.

Partes quantitatis quæ sunt.

Partes quantitatis sunt, cuius totum quantitas est, & partes eius quantitatis sunt: ut, Pedale, bipedale, binarius, ternarius.

Partes virtutis sunt, quando species ipsæ inter se comparantur secundum qualitates: ut plus roboris Achilli, quàm Aiaci: Plus luminis Solis, quàm Lunæ.

Divisio partium integralium.

*Partium integralium, aliæ sunt, { Similares.
Dissimilares.*

Partes similes sunt, quarum idem est nomen totius & partium: ut Pars aquæ, est aqua.

Dissimilares partes, quarum idem nomen non est totius, & partis: ut, Lignum nec vita arbor est.

*Partium dissimularium. { Præcipuæ, quæ sine rei perniciē
abesse non possunt, ut, caput.
Minus præcipuæ, sine quibus totum constare potest, tamen mancum, ut manus, &c.*

Locus communis.

Sublatiis partibus præcipuis, totum tollitur, & ipsis positis infertur & totum: ut dialecticus non est, quia non cognoscit modum inveniendi & iudicandi.

De coniugatis.

Coniugata sunt, quæ ab uno orta variè commutantur. Hæc definitio non convenit omnibus coniugatis.

Con.

IOANNIS SETONI

Coniugata.

1	Nomine tantum,	} vt {	Vinum, vinolentus.
2	Re tantum,		Somnus, dormiens.
3	Nomine & re,		Iustitia, iustus, iustè.

Abstracta propriè dicuntur ipsa coniugata: concreta verò & aduerbia, casus.

Communis locus.

Tributo vel remoto uno coniugatorum, tribuitur vel remouetur & alterum, modò sint coniugata re tantum, vel nomine & re: vt, temperans est, ergo, temperanter se gerit.

De adiacentibus.

Adiacens est, ex quo subiectum aliud quiddam, quod ex substantia sua nomen ducit: vt, Cicero à substantia dicitur homo: Ab adiacente verò dicitur iustus pater, &c.

Regula.

Pertinent adiacentia, quantitates, qualitates, atque relata, modo ad subiecta referantur.

Loci communes.

- 1 Posito subiecto, ponuntur adiacentia & subiecto sublato, tolluntur adiacentia: vt, Aurum grauissimum est, quia ei plurimum inest terre: grauitas auro hic adiacens est.
- 2 Si adiacentium unum fuerit in subiecto, videtur & alterum inesse: vt, Cato vir laude dignus, quia prudens est.

De actibus.

Actus est ex quo res proposita exercere afficiq, dicitur: vt, Dolere, Moneri.

Regula.

- 1 Actus cōtinet sub se prædicamentū actionis et passionis.
- 2 Oriuntur actus ab adiacentibus pro varietate eorum: vt, A timore oritur timere, &c.
- 3 Quedam, actus nomine sunt, re vera tamen adiacentia, et è contrario modo: vt scire, et albere, nomine actus, re vera adiacentia sunt, quia significant album & scientem esse. Sic pugna, nomine adiacens: significatione tamen actus quia non intelligitur sine agitatione & motu corporis.

Diuisio

DIALECTICAE Lib. 4.

Diuisio actus.

Actus partim: { A natiuis adiacentibus oriuntur.
Ex illis adiacentibus quæ visu & consuetudine firmanantur.
Ex subitis & momentaneis animi & corporis affectionibus.

Locus communis.

Si actuum unus extiterit in subiecto, videtur & alter existere in subiecto, ut, spiritum ducit, ergo uiuit.

De subiecto.

Subiectum est cui accidentia inherant.

Regula.

Subiectum non est locus circa substantiam per se, sed gratia actuum & adiacentium: quia hæc sine subiecto non possunt intelligi.

Loci communes.

1 Sublato subiecto, tolluntur tum adiacentia, tum actus: ut, animus non est, ergo nec recordatio est.

2 Posito subiecto, ponuntur adiacentia & actus tam natia, quam, quæ necessitate conueniunt: ut, Ignis est, ergo, Calidus est.

3 Laudato vel vituperato subiecto, laudantur & vituperantur adiacentia & actus, ut Hector immortalis est, ergo, præclara eius facinora immortalia sunt.

De causa efficiente.

Efficiens est quæ rei faciendæ præbet operantem, Vestiaris efficiens causa vestis.

Efficientia quædam agunt necessitate, ut Ignis urit.

Consilio: { Homines, & bruta quædam improprie agunt.

Loci communes.

1 Posita efficiente causa naturali non impedita, sequitur ex necessitate effectus: ut, si aqua sit non potest non frigidificare.

2 Posita

IOANNIS SETONI

2. Posita causa voluntaria, potest sequi effectus, ut si fiber est, potest domus edificari.

Define.

Finis est, cuius gratiâ aliquid fit.

Finis, { Medius, siue destinatus.
Summus.

Finis destinatus est, qui ad supremum consequendum est comparatus.

Finis ultimus est status cuiusque in suo genere perfectissimus: ut ignis maximè calidus est.

Regula.

Quod primum est in actione, postremum est in contemplatione, & è contra.

Locus communis.

¶ Cuius rei finis bonus est vel malus, ipsa quoque res bona vel mala: ut, Pax bona est: ergo bellum genere bonum est.

De effecto & destinato.

Effecta & destinata uno nomine euenta vocantur, quia ex causis eueniunt: sed effecta efficienti, destinata fini respondent.

Loci communes.

1. Posito effecto necesse est causam efficientem præcessisse vel adesse: Ut clavis est: ergo, Faber ferrarius fuit.

2. Sublato effecto, necessario tollitur efficiens: ut, Felicitas non est: ergo nec virtus.

De destinato,

Destinata sunt, quæ certo alicui fini & usui sunt addita: ut, Domus habitationi.

Locus communis.

Quicquid destinato tribuitur vel adimitur, idem & fini tribuendum vel adimendum est: ut, gladium portare licet, ergo vim vi propulsare licebit.

De loco.

Locus est, quo res quæque continetur: vel locus est, qui

DIALECTICAE Lib. 4.

rem ipsam metitur ex ratione loci : ut, est locus, Hesperiam
Graeci cognomine dicunt.

Locus communis.

A loco res laudantur, vel vituperantur : ut, Cantabrigia
studuit, ergo nullius liberalis artis est expertus.

A loco dependet facti coniectura : ut in collegio est eo-
rum, qui probi sunt : ergo, ipse quoque probus est.

Qualitas loci, causa est mutationis nominis facti : ut,
rem e loco sacro eripere sacrilegium est : ergo qui eandem
rem a loco profano surripuit furtum commisit.

De tempore.

Tempus est, quod metitur ipsam rem ex temporis ratione.

Divisio temporis.

Tempus aliud.

Ex substantia ipsius, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ut, nunc, nuper \&c.} \\ \text{Ut, aestas, hyems.} \\ \text{Ut, adolescentia, pueritia.} \end{array} \right.$
Ex his quae natura ei accidunt,
Ab hominibus,

Locus communis.

A tempore, res, facta, vel personae laudantur, vel vitu-
perantur : ut, Cuius externae indolis est, qui calamitatem rei-
pub. non luet.

De connexis.

Connexa sunt, quae non circumstant quidem rem, ut locus
& tempus mutuum tamen capiunt inde denominationem :
ut, Priamus a substantia dicitur homo, a connexis diues.

Discrimen inter connexa & adiacentia.

Differunt connexa ab adiacentibus, quia adiacentia in-
herent insubiecto, & sine eo esse non possunt : ut, Sapientie
extinctio tollitur sapientia. At connexorum alterum potest
esse sine altero, ut Mortua uxore, quanquam nomen tolla-
tur, ipse tamen remanere potest.

Locus communis.

Connexa sese mutuo inferunt & tollunt, ut Praeceptor
non est, ergo discipulum non habet.

De

IOANNIS SETONI

De contingentibus.

Contingentia nomen rei, pronunciata, comparata, & similia, vno nomine predicamentalia accidentia vocantur. Contingentia sunt, quæ contingenter circa rem eueniant.

Contingentia alia.

Antecedunt rem.	} vt {	Iurgium ante cædem.
Adiuncta sunt rebus,		Clamor in cæde.
Consequuntur,		Fuga post cædem.

Loci communes.

Ab antecedentibus : vt, Milites imperatoris iussui parent : ergo, Fortiter pro repub. sunt dimicaturi.

Ab adiunctis : vt, Vir pallidus est : ergo, Morbo afficitur.

A consequentibus : vt, In pedes se cõiecit : ergo, facti est reus.

De nomine rei.

Nomen rei, est vox ad rem significandam consensu hominum destinata.

Regula.

Nomen rei, siue interpretatio nominis, est locus internus, & ad definitionem refertur, si respiciamus nomen, cuius est interpretatio : sin autem respiciamus rem, vel subiectum, est locus externus, & accidit rei.

Loci communes.

1° Argumenta a nomine rei tribus modis sumuntur. Primo modo, a nomine vel interpretatione nominis. A nomine : vt, Cato philosophus est : ergo, Sapientiam studiosè colit. Ab interpretatione nominis : vt, Sapientiæ studiosus est : ergo, est philosophus.

2° Secundo modo, ab homonymo, siue ex agnitione : vt, venerabile est nomen regis : ergo, subditi cum colere debent.

3° Tercio modo ex translatione, cum nomen aliquod per metaphoram, à genuina sua significatione ad non propriam transfertur : vt, Dido vulnus alit venis, & cæco carpitur igni : ergo, Amore est incensa. Ignis hic sumitur pro amore.

De

DIALECTICAE Lib.4.

De pronunciatis.

Pronunciata sunt testimonia ab autoritate profecta, ut
sententia clarorum virorum, leges, &c.

Pronunciato-
rum alia, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Diuina, ut Oracula, Vatum prædi-} \\ \text{ctiones.} \\ \text{Humana, ut, leges, dicta sapientum,} \\ \text{opinio vulgi.} \end{array} \right.$

Subdiuisio.

Pronunciatorum alia.

Antecedunt rem, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Vatum prædictiones.} \\ \text{Coniuncta sunt rebus.} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Præsentium laus.} \\ \text{Consequuntur,} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Sermo de præteritis.} \end{array} \right.$

Locus communis.

1 Fides in quauis arte peritissimis est adhibenda: ut, va-
tes promittunt victoriam: Bellum igitur est suscipiendum.

2 A pronunciatis argumentum præcipue sumitur affir-
matiuè, aliquando tamen negatiuè, ut in diuinis, & in alijs
multis, ut, Oraculum vetat pacem componere: Paci igitur
non est consentiendum.

De comparatis.

Comparata sunt quæ cõferuntur in uno tertio, quod est ambo-
bus cõmune: ut licuit Achilli ducẽ esse, ergo licuit Hecitori.

Regula.

Comparatiua ea dicuntur, quæ maiora ex minoribus,
vel minora ex maioribus, vel paria ex paribus probant.

Loci communes.

1 A maiori ad minus argumentum sumitur negatiuè
tantum: ut, Hecitor non potuit Græcos vincere: ergo, Nec
Memnon potuit.

2 A minore ad maius argumentis sumitur affirmatiuè: ut
Paris potuit interficere perfidũ Vlyssẽ: ergo, Troilus potuit.

3 A pari argumentum sumitur tam affirmatiuè, quàm
negatiuè: ut, licuit Paridi tergum dare hostibus: ergo, Po-
lydamẽ licuit.

Corro-

IOANNIS SETONI

Corrolarium.

- 1 Quod in re maiore non valet, nec valebit in minore.
- 2 Quod in re minori valet, valebit etiam in maiore.
- 3 Quod valet in yno parium, valebit in altero.

De similitudine.

Similitudo est rerum diuersarum inter se collatarum similis quædam affectio.

Discrimē inter cōparationem & similitudiēm.

Similitudo differt à comparatione, quòd similitudo posita est in qualitate: Comparatio verò in quantitate. Et similitudo est duorum in duobus: Comparatio, duorum in uno tertio: ut arbor excisa repullulat, euulsa non refruticat, ita malum si penitus tollatur, non renascitur.

Locus communis.

Quod in uno similiū valet, valebit in altero: & dissimiliū dissimilis est ratio.

De repugnantibus.

Repugnantia est rerum per se dissidens habitudo, qua fit ut alterum id ipsam quod alterū est, nullo modo dici potest.

Repugnantium diuisio.

Repugnantium due sunt $\left\{ \begin{array}{l} \text{Opposita.} \\ \text{species.} \end{array} \right.$

$\left\{ \begin{array}{l} \text{Diuersa.} \end{array} \right.$

Opposita sunt, quæ repugnant, ut unum uni.

Diuersa, quæ repugnant, ut plura uni. De his dictum est in primo libro.

Locus communis.

Uno repugnantium concesso rei inesse, alterum tollitur inesse: ut, Est dominus, ergo non est seruus.

Locus communis Relatiuorum.

A relatiuis argumentum sumitur affirmatiuè & negatiuè: ut, Rex est: ergo, Regnum habet, & è contrà.

A priuatiuis argumentum a negatiuè & affirmatiuè: ut Cæcus est: ergo, Visum non habet.

Contra-

DIALECTICAE Lib. 4.

Contrariorum contraria est consequentia: ut, virtus est expetenda, ergo, Vitium est fugiendum.

Cautio.

Contrariorum eadem ratio est, quando unum predicatum duobus contrariis subiectis est commune: ut, Iustitia est habitus, ergo & iniustitia est habitus.

Contrariorum contraria est ratio, quando duo contraria prædicata duobus subiectis contrariis conveniunt.

Locus communis à contradicentibus est: ut altera pars verè dicatur de omni re: ut virtus est nō homo, ergo nō est homo,

FINIS.

AD LECTOREM.

Qui reliquum quærit, logicam quod perficit artem, Seton.
Sedulus insignem voluat Aristotelem.
Omnia non possum docuisse, nec expedit, imò
Prudens atque sciens plurima prætereo.
Conabar pueris glaciem præscindere tantum,
Hoc ubi nactus ero, nil moror ulterius.

Hoc erat in votis perstringere, summus apertò
Flumine quod fundens pandit Aristoteles.
Si potui præstare, iuvat, nec præmia facti
Ulla peto, tantum huida lingua tace.
Si quid Aristoteles, quod non perstringimus, addit:
Hoc lenius nostra lector habebit ope.

IN DIALECTICAM

Setoni.

GVLIELMVS CARTHERVS.

Obscura de re succintè & scribere apertè,
Fœlicis rara est ingenij bonitas.
Hoc tamen hic præstat noster Setonus virunque,
Qui tenebrosa aperit codice multa breui.

Q

THO-

AD LECTOREM.

THOMAS WATSONVS.

MAgnum est exactè nouisse elementa loquendi,
Et planè sensus discutere ambiguos.
In primisque stili concinnum fertur acumen,
Et rebus prudens ponere iudicium.
A veris pulchrum est certò distinguere falsis,
Artibus ingenuis excolere ingenium.
Pro summa rerum naturas scire putatur,
Sermonem multis perpetuare modis.
Quid non quantumuis clarum sapientia vincit?
Vrbes quæ vastas, quæ fera bruta regit.
Lis aptum concinnat iter dialectica cunctis.
Os, animum, linguam format & ingenium.
Huius præsidio fines ars quæque tuetur,
Præ reliquis claro nomine digna ducis.
Sordibus, aut tenebris, antehac oppleta iacebat,
Nunc quantum admota luce nitoris habet?
Hanc operam rudibus præbet Setonus alumnis,
Ornanda hæc ætas arte tenella venit.
Est brevis, est clarus, palmam meritò feret, vt qui
Miscuerit lumen cum breuitate pari.
Si fructum ex studijs vllum speraueris, istum
Quin emptum paruo conteris ære librum.

ALBANVS LANGDALVS.

MArmora structa domus, postes auro radiantes,
Gloria luxus, opes, tempore victa cadunt.
Hoc florebit opus cornicum secula, dignum
Perpetuum docili posteritate coli.

THOMAS VAVISONVS.

TEmpore vis paruo logicam paruo ære parare?
En paruum magnæ sedulitatis opus.
Hic breuiter discas vero discernere falsum, &
Themate de quouis cum ratione loqui.

FINIS.

ARITHMETICA MEMORATIVA, SIVE COM- PENDIARIA ARITHMETI-

cæ tractatio, non solum tyronibus,

sed etiam veteranis & bene exercita-

tis in ea arte viris, memoriæ iu-

uande gratia admodum

necessaria.

AUTHORE GVLIELMO BV-
cleo Cantabrigiensi.

LIBELLVS AD LECTOREM.

Quisquis Arithmeticam memori vis mente tenere,

Me lege, sum paruus, commoda magna fero.

In numeras numeret Buclæus munere grates,

Ex numeris numeros qui meminisse dedit.

LECTORI BENEVOLO.

Alterusam esse, & difficilem Arithmeticæ, vt cetera-
rum artium preceptionem, perceptæ, nisi vsus & di-
ligentia adhibeantur, difficillimam retentionem, verus
querela est. Quam cum veram esse Gu. Buclæus (ho-
mo Mathesios cognitione instructissimus) expertus fu-
isset: primùm, vt pristinam industria sua aboleret, quæ
iam inoleuerat, querelam, deinde, vt familiariorem sibi
faceret Arithmeticæ usum, quem ignorare nullo modo
voluit: postremò, vt rem literariam promoueret, cuius
amplificandæ dignitati plurimum semper inseruiebat,
Arithmeticam totam versibus mandauit. in quibus li-
cet expolitionem & ornatum, quem materia ipsa repu-
diauit, non sit affectate sequutus, id tamen est valdè sa-
nè verisimiliter consequutus, vt magna legentium vo-
luptate, fructu verò maximo, typis propagari possit.
Nam quæ aliorum libri, prolixitate sua studiosos sæpi-
usculè deterrentes, polliceri solent, ea & breuiter & sa-
tis dilucidè complexus est, ac memoriæ tam præclare
consuluit: vt circumscripta hac, & numerosa oratione,
eam non solum adiuuasse, sed confirmasse etiam visus
sit. Tu, lector, istis frui, & humanitate tua effice, vt,
Buclæo aliquot abhinc annis defunctò, scetus iste inge-
nij sui immortalis esse possit. Erat autem Buclæus (ne
nescias) patriâ Lichfeldensis, studio Cantabrigiensis, in
Collegio Regio: vnde decur tis scientiarum, & hono-
rum Academicorum curriculis, amicorum non iniquis
sanè pollicitationibus in aulam euocatus est. Hic verò
cum aliquantis per constiisset, tam carus Eduardo sex-
to, scelicis memoriæ regi, proceribusquæ miraculum il-
lum naturæ propter admirabilem Mathematicarum
disciplinarum peritiâ appellantis, esse cœpit, vt sa-
tis appropereantibus, magnum sui desiderium mortuus
reliquerit.

ARITHMETICÆ MEMORATI- onũ Gul. Buclai Cantabrigiensis.

Prima pars.

SCIENTIA NUMERANDI.

TRadit Arithmetica numerorum cognitionem,
Cuius sunt partes septem, rectè numerare,
Addere, subtrahere, & bene multiplicare, secare,
Progredi, & apposita radices extrahere arte.

Canones.

In numeris sedes prior est, quæ proxima dextræ,
Posterior verò manui quæ proxima laevæ est.
Est numerus primus qui sede priore notatur,
Circulus extrema nunquam regione locatur.

De numeratione.

Quantum quisque valet numerus numeratio monstrat,
Describitq; suis numerum quemcunque figuris:
Quod rectè ut facias, numerorum signa lociq;
Sunt discenda tibi. Numerorum signa decem sunt,
Quorum significant aliquid per se omnia, præter
Postremum, nibili quæ dicitur esse figura:
Circulus hæc aliàs, aliàs quoque cyphra vocatur,
Quæ supplere locum nata est, non significare,
Hi characteres prima si sede locentur,
Significant se simpliciter, positiq; secundâ,
Significant decies se, quod si tertius illis
Obtigerit locus, ad centum se porrigit usque
Summa, locus quartus solus tibi milia fundit.
Et quartum quintus decies complectitur, huncq;
Tantundem sextus superat: quid multa? sequens cum
Quisq; locus soleat decies augere priorem

Ratio numeros tum scribendi, tum
exprimendi.

Scripturus numerum à dextris fac incipias, hinc
In laevam tendens, donec conscripseris omnes.

ARITH. MEMORAT.

*Post, signa minimis loca quaternaria punctis.
Punctaque quot fuerint, totidem tibi millia monstrant.
A leua verò numerorum expressio fiat.*

Numerorum diuisio.

*Triplex est numerus Digitus, vel Articulus, vel
Compositus: Digitusque decem semper minor est, ut
Quinque, duo, quatuor, tria, sex, septem, octo, nouemque.
Articulusque decem partes qui suscipit equas,
Vi, quinquaginta, sexcenta, triginta, decemque,
Et numerus cuiusque cyphra præfixa figura est.
Compositus numerus qui ex his conflatur etrisq; est,
Quales sunt omnes, quorum non ultima cyphra est.*

Canones.

*Additio, Subtractio, Multiplicatio, dextrâ
Fiat: Diuisio, & Radicum extractio lenâ.*

De Additione.

*Additio plures numeros coniungit in vnum.
Addendos primum numeros hoc ordine scribe,
Primum sub primo numerum ponendo, secundum
Subque secundo, tertium item sub tertio, & isto
Pone modi reliquos fuerint quotcunque, figuras,
Sub quibus inferius ducatur linea recta:
Quo facto, numeros, qui sunt primi ordinis, omnes
Collige. Si Digitus prouenerit, inferius mox
Scribatur rectè. Articulus sibi proueniat, tunc
Circulus inferius ponatur: cumque sequenti
Articulus serie iungatur. Compositus si
Exierit, digitum subscribas: articulumque,
Ut prius, ad seriem numerorum iunge sequentem.
Hocque modo primis serieque, locoque peractis,
Quæ sequitur series, tibi protinus aggredienda,
Utq; priore loco fecisti, prorsus agendum est,
Donec, si plures, series collegeris omnes.
Subscriptus numerus quesitam dat tibi summam.*

Examen.

Tolle nouem addendis numeris quoties potes, atque

Quod

*Quod superest aduerte, nouem quoque tollito summa,
Si videas reliquum reliquo par esse priori :
Inditio est, errore tuum caruisse laborem.*

De subtractione.

*Aequali ex numero aequalem Subtractio demit,
Aut ex maiori tollit, minuitque minorem.
Scribe supra numerum, ne quo subtractio fiet :
Inferius subducendum subscribito rectè,
Primum sub primo, veluti sit in Additione,
Et positis numeris mox linea recta trabatur.
Tunc numerum primum primi ordinis inferioris.
A supraposito numero subducito, quicquid
Resliterit subscribendo, simili ratione
Ordinibus reliquis facies, summamque relictam
Subscriptus numerus, si rectè opereris, habebit.
Si subducendi numeri fuerit numerus quis
Maior eo, qui supra ponitur : articulus tunc
A serie, quæ consequitur, dematur, & ille
Iungendus numero est, quo tandem sit satis, unde
Inferior numerus tolli queat : atque sequenti
Semper restituas unum numero inferiori.*

Examen.

*Tollendum numerum cum summa iunge relictæ,
Si prior exierit numerus Subtractio iusta est.
Sin minus, errorem te commisisse putabis.*

De Multiplicatione.

*Est numerum in numerum diducere, multiplicare,
Ex cuius ductu numerus producitur, in se
Contineat toties numerum qui multiplicatum,
Multiplicans quoties in se complectitur unum,
Scribatur primò numerus, qui multiplicari
Debeat, & rectè sub eodem multiplicantem
Ponito, ducatur solito mox linea more.
Et numerum primum seriei multiplicantis,
Multiplica in cunctos seriei multiplicandæ,
Inferius scribens quicquid producitur, atque*

ARITH. MEMORAT.

*Si plures fuerint numeri tibi multiplicantes,
Omnes in numerum deducito multiplicandum,
Semper subscribens quicquid producit, idq;
Rectè sub numero scribatur multiplicante.
Et quia quot fuerint numeri tibi multiplicantes.
Productos totidem numeros quoque adesse necesse est :
Idcirco hos omnes coniunge per Additionem.
Subscriptus numerus, productus iure vocetur,
Nam, quam querebas, solet hic producere summam.*

Examèn.

*Diuide productum numerum per multiplicantem.
Si nihil errasti, prodibit multiplicandus.*

De diuisione.

*Ostendit numeri quafuis diuifio partes :
Ponatur numerus fuprema parte fecandus,
Lineolaq; duas illo fupponito rectas,
Diuifor fub eis ponatur parte finiftra.
Deinde vide quoties diuifor contineatur
In fupra pofito numero, quotientq; locetur
In fpatio, mox & diuiforem per eandem
Multiplica, totumq; quod hinc prouenerit, aufer
Supremo ex numero, fuprà ponendo rel. ctum,
Transfigens numerum de quo fubtraçtio facta eſt.
Si plures numeros contingat adesse fecandos,
Diuifor dextram verſis tibi promoueatur.
Vnam per ſeriem. Rurſus quoque quærere oportet
Diuifor quoties in eo, qui diuiditur, fit :
Et Quotientem intra ſpatium deponere ut antè.
Sic reliqua abſoluas prorsus quæcunque ſuperſunt.
Nec labor hic quicquam diſtat, variatue priori :
Sin, qui diuiditur, fuerit minor inferiori,
Supremo intacto, diuifor progredatur,
Et medio in ſpatio ponatur cyphra, modiq;
Hoc facies, donec ſummam diuiſeris omnem.*

Modus ſcribendi reſiduum.

Si quid reſiſterit poſtquam diuiſio facta eſt,

GVDIEL. BVCLAEL.

Id supra scribi diuisorem solet omne.

Inter & hos numeros est linea parua trabenda,

Quæ fractum numerum, non integrum notet esse.

Res totius brevis comprehensio.

Diuide, multiplica, subduc, transfer, secantem.

EXAMEN.

Per diuisorem, Quotientem multiplicabis.

Producto reliquum, si quod fuit, adde : priorq;

Exibit numerus, nisi te deceperit error.

De progressionem arithmetica.

Si plures numeri se equaliter exuperarint,

Hos facile incertam rediget progressio summam.

Postremo primum numerum superaddito, totum,

In numerum, series monstrantem, multiplicabis,

Productum medies, exhibit summa petita.

De progressionem Geometrica.

Cum per inaequales excessus progrediantur

Propositi numeri, proportio sit tamen una,

Illa Geometriae progressio dicitur esse

Postremum numerum duas in multiplicantem,

Qui docet unde suum ducat proportio nomen,

Producto demas primum, partem relictum,

Per numerum, numero qui tantum sit minor uno,

Quam fuerant quocumque reliqui sunt multiplicati.

Quæ sitamq; volet Quotiens ostendere summam.

Examen utriusque progressionis.

Propositis series à tota subtrahere summa.

Si nihil errasti, nihil hic restare videbis.

De extractione radice quadrata.

Quadrata est numerum semel in se multiplicare,

Quæ, se radicem, numerum est exquirere, qui in se,

Ductus, propositam poterit producere summam.

Cuius radicem numeri vis querere, scribe.

Descripti alternas punctis signato figuras,

Lincolatq; duas illi supposito rectas.

Et quia presenti similis diuisio parti est,

ARITH. MEMORAT.

*A puncto versus leuam incipies operari,
 Querendo sub eo digitum, qui multiplicatus
 In se, vel totum, vel magnam tollere partem
 Signati puncto numeri possit, Digitusque
 Sub puncto in medio spatio scribatur, & inde
 In se ducatur, productum tolle supremo
 Ex numero, reliquum scribens, ut quando secaret
 Dupleitur quotiens, producti prima figura,
 Si binæ fuerint, versus dextram statuatur
 Sub numero, punctum cui non superminet ullum,
 Et reliqui numeri ponantur parte sinistra.
 Sic nouus emergit Diuisor, qui quoties sit,
 In supraposito numero, quæras : Quotientem
 Inuentum in spatio sub puncto pone sequenti.
 Hunc primum in se, mox diuisorem per eundem
 Multiplica, producta duo summam simul unam
 Efficiant, numero quæ subducenda, supremo est,
 Et reliquum solito debes ascribere more.
 Dupleitur rursus quicquid tibi linea duplex
 Sugerit, & duplum diuisor erit nouus huncque
 Diuide per numerum suprema parte relictum
 Ceteraque expedias quadrando, multiplicando.
 Hinc subducendo, supra ponendo relictum.
 Quod facies donec numeros percurreris omnes.
 Si semel in reliquo duplum non possit haberi,
 Pone cyphram in spatio, diuisoremque nouato.*

Examen.

*Quadræ radicem : quadrato iunge relictum,
 Si modò quid fuerit numerus si prodeat idem
 Cum primo, rectè est, si non, opus est iterandum.*

Modus colligendi minutias ex residuo.

*Duplo radicis numerus superadditur unus.
 Producto numerum mox supra scribe relictum,
 Lincola radicta numeros quæ separet ambos.*

*Primæ partis Arithmeticæ memo-
 ratiuæ finis.*

**ARITHMETICÆ MEMORATI-
uæ Gul. Buclæi Cantabrigienſis Regij,
Pars ſecunda.**

De Fractionibus :

HActenus integros numeros abſoluimus, horum
Tradere nunc partes, ordôque, locusque requirit.

Modus ſcribendi, atque exprimendi fract.

- 1 Qualibet eſt numerus pars deſcribenda duobus,
Denominatorem, numeratoremque notamus.
Hic ſemper ſupra, reliquus deſcribitur infra,
Queis interponi conſuevit linea parua.
Fiat & ut recto, mos eſt, expreſſio caſu,
Integri partes oſtendit denominator.
Ex his, ſumende quot ſint, monſtrat numerator.
Hi cum ſunt ſimiles, integrum ſignificatur.
Si ſummus minor eſt, minor integro quoque pars eſt,
Si ſummus maior, plus integro adeſſe neceſſe eſt.

De minutiarum minurijs.

- 2 Si pars particulus habeat, prius has ad eandem
Duc ſpeciem, quicquam quàm progrediariſ, & hoc ſit
Denominatores in ſeſe multiplicando,
Et numeratores itidem, productaque eorum
Illud habent numeri quod continuere priores.

Modos reducendi integra in fractiones.

- 3 Integra multiplices numerum per denominantem,
Producto numerum debes ſubſcribere eundem,
Si quæ ſint partes, producto has adde, priuſquam
Concreis numerum ſubſcribere denominantem.

Modus colligendi integra ex fractis.

- 4 Diuide ſupremum numerum per denominantem,
Integra monſtrabit Quotiens, ſubſcribe reſecto
Denominatorem, ſi quid ſuperabit, eundem.

Reductio ad minimos terminos.

- 5 Si fieri poterit, numerum mediabis utrunque,

ARITH. MEMORAT.

*Aut minimum inuenias numerum, qui diuidat ambos,
 Quem sic exquires : maiori telle minorem,
 Donec fiat similes, qui sit diuisor utrisque,
 Et producta duo minimos numeros tibi monstrant.
 In subduccendo si perueniatur ad unum,
 Exquiri primis ne credas posse minores,
 Contrà se primos quos appellare solemus.*

Valorem fractionis elicere :

*6 Summum per partes integri ducito notis,
 Productum numerum partire per inferiorem,
 Et Quotiens, quantum valeant fragmenta, docebit.*

Reductio ad eandem Denominationem.

*7 Multiplices in se numeros primum inferiores,
 Et tibi prædabit communis Denominator.
 Hinc numeratorem primum per posterioris
 Denominatorem ducas, & denominantem
 In numeratorem diducito posteriorem,
 Et numeratores fient, quos ponere oportet,
 Supra Denominatorem, qui scrutetur utrique.*

**Canon obseruandus in Additione, &
 Subtractione.**

*8 Diuersi generis cum sint fragmenta, priusquam
 Addas, aut minuas, transformes in genus unum.*

Can. Multipli. & Diuisionis,

*9 Integra si fractis fuerint admista, reducas
 Hæc in particulas, tum demum multiplicare,
 Partiriq; potes, veluti si fracta fuissent.*

*10 Integra per partes si debent multiplicari,
 Aut scindi, integris unum supponito, tanquam
 Pars sit, per canones reliquumq; absolue sequentes.*

Additio in fractis.

*Ifficiant summam Numeratores simul unam :
 Et subscribetur communis Denominator.
 Si plures fuerint series, absoluito primas,
 Productæ, series iungatur tertia, summa.*

GVLIEL. BVCLAEI.

Subtractio.

Hic Numeratori, maiori tolle minorem,
Et reliquo debet subscribi Denominator.
Si sit ab integris pars subducenda, resoluas
Vnum integrorum in partes quas Denominator
Continet: & positis mox hinc subducito partes.

Multiplicatio.

In summum summus ducatur, & inus in imum.

Diuisio.

Fac transponatur primum Diuisor uterque,
Ceteraq; expedias veluti cum multiplicares.

Propositis aliquot fractionibus, quæ earum
maior sit cognoscere.

Posteaquàm partes nomen redigantur in vnum,
Cuius erit summi proportio maior ad imum,
Illius & merito dicenda est fractio maior.

Radicis quadratæ extractio in fractis.

Sicut in integris, radices erunt fractis,
Si modò quadrati numeri sint fracti, alioquin
Frustrà radices veras, querendo labores.

Radicis veris proximas in fractis elicere.

Multiplica Numeratorem per denominantem,
Producti radix Numerator erit novus, illi
Denominatorem recta subscribe priorem.

Idem exactiùs tam in fractis, quàm in
integris præstare.

Quadrando numero, seu is præfigito cyphras,
Productum quadra, radix per mille secetur:
Integra dat Quotiens, & pars ita recta manebit,
Radici ut vera, ne pars minutissima desit.

Modus formandi numeros ad auream
regulam.

Est primo res emptæ loco, pretiumq; secundo,
Postremo numerus de quo fit questio habetur,
Qui solet eiusdem cum primo nominis esse.

ARITH. MEMORAT.

Praxis regula.

*Tertius in medium numerus tibi multiplicetur,
Productum numerum, per primum diuide, quicquid
Exeat, ignotam credas ostendere summam.*

Examen.

*Ex primi in quartum ductu, producitur idem,
Quem medij facient numeri, in se multiplicati.*

Regula trium euerfa.

*Vt supra, sic hic numeros disponito. Deinde
Duc primum in medium, Diuisor tertius esto.*

Examen.

*Tertius in quartum ductus producit eundem.
Quem simul efficiunt ducti prior, atque secundus.*

Regula combinationis.

*Quot fuerint numeri, quos combinare velimus,
Tot sunt & series, quibus est proportio dupla,
Quarum principio ducatur semper ab uno.
Omnes has series coniunge per Additionem
Producto, numeros quot combinatio constat,
Aufer, quod superest, numerum citat : unde patebit
Quot faciant numeros distinctos, undiq, si quis
Propositos numeros velit in se multiplicare.
Si nihil à summa predicta surripiatur,
Restabunt partes aliquotæ, quæ numerabunt.
Illum, qui numeros est inter maximus omnes,
Ex ductu in sese numerorum prouenientem.*

Regula societatis.

*Omnium sortes simul in priori
Sint loco, lucrum sequitur secundo,
Singulas sortes habet explicatas.*

Tertius ordo.

*Hoc modo cum sint numeri locati,
Aurei leges Canonis sequaris,
Qui tibi summas facili petitas
Prosferet arte.*

GVLIEL. BVCLAEI.

Regula falsi.

Pone aliquem numerum, quo cum procede, quousque
pervenis ad notum numerum. Si irreperis error,
Ad latus hunc scribas, cum signo plusve, minusve.
Posito mox alium, simili quoque pergito forma,
Errorem, si quis fuerit, signumque notando
Duc positum primum errorem, per posteriorem,
Atque secundum itidem primus multiplicet error,
Signumque si fuerint eadem, tollatur oportet
Productum minus à maiori, errore minori
Maiorem tollas etiam, scindisque relictum
Productorum, per numerum ex errore relictum :
Protinus inuenies numerum in quotiente petitum,
Signum, si signo variet, producta duo addas,
Erroresque ambos in eandem collige formam.
Quæ productorum summam dispescere debet,
Quæ sitis numerus mox in quotiente patebit.

Regula Alligations.

Ordine composito numeros dispone ligandos,
Illis præscribens ad quam collatio fiet,
Omnes tum minimum semel huic conferto, minorem
Excessum describens maioribus, & vice versa
Maiorum excessus adscribe minoribus, inde
Omnes excessus in certam collige summam,
Quæ tibi sit primus numerus, positusque seorsum
Quilibet excessus numerus tibi tertius esto.
Commiscendarum rerum numerus statuatur,
In medio, aut alius quem res quæ sita ministrat,
Dispositis numeris hoc ordine, quod superabit :
Aurea ad optatum perducit Regula finem.

FINIS.

Guli. Buclei.

A Bdira Buclæus cupiens mysteria cœli
Pandere, quæ posuit pandere nemo satis:
Exoptat fursum ferri, cæloque locari,
Et sanctum immensi limen adire Dei.
Audijt Omnipotens, nec durus vora repellit,
Buclæum terra tollit, in astra vehit.
Ille loci miro captus splendore, Deique,
In terram renuit iam reuocare pedem.
Nec veram cœli faciem, nec gaudia curat
Pingere, nec solita conficit arte globos.
Scilicet Ambrosiam pascit, fruiturque beata
Pace, nec, hic mundus quæ putat ampla, probat.
Est felix, Buclæe, tuæ mutatio sortis,
Conueniens animi dotibus illa tui.

G. B. T. H. P.

३०३२५

Notes: Almond
and
oil

1. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 2. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 3. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 4. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 5. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 6. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 7. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 8. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 9. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.
 10. *Scaphium pulchellum* (L.) S. & W.

Handwritten text, possibly a title or header, including the word "Seite" (Page).

Handwritten text in the left margin, possibly a page number or reference.